Службен весник на Република Македонија

Број 189 **3 ноември 2015, вторник** **година LXXI**

www.slvesnik.com.mk **contact@slvesnik.com.mk**

С О Д Р Ж И Н А

Стр.

5210. **Одлука** за давање на согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште за изработка на Урбанистички план за село Горно Средоречие за изградба на објекти со намена А-домување, Б-комерцијални и деловни намени, В-јавни институции, Г-производство, дистрибуција и сервиси, Д-зеленило и рекреација, Е-инфраструктура КО Горно Средоречие општина Дебарца **2**

5211. **Програма** за изменување на Програмата за активна здравствена заштита на мајките и децата во Република Македонија за 2015 година **6**

5212. **Национална** книга на параметри за животна средина **9**

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

5210.

Врз основа на член 49 став 7 од Законот за земјоделското земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр.135/07, 18/11, 148/11, 95/12, 79/13, 87/13, 106/13, 164/13, 39/14, 130/14, 166/14, 72/15, 98/15 и 154/15), а во врска со член 23 од Законот за изменување и дополнување на Законот за земјоделското земјиште („Службен весник на Република Македонија“ бр.72/15), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана 28.10.2015 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ДАВАЊЕ НА СОГЛАСНОСТ ЗА ТРАЈНА ПРЕНАМЕНА НА ЗЕМЈОДЕЛСКО ВО ГРАДЕЖНО ЗЕМЈИШТЕ ЗА ИЗРАБОТКА НА УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ЗА СЕЛО ГОРНО СРЕДОРЕЧИЕ ЗА ИЗГРАДБА НА ОБЈЕКТИ СО НАМЕНА А-ДОМУВАЊЕ, Б-КОМЕРЦИЈАЛНИ И ДЕЛОВНИ НАМЕНИ, В-ЈАВНИ ИНСТИТУЦИИ, Г-ПРОИЗВОДСТВО, ДИСТРИБУЦИЈА И СЕРВИСИ, Д-ЗЕЛЕНИЛО И РЕКРЕАЦИЈА, Е-ИНФРАСТРУКТУРА КО ГОРНО СРЕДОРЕЧИЕ ОПШТИНА ДЕБАРЦА

Член 1

Со оваа одлука се дава согласност за трајна пренамена на земјоделско во градежно земјиште за изработка на Урбанистички план за село Горно Средоречие за изградба на објекти со намена А-домување, Б-комерцијални и деловни намени, В-јавни институции, Г-производство, дистрибуција и сервиси, Д-зеленило и рекреација, Е-инфраструктура КО Горно Средоречие, општина Дебарца.

Член 2

Земјоделското земјиште за кое се дава согласност за трајна пренамена, со вкупна површина од 253661м2, ги има следните катастарски индикации:

Катастарска парцела бр.	Катастарска општина	Викано место	Катастарска култура	Катастарска класа
449	Горно Средоречие	Село	градина	3
269	Горно Средоречие	Село	градина	3
279	Горно Средоречие	Вир	градина	3
281	Горно Средоречие	Вир	градина	3
275	Горно Средоречие	Вир	градина	3
330/2	Горно Средоречие	Шопец	градина	3
273	Горно Средоречие	Вир	градина	3
280	Горно Средоречие	Вир	градина	3
276	Горно Средоречие	Вир	градина	3
272/1	Горно Средоречие	Конопиште	градина	3
451	Горно Средоречие	Разори	градина	3
272/2	Горно Средоречие	Село	градина	3
456	Горно Средоречие	Разори	градина	3
429	Горно Средоречие	Село	градина	3
277	Горно Средоречие	Вир	градина	3
263	Горно Средоречие	Село	градина	3
274	Горно Средоречие	Вир	градина	3
289	Горно Средоречие	Вир	градина	3
278	Горно Средоречие	Вир	градина	3
438	Горно Средоречие	Село	камењар	0

271	Горно Средоречие	Село	камењар	0
271	Горно Средоречие	Село	камењар	0
264	Горно Средоречие	Село	камењар	0
413	Горно Средоречие	Село	камењар	0
433	Горно Средоречие	Село	камењар	0
424/1	Горно Средоречие	Село	камењар	0
424/2	Горно Средоречие	Село	камењар	0
453	Горно Средоречие	Разори	камењар	0
423	Горно Средоречие	Село	камењар	0
422	Горно Средоречие	Село	камењар	0
415	Горно Средоречие	Село	камењар	0
432	Горно Средоречие	Село	камењар	0
265	Горно Средоречие	Село	камењар	0
421	Горно Средоречие	Село	камењар	0
43-дел	Горно Средоречие	Зла страна	камењар	0
286	Горно Средоречие	Вир	ливада	3
207/2	Горно Средоречие	Вир	ливада	3
288	Горно Средоречие	Вир	ливада	3
209	Горно Средоречие	вир	ливада	3
380	Горно Средоречие	Лозја	лозје	3
403	Горно Средоречие	Лозја	лозје	3
446/3	Горно Средоречие	Село	нива	2
448/1	Горно Средоречие	Село	нива	2
448/4	Горно Средоречие	Село	нива	2
445	Горно Средоречие	Село	нива	2
447	Горно Средоречие	Лозја	нива	2
446/2	Горно Средоречие	Село	нива	2
448/2	Горно Средоречие	Село	нива	2
446/1	Горно Средоречие	Село	нива	2
448/3	Горно Средоречие	Село	нива	2
455	Горно Средоречие	Разори	нива	2
271	Горно Средоречие	Село	нива	2
266	Горно Средоречие	Село	нива	2
430/2	Горно Средоречие	Село	нива	2
271	Горно Средоречие	Село	нива	2
268	Горно Средоречие	Село	нива	2
270/2	Горно Средоречие	Село	нива	2
270/3	Горно Средоречие	Село	нива	2
457	Горно Средоречие	Разори	нива	2
426	Горно Средоречие	Село	нива	2
415	Горно Средоречие	Село	нива	2
452	Горно Средоречие	Разори	нива	2
265	Горно Средоречие	Село	нива	2
439	Горно Средоречие	Село	нива	3
440	Горно Средоречие	Село	нива	3
392	Горно Средоречие	Лозја	нива	3
443	Горно Средоречие	Село	нива	3
363	Горно Средоречие	Лозја	нива	3
389	Горно Средоречие	Лозја	нива	3
444	Горно Средоречие	Село	нива	3
442	Горно Средоречие	Село	нива	3

441	Горно Средоречие	Село	нива	3
284	Горно Средоречие	Вир	нива	3
283	Горно Средоречие	Вир	нива	3
287	Горно Средоречие	Вир	нива	3
252/3-дел	Горно Средоречие	Дрми	нива	3
252/2-дел	Горно Средоречие	Дрми	нива	3
252/1	Горно Средоречие	Дрни	нива	3
458	Горно Средоречие	Разори	нива	3
206	Горно Средоречие	Вир	нива	3
290	Горно Средоречие	Вир	нива	3
282	Горно Средоречие	Вир	нива	3
285	Горно Средоречие	Вир	нива	3
388/2	Горно Средоречие	Село	нива	4
439	Горно Средоречие	Село	нива	4
417	Горно Средоречие	Село	нива	4
388/3	Горно Средоречие	Село	нива	4
388/1	Горно Средоречие	Село	нива	4
327	Горно Средоречие	Шапец	нива	4
326	Горно Средоречие	Шапец	нива	4
412	Горно Средоречие	Село	нива	4
313/1-дел	Горно Средоречие	Шапец	нива	4
291-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
296-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
295/3-дел	Горно Средоречие	Под Бразда	нива	4
407	Горно Средоречие	Село	нива	4
427	Горно Средоречие	Село	нива	4
313/3-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
330/4	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
293/2-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
189-дел	Горно Средоречие	Вир	нива	4
293/3-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
293/4-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
293/1-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
313/2-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
295/1-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
295/2-дел	Горно Средоречие	Под Бразда	нива	4
410	Горно Средоречие	Село	нива	4
292-дел	Горно Средоречие	Шопец	нива	4
188	Горно Средоречие	Вир	нива	4
312-дел	Горно Средоречие	Шанец	нива	4
294-дел	Горно Средоречие	Шапец	нива	4
323	Горно Средоречие	Шапец	нива	4
322-дел	Горно Средоречие	Шапец	нива	4
430/1	Горно Средоречие	Село	нива	4
408	Горно Средоречие	Село	нива	4
356	Горно Средоречие	Лозја	нива	5
331-дел	Горно Средоречие	Локви	нива	5
332-дел	Горно Средоречие	Локви	нива	5
42/6	Горно Средоречие	Зла Страна	нива	5
44/1-дел	Горно Средоречие	Зла Смерка	нива	5
406/1	Горно Средоречие	Лозја	нива	5

406/3	Горно Средоречие	Лозја	нива	5
333/2-дел	Горно Средоречие	Локви	нива	5
406/2	Горно Средоречие	Лозја	нива	5
333/4-дел	Горно Средоречие	Локви	нива	5
333/1-дел	Горно Средоречие	Локви	нива	5
333/3-дел	Горно Средоречие	Локви	нива	5
38-дел	Горно Средоречие	Зла страна	нива	5
39-дел	Горно Средоречие	Зла страна	нива	5
40-дел	Горно Средоречие	Зла страна	нива	5
41-дел	Горно Средоречие	Зла страна	нива	5
42/5-дел	Горно Средоречие	Зла страна	нива	5
391/2	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
397/1	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
390	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
398	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
387	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
383	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
381	Горно Средоречие	Лозје	нива	6
382	Горно Средоречие	Лозје	нива	6
385/3	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
355/1	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
355/2	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
391/3	Горно Средоречие	Лозје	нива	6
397/2	Горно Средоречие	Лозје	нива	6
391/1	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
397/3	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
385/1	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
385/2	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
367	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
358	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
351	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
352	Горно Средоречие	Лозје	нива	6
368	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
378	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
399	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
400	Горно Средоречие	Лозје	нива	6
402/2	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
402/1	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
405	Горно Средоречие	Лозје	нива	6
404	Горно Средоречие	Лозја	нива	6
384/2	Горно Средоречие	Лозја	нива	7
394/2	Горно Средоречие	Лозја	нива	7
384/1	Горно Средоречие	Лозја	нива	7
394/1	Горно Средоречие	Лозја	нива	7
384/3	Горно Средоречие	Лозја	нива	7
394/3	Горно Средоречие	Лозја	нива	7
384/4	Горно Средоречие	Лозја	нива	7
394/4	Горно Средоречие	Лозја	нива	7
411	Горно Средоречие	Село	нива	7
207/1	Горно Средоречие	Вир	пасиште	3

207/3	Горно Средоречие	Вир	пасиште	3
364	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	5
393	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	6
396	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	6
401	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	6
395	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	7
379	Горно Средоречие	Лозје	пасиште	7
396	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	7
370	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
395	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
366/2	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
365	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
386	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
366/3	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
366/1	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
372	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
374	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
376	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
353-дел	Горно Средоречие	Лозје	пасиште	8
369	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
371	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
373	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
346-дел	Горно Средоречие	Лозја	пасиште	8
Вкупна површина на земјиштето во планскиот опфат:				**312500м^2**

Член 3

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 42-10239/1
28 октомври 2015 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрески,** с.р.

5211.

Врз основа на член 16 ставови 2 и 3 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија" бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15 и 154/15), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 28.10.2015 година, донесе

П Р О Г Р А М А
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА АКТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2015 ГОДИНА

1. Во Програмата за активна здравствена заштита на мајките и децата во Република Македонија за 2015 година („Службен весник на Република Македонија“ бр.194/14 и. 35/15), во Глава IV. „Потребни финансиски средства за реализација на Програмата“, Табелата 1. се заменува со нова Табела 1. која гласи:

Табела 1. Потребни финансиски средства за реализација на Програмата

	Активности	Извршител	Количина	Вкупно
1.	Тиреоиден скрининг на сите новородени деца	Министерство за здравство,Универзитетска клиника за детски болести	25.000	4.000.000,00
2.	Детектирање на метаболни болести како селективен скрининг по индикација	Министерство за здравство, Универзитетска клиника за детски болести	2.000	4.000.000,00
3.	Фолна киселина за сите бремени	Министерство за здравство	25.000	3.000.000,00
4.	Мајчина книшка и брошура за здрава бременост	Министерство за здравство	25.000	200.000,00
5.	Брошура-информација и совети за новите родители (24.000 примероци) и дистрибуција	Министерство за здравство, на Република Македонија	25.000	350.000,00
6.	Државен центар за репродуктивно здравје Национален координатор (12x6.000 денари) 21 медицински сестри /акушерки во породилишта за внесување на податоците (12x3.000 денари за секоја акушерка/медицинска сестра) Изработка на Софтвер Набавка на ПС за породилишта за внес на податоци,работна група во ДЦРЗ за анализа и препораки	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство и породилиштата низ државата, Општите болници вклучувајки ги и приватните породилишта	1	3.000.000,00
7.	Зајакнување на капацитети на ОБ Струмица со распоредување, доктор на медицина со лиценца за работа од областа на гинекологијата и акушерството и медицинска сестра/акушерка, еднаш во неделата да вршат здравствена дејност на ниво на примарна здравствена заштита во ординација за гинекологијата и акушерството на подрачјето на општина Ново село	Општа болница Струмица	48 недели	270.000,00
8.	Зајакнување на капацитети на СГАБ Чаир- Скопје со распоредување, доктор на медицина со лиценца за работа од областа на гинекологијата и акушерството и медицинска сестра/акушерка, еднаш во неделата да вршат здравствена дејност на ниво на примарна здравствена заштита во ординација за гинекологијата и акушерството на подрачјето на општина Шутка	Специјална гинеколошко акушерска болница-Чаир	48 недели	270.000,00
9.	Регионални работилници за здравствени работници - гинеколози од породилиштата за методологијата за вршење на стручна ревизија на матернален морбидитет и морталитет (near miss cases) Регионални работилници за мултидисциплинарни тимови од породилиштата за методологијата за вршење на доверлива стручна ревизија на перинаталната и неонатална смртност	Министерство за здравство, Државен центар за хумана репродукција, Завод за здравствена заштита на мајки и деца/ Здравствен Дом Скопје / Институт за јавно здравје на Република Македонија	5	150.000,00

10.	Регионални работилници за патронажната служба и Ромски здравствени медијатори за семејно планирање Регионални работилници за здравствени работници – од превентивните тимови и од породилиштата за советување за доење	Завод за здравствена заштита на мајки и деца/ Здравствен Дом Скопје / Институт за јавно здравје на Република Македонија, Комитет за доење	5	150.000,00
11.	Стручно-методолошки надзор-теренски посети за мониторинг на работата на превентивните тимови, поливалентната патронажна служба и Ромски здравствени медијатори на 5 општини во Скопје	Завод за здравствена заштита на мајки и деца/ Здравствен Дом Скопје / Институт за јавно здравје на Република Македонија	5	50. 000,00
12.	Промоција на Европската недела на имунизација	Министерство за здравство, Завод за здравствена заштита на мајки и деца	1	160.000,00
13.	Промоција на Светската недела на доењето	Министерство за здравство,Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство, Завод за здравствена заштита на мајки и деца	1	100.000,00
14.	Спроведување на истражување за достапноста на услугите од здравствените работници и нивен одговор кон родово базирано насилство и спроведување на истражување за активен пациент	Министерство за здравство, УНФПА - Фонд на население за Обединети нации, СЗО – Светска здравствена организација во соработка со Медицински факултет Центар за семејна медицина	1	800.000,00
15.	Организирање на јога вежби за трудници	Министерство за здравство, Спортски центар Борис Трајковски	10	400.000,00
16.	Организирање на јога вежби за трудници во четири града низ државата	Јога сојуз на Македонија	4	400.000,00
	Средства кои се обезбедени од основниот Буџет			8.000.000,00
	Буџет на самофинансирачки активности на Министерството за здравство			9.300.000.00
	Вкупно			17.300.000,00

2. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

Бр. 42-10198/1
28 октомври 2015 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрески,** с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

5212.

Национална книга на параметри за животна средина

СОДРЖИНА

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

ВОВЕД

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ИЗРАБОТКА НА НАЦИОНАЛНАТА ЛИСТА НА ПАРАМЕТРИ

Табела 1: Методологија за пополнување на табелата со податоци

КОДОВИ

ПАРАМЕТРИ ЗА ВОЗДУХ

В1 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца SO_2

В2 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца NO_2

В3 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца О3

В4 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца PM10 и PM2.5

В5 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца CO

В6 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца бензен С6Н6

В7 – Квалитет на воздух во урбаните средини, тешки метали

В8 – Квалитет на воздух во урбаните средини, Полициклични ароматични јаглеводороди

В9 – Процентот на урбаното население кое е изложен на концентрациите на загадувачките супстанции (SO2, O3, PM10, NO2), кои се повисоки од граничните / целните вредности

В10 – Квалитет на воздух во руралните средини, загадувачки супстанци SO2, NOx и О3

В11 – Емисии на супстанци што предизвикуваат киселост

В12 – Емисии на озонски прекурсори

В13 – Таложење на оксидирани (NOx) и редуцирани (NHx) азотни соединенија и таложење на осидирани сулфурни соединенија (SOx)

В14 – Емисија на примарни суспендирани честички со големина до 10 микрометри PM10 и секундарни прекурсори на истите

В15 – Изложеност на екосистемите на закиселување, еутрофикација и приземен озон

В16 – Емисија на азотни оксиди – NOx

В17 – Емисија на неметански лесно испарливи органски соединенија – NMVOC

В18 – Емисии на сулфур диоксид – SO_2

В19 – Емисија на вкупни суспендирани честички

В 20 – Емисија на амонијак – NH3

В21 – Емисија на јаглерод моноксид – CO

В22 – Емисија на тешки метали

ПАРАМЕТРИ ЗА БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ

БР 1 – Загрозени и заштитени видови

БР 2 – Заштитени подрачја

БР 3 – Разновидност на видови

БР 4 – Шуми и шумско земјиште

ПАРАМЕТРИ ЗА ПОЧВА

П 2 – Напредок во управувањето со контаминирани локалитети

П 3 – Шумски пожари

П 4 – Ерозија на почвата

П 5 – Содржината на органски јаглерод во проценти (%) во површинскиот слој на почвата од (0–30) см

ПАРАМЕТРИ ЗА ОТПАД

О 1 – Вкупна количина на создаден отпад

О 2 – Создавање на комунален отпад

О 3 – Количина на создаден опасен отпад

О 4 – Создавање на отпад од искористени возила

О 5 – Број на изработени планови за управување со отпад

О 6 – Прекугранично движење на опасен отпад

О 7 – Количина на создадени отпадни батерии и акумулатори

О 8 – Количина на отпад создаден од пакување

О 9 – Количина на создаден медицински отпад

ПАРАМЕТРИ ЗА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

КП 1 – Емисии на стакленички гасови по извори и понори

КП 2 – Проекции за емисии на стакленички гасови во секторот енеретика

КП 3 – Потрошувачка на супстанци што ја осиромашуваат озонската обвивка

КП 4 – Температура на воздухот

КП 5 – Атмосферски врнежи

ПАРАМЕТРИ ЗА ВОДА

ВОД 1 – Биланс на води

ВОД 2 – Водостој и протек на површински води

ВОД 3 – Ниво на подземни води

ВОД 4 – Штетни и опасни супстанци во површинските води

ВОД 5 – Еколошки статус на реки

ВОД 6 – Еколошки статус на езерата

ВОД 7 – Супстанци кои конзумираат кислород во површински води

ВОД 8 – Нутриенти во водите

ВОД 9 – Хемиска состојба на подземните води

ВОД 10 – Класификација на состојбата на површинските води

ВОД 11 – Еутрофикација на реки и езера

ВОД 12 – Цена на води

ВОД 13 – Вкупни акумулации

ВОД 14 – Ефикасност на користење на вода

ВОД 15 – Индекс на експлоатација на водата (WEI)

ВОД 16 – Наводнувано земјиште

ВОД 17 – Користење на водни ресурси

ВОД 18– Сигурна вода за пиење

ВОД 19 – Потрошувачка на вода од јавен водовод

ВОД 20 – Квалитет на водата за пиење

ВОД 21 – Квалитет на водата за капење

ВОД 22 – Емисии на загадувачки супстанции од точкасти извори во води

ВОД 23 – Пречистување на отпадни води од јавна канализација

ПАРАМЕТРИ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО

ЗЕ 1 – Бруто биланс на азот

ЗЕ 2 – Површини со органско земјоделство

ЗЕ 3 – Употреба на минерални ѓубрива

ЗЕ 4–Употреба на производи за заштита на растенијата

ПАРАМЕТРИ ЗА ЕНЕРГИЈА

Е 1 – Финална енергетска потрошувачка по сектори

Е 2 – Вкупна енергетска интензивност

Е 3 – Вкупна потрошувачка на енергија по горива

Е 4 – Потрошувачка на обновлива енергија

Е 5 – Обновлива електрична енергија

Е 6 – Вкупно потребна енергија по жител

Е 7 – Бруто домашна потрошувачка на електрична енергија по жител

Е 8 – Финална потрошена електрична енергија во домаќинствата по жител

Е 9 – Енергетска зависност

Е 10 – Финална потрошувачка на електрична енергија по сектори

Е 11 – Учество на обновлива енергија во бруто финална потрошувачка на енергија

Е 12 – Бруто производство на обновлива енергија

Е 13 – Учество на електрична енергија од обновливи извори во бруто домашната потрошувачка на електрична енергија

Е 14 – Учество на електрична енергија од обновливи извори во бруто производство на електрична енергија

ПАРАМЕТРИ ЗА РИБАРСТВО

Р 1 – Карактеристики на рибниот фонд

ПАРАМЕТРИ ЗА ТРАНСПОРТ

Т 1 – Побарувачка на патнички транспорт

Т 2 – Побарувачка на товарен транспорт

Т 3 – Патни моторни возила според видот на горивото

Т 3 – Просечна старост на патните моторни возила

ПАРАМЕТРИ ЗА ТУРИЗАМ

ТУ 1 – Број на туристи

ТУ 2 – Број на ноќевања

ТУ 3 – Просечен престој на туристи

ТУ 4 – Број на капацитети за сместување

ТУ 5 – Број на соби – по капацитети на сместување

ТУ 6 – Број на легла – по капацитети на сместување

ТУ 7 – Учество на туризмот во вкупниот БДП

ПАРАМЕТРИ ЗА БУЧАВА

Б 1 – Вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн)

Б 2 – Изложеност на бучава преку ноќ (Lн)

Б 3 – Изложеност на бучава преку ден (Lд)

Б 4 – Изложеност на бучава во текот на вечерта (Lв)

Б 5 – Еквивалентно ниво на бучава за одреден временски период (LAeq)

Б 6 Максимално ниво на бучава (LAmax)

Б 7 – Ниво на изложеност на звук (SEL)

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

AEWA	Договор за заштита на африканско – евроазиските преселни водни птици
As	Арсен
BC	Бернска конвенција
C_6H_6	Бензен
CBD	Конвенција за биолошка разновидност
Cd	Кадмиум
CDDA	Општа база на податоци за прогласените подрачја на национално ниво
CH_4	Метан
CITES	Конвенција за меѓународна трговија со загрозени видови на дива фауна и флора
CLRTAP	Конвенцијата за прекуграничен пренос на аерозагадувањето
CMS	Конвенција за заштита на мигаторни видови на диви животни
CO	Јаглерод моноксид
CO_2	Јаглерод диоксид
CORINAIR	CoR Inventory Air Polution
CORINE LandCover	Coordination of information on the environment Координација на информации за животната средина
Cr	Хром
CSI	Основен сет на индикатори
Cu	Бакар
DG ENV(EC)	European Commission, Environment Directorate–General Европска комисија, Генерален директорат за животна средина
ECE/UN	Економска комисија на Обединетите нации за Европа
EEA	Европска агенција за животна средина
EEA/ROD	Европска агенција за животна средина/Дата база на обврски за известување
ENHIS	Информативен систем за животна средина и здравје
E–PRTR	Електронски – Протокол за регистри на загадувачи и пренос на загадувачки материи
EUROBATS	Договор за заштита на популацијата на лилјаци
EUROSTAT	Канцеларија за статистика на Европската заедница
FAO	Организација за храна и земјоделство
HFCs	Хлоро флуоро јаглеводороди
Hg	Жива
IEA/OECD	Институт за европски прашања/Организација за економска соработка и развој
IPCC	Интегрирано спречување и контрола на загадување
IUCN	Светска унија за зачувување на природата
JRS	Заеднички истражувачки центар
N2O	Диазот моноксид
NH_3	Амонијак
NHx	Редуцирани азотни соединенија
Ni	Никел
NMVOC	Неметански испарливи органски соединенија
NO_2	Азотдиоксид
NOx	Азотни оксиди
OECD	Организација за економска соработка и развој
Pb	Олово
PFCs	Перфлуорирани јаглеводороди
PM10	Груби честички со големина до 10 микрометри
PM2.5	Фини честички со големина помала или еднаква на 2.5 микрометри
POPs	Перзистентни органски загадувачи
RBMP	План за управување со речен слив
Se	Селен
SF_6	Сулфур хекса флуорид

SNAP	Селективна номенклатура за загадување на воздух
SO_2	Сулфур диоксид
SOx	Сулфурни оксиди
UNFCCC	Рамковна конвенција на Обединетите нации за климатски промени
WEI	Индекс на експлоатација на водата
WISE – SoE	Информативен систем за вода на Европа – Состојба на животната средина
WTO	Светска туристичка организација
Zn	Цинк
БДП	Бруто–национален производ
БПК	Биолошка потрошувачка на кислород
ДЗС	Државен завод за статистика
ДПСИР	Движечки сили, притисок, состојба, импликации и реакција
ЕМЕП EMEP	Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа
ЕУ	Европска унија
ИЈЗ	Институт за јавно здравје на Република Македонија
ИСКЗ	Индустриско спречување и контрола на загадувањето
ЈЗУ	Јавна здравствена установа
ЈКП	Јавни комунални претпријатија
ЈНУ	Јавна научна установа
ЈП	Јавно претпријатие
МВР	Министерство за внатрешни работи
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МЗШВ	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
МТВ	Министерство за транспорт и врски
НКД	Национална класификација на дејности
O_3	Озон
ОН UN	Обединети нации
ООН	Организација на обединети нации
РДВ	Рамковната директива за води
САП	Стратешки акционен план
СЗО WHO	Светска здравствена организација
УВ	Управа за водостопанство
УНДП	Програма за развој на Обединетите нации
УХМР	Управа за хидрометеоролошки работи
ХБЗ	Хидробиолошки завод – Охрид
ХПК	Хемиска потрошувачка на кислород

Врз основа на член 40 став (5) од Законот за животната средина ("Службен весник на Република Македонија" број 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15 и 129/15), министерот за животна средина и просторно планирање донесе

НАЦИОНАЛНА КНИГА НА ПАРАМЕТРИ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

ВОВЕД

Следењето и известувањето за состојбата на животната средина претставува обврска утврдена со Законот за животна средина и Правилникот за формата, содржината, целите, начинот на изработка и видот на изворите на податоци кои се користат за изработка на извештајот како и начинот на оценување на извештајот. Задачата за исполнување на оваа обврска ја извршува Македонскиот информативен центар за животна средина, Министерство за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Националната листа на параметри за животната средина е приказ на параметри за состојбата со животната средина со кои се пропишува временската динамика на собирање на податоците, форматот, изворот и начинот на проток и размена на податоците.

Параметарот, исто така, може да се дефинира и како резултат од стручна обработка на податоци/информации добиени со мерење, пресметка или процена, со кои се добива една нумерички репрезентативна величина. Повеќето параметри се потпираат на меѓународно верификувани методологии, па според тоа, по правило, се меѓународно споредливи. При изборот, изработката и презентацијата на параметрите, особено беше обрнато внимание, параметарот да биде: репрезентативен, релевантен, проверен, веродостоен, споредлив и јасен.

Развивањето на параметрите е динамичен процес, кој подлежи на континуирано ажурирање и унапредување. Според искуствата на другите земји и на меѓународните институции, сметаме дека параметрите за животна средина се ефективна и корисна алатка, преку која ќе се дефинира секој параметар поединечно, особено ќе се разграничат надлежностите, ќе се обезбедат податоци за известување за состојбата со животната средина и ефикасност во спроведувањето на политики за заштита на животната средина.

Националната листа на параметри е изработена со интерсекторска соработка, почитувајчи ги притоа сите законски и стручно пропишани критериуми, као на национално така и на меѓународно ниво. Параметрите изработени според Националната листа на параметри ќе бидат темел при изработката на Националните индикатори за животна средина, извештаите за состојбата со животната средина како и сите тематски извештаи.

I. МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ИЗРАБОТКА НА НАЦИОНАЛНАТА ЛИСТА НА ПАРАМЕТРИ

Следењето и известувањето за состојбата на животната средина претставува обврска утврдена со националното законодавство. Националната листа на параметри е изработена врз основа на одредбите од Законот за животната средина, член 40. Листата на параметри треба да обезбеди јасна слика за секој параметар, односно, јасно да се разграничи надлежноста, методологијата на пресметка и начинот на прибирање, обработка и публикување на податоците.

Во методологијата за пополнување на табелата со податоци, на Националната листа на параметри, детално е прикажан начинот на изработка на секој параметар (Табела 1). Согласно методологијата за пополнување, секој параметар е опишан преку: тематска целина, име, дефиниција, правна покриеност, поврзаност со усвоените национални индикатори, врзани показатели, класификација по ДПСИР, степен на приоритет за воспоставување на податоците, методологија за пресметување, извор на податоците, честота на прибирање, сет на податоци, обврски за известување во земјата и на меѓународно ниво, достапност на податоците и краен рок за доставување на параметарот.

Особено важен елемент во методологијата на пополнување е јасно да се дефинира изворот на податоци. Потребно е да се впишат сите веќе постоечки извори, и да се впишат потенцијалните (претпоставени, очекувани) извори на податоци, во колку е потребно за пресметка на параметарот.

Исто така, за секој параметар, особено е важно да се дефинира сетот на податоци. Секој сет на податоци е проследен со ознака за изворот или потенцијалниот извор, со што јасно се гледа која е надлежната институција за обезбедување на податоците.

За да се обезбеди стандардизиран метод за пресметување на параметарот, во методологијата детално треба да се образложи методот, со што, исто така, ќе се обезбеди и можност за споредување на податоците на национално и меѓународно ниво.

Табела 1: Методологија за пополнување на табелата со податоци

Тематска целина	**Се внесува името на тематската целина**
Име на индикаторот	**Се внесува кодот, редниот број и името на индикаторот** **Код –** ознака која го определува тематското подрачје (првата или првите букви од името) **Реден број –** број кој се доделува согласно растечкиот редослед на параметри во едно подрачје
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**Се внесува ознаката и името на индикаторот**
Дефиниција	**Дефиниција –** дава сумарна информација за тоа што се следи со показателот **Врзан параметар–**е показател од иста или друга тематска целина кој ги дели истите или изведени од него податоци
Правна покриеност	**Правната покриеност ги дефинира обврските за мониторинг, собирање и информирање согласно:** – Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи – Прописи на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Позицијата на параметарот согласно ДПСИР рамката:** Движечки сили (Д), Притисок (П), Состојба (С), Импликации (И) и Реакција (Р)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	Го дефинира степенот на приоритет за воспоставување на протокот на податоци потребни за пресметување на параметарот во одреден временски интервал, а со тоа и достапноста на податокот: – **Воспоставен – (В) –** текот на податоците е воспоставен, податоците се достапни – **Краткорочно достапен – (К) –** текот на податоците треба да се воспостави во рок од 1–2 години од денот на усвојувањето на Националната листа на параметри – податоците ќе бидат достапни во рок од 1–2 години – **Среднорочно достапен – (С) –** текот на податоците треба да се воспостави во рок од 2–5 години од денот на усвојувањето на

	Националната листа на параметри – податоците ќе бидат достапни во рок од 2–5 години – **Долгорочно достапен – (Д)** – текот на податоците треба да се воспостави во рок до 10 години од денот на усвојувањето на Националната листа на параметри – податоците ќе бидат достапни во рок до 10 години
Методологија на пресметување	Име на методот, краток опис на постапката за пресметување на параметри от (формула), начин на следење на трендот
Единица мерка	Се внесува единицата/ците мерка/и во која се прикажува параметри
Начин на претставување	Се внесува начинот на претставување (описно, нумерички, табеларно, графички, картографски)
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**Се внесува листа на институции како:** **А –** извори на податоци (веќе постоечки) **Б –** потенцијални (претпоставени, очекувани) извори на податоци потребни за пресметка на параметарот
Честота на собирање на податоците	Се внесува временскиот период во кој се прибираат податоците за изработка на параметарот
Сет на податоци	Се внесува листа на неопходни податоци за пресметка на параметарот и со запирка се додава изворот на податоци, односно потенцијалниот извор
Обврски за известување	Ги дефинира обврските на Република Македонија за известување во меѓународни и национални рамки
Достапност на податоците	Се внесува достапноста на податоците за јавноста со внесување на името на извештајот и интернет страна на која може да се најдат.
Начин на доставување на податоците	Се внесува начинот на доставување на податоците (со пополнување на web апликација, електронски во кој формат, хартиена верзија)
Краен рок за доставување на податоците	Се внесува крајниот рок за доставување на податоците од страна на изворот до надлежната институција

КОДОВИ

Заради поедноставно препознавање и оперативност во изработката на Националната листа на параметри, за секое подрачје е доделен посебен код

В – ВОЗДУХ
БР – БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ
П – ПОЧВА
О – ОТПАД
КП – КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ
ВОД – ВОДА
ЗЕ – ЗЕМЈОДЕЛСТВО
Е – ЕНЕРГИЈА
Р – РИБАРСТВО
Т – ТРАНСПОРТ
ЗД – ЗДРАВСТВО
ТУ – ТУРИЗАМ
Б – БУЧАВА

ПАРАМЕТРИ ЗА ВОЗДУХ

Тематска целина	1 ВОЗДУХ
Име на индикаторот	**B1 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца SO_2**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 004 – Надминување на граничните вредности за квалитет на воздух во урбани подрачја**
Дефиниција	Со индикаторот се следи фреквенцијата на надминување на часовните концентрации на SO_2 поголеми од 350 μg/m^3, фреквенцијата на надминување на 24–часовна концентрација на SO_2 поголема од 125 μg/m^3 и трендот на просечната годишна концентрација на SO_2. **Врзани индикатори**: B9 Процент на урбаното население кое е изложено на концентрациите на загадувачките супстанции (SO_2, O_3, PM10, NO_2), кои се повисоки од граничните/целните вредности
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентиот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух. – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на измерените часовни концентрации од мониторинг станиците поставени урбаните средини Се утврдува: – фреквенцијата на надминување на часовната гранична вредност, односно бројот на часови со концентрација на SO_2 повеќе од 350 μg/m^3 – фреквенцијата на надминување на среднодневната гранична вредност, односно бројот на денови со концентрација на SO_2 повеќе од 125 μg/m^3 – тренд на просечната годишна концентрации на SO_2, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот За пресметка на индикаторот се користат само оние податоци, каде што временскиот опфат на податоците е поголем од 75%, што е повеќе од 274 валидни дневни вредности годишно, или 6570 валидни часовни вредности годишно.
Единица мерка	– микрограм/m^3 (μg/m^3)

Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен број на часови во годината со часовни концентрации на SO_2 поголеми од 350 μg/m^3 – со наведен број на денови во годината со 24–часовни концентрации на SO_2 поголеми од 125 μg/m^3 – со наведен тренд на просечната годишна концентрација, за период од најмалку 5 години следење на годишните просечни концентрации на SO_2
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – А2 Центар за јавно здравје Скопје, ЦЈЗ Скопје – А3 Центар за јавно здравје Велес, ЦЈЗ Велес – А4 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух **Б** – Б1 ЕЛС
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– часовни концентрации на SO_2, А1, А4, Б1 – 24–часовни концентрации на SO_2, А2, А3
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/EC) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/EC во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/EC (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците од мрежата на Министерството за животна средина и просторно планирање се достапни во реално време на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk. Податоците се достапни во Националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk.
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В2 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца NO_2**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 004 – Надминување на граничните вредности за квалитет на воздух во урбани подрачја**
Дефиниција	Со индикаторот се следи фреквенцијата на надминување на часовните концентрации на NO_2 поголеми од 200 μg/m^3 и трендот на просечната годишна концентрација на NO_2. **Врзани индикатори:** В9 Процент на урбаното население кое е изложено на концентрациите на загадувачките супстанции (SO_2, O_3, PM10, NO_2), кои се повисоки од граничните/целните вредности
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентниот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС – Одлуката на советот во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци 2004/224/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на измерените часовни концентрации од мониторинг станиците поставени урбаните средини Се утврдува: – фреквенцијата на надминување на часовната гранична вредност, односно бројот на часови со концентрација на NO_2 повеќе од 200 μg/m^3 – тренд на просечната годишна концентрации на NO_2, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот – просечната годишна концентрација дополнително се споредува со пропишаната гранична вредност од 40 μg/m^3 За пресметка на индикаторот се користат само оние податоци, каде што временскиот опфат на податоците е поголем од 75%, што е повеќе од 274 валидни дневни вредности годишно, или 6570 валидни часовни вредности годишно.

Единица мерка	– микрограм/m^3 (μg/m^3)
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен број на часови во годината со часовни концентрации на NO_2 поголеми од 200 μg/m^3 – со наведен тренд за просечната годишна концентрација, за период од најмалку 5 години следење на годишните просечни концентрации на NO_2 – со наведена просечна годишна концентрација, која се споредува со пропишаната гранична вредност од 40 μg/m^3
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – А2 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух **Б** – Б1 ЕЛС
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– часовни концентрации на NO_2, А1, А2, Б1
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/EC) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/EC во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/EC (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) • Планови и програми за намалување на загадувањето на воздухот, во согласност со член 23 од CAFÉ директивата 2008/50/EC и одлуката на советот 2004/224/EC во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци (до 31 Декември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците од мрежата на Министерството за животна средина и просторно планирање се достапни во реално време на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk. Податоците се достапни во Националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk.
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В3 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца О3**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 004 – Надминување на граничните вредности за квалитет на воздух во урбани подрачја**
Дефиниција	Со индикаторот се следи фреквенцијата на надминување на целната вредност, односно број на денови кога максималната дневна осум-часовна концентрација на O_3 е поголема од 120 μg/m^3. **Врзани индикатори:** В9 Процент на урбаното население кое е изложено на концентрациите на загадувачките супстанции (SO_2, O_3, PM10, NO_2), кои се повисоки од граничните/целните вредности
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентниот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Директива за озон во амбиентниот воздух 2002/3/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС – Одлуката на советот во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци 2004/224/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на измерените часовни концентрации од мониторинг станиците поставени урбаните средини Се утврдува: – фреквенцијата на надминување на целната вредност, односно број на денови со максимална осумчасовна среднодневна концентрација на O_3 поголема од 120 μg/m^3 За пресметка на индикаторот се користат само оние податоци, каде што временскиот опфат на податоците е поголем од 75%, што е повеќе од 274 валидни дневни вредности годишно, или 6570 валидни часовни вредности годишно
Единица мерка	– микрограм/m^3 (μg/m^3)

Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен број на денови во годината со максимални дневни осумчасовни средни концентрации на O_3 поголеми од 120 $\mu g/m^3$
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – А2 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух **Б** – Б1 ЕЛС
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	часовни концентрации на O_3, А1, А2, Б1
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/ЕС) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Надминувања на концентрациите на озон во летниот период, во согласност со барањата на Директивата за озон 2002/3/ЕС (до 31.10 тековна година со податоци од претходната) • Надминувања на концентрациите на озон во текот на месеците: април, мај, јуни, јули, август и септември, во согласност со барањата на Директивата за озон 2002/3/ЕС (во текот на месецот, за предходниот месец) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/ЕС во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/ЕС (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) • Планови и програми за намалување на загадувањето на воздухот, во согласност со член 23 од CAFÉ директивата 2008/50/ЕС и одлуката на советот 2004/224/ЕС во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци (до 31 Декември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците од мрежата на Министерството за животна средина и просторно планирање се достапни во реално време на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk Податоците се достапни во Националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B4 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца PM10 и PM2.5**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 004 – Надминување на граничните вредности за квалитет на воздух во урбани подрачја**
Дефиниција	Со индикаторот се следи фреквенцијата на надминување на 24–часовни концентрации на PM10 поголеми 50 μg/m^3 и трендот на просечната годишна концентрација на PM10 и PM2.5 **Врзани индикатори:** B9 Процент на урбаното население кое е изложено на концентрациите на загадувачките супстанции (SO_2, O_3, PM10, NO_2), кои се повисоки од граничните/целните вредности
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентниот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС – Одлуката на советот во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци 2004/224/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на измерените часовни концентрации од мониторинг станиците поставени урбаните средини Се утврдува: – фреквенцијата на надминување на среднодневната гранична вредност, односно бројот на денови со концентрација на PM10 повеќе од 50 μg/m^3 – тренд на просечни годишни концентрации на PM10 и PM2.5, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот – просечната годишна концентрација на PM10 дополнително се споредува со пропишаната гранична вредност од 40 μg/m^3 – просечната годишна концентрација на PM2.5 дополнително се споредува со пропишаната гранична вредност од 25 μg/m^3

	За пресметка на индикаторот се користат само оние податоци, каде што временскиот опфат на податоците е поголем од 75%, што е повеќе од 274 валидни дневни вредности годишно, или 6570 валидни часовни вредности годишно
Единица мерка	– микрограм/m^3 (μg/m^3)
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен број на денови во годината со среднодневни концентрации на PM10 поголеми од 50 μg/m^3 – со наведен тренд за просечната годишна концентрација, за период од најмалку 5 години следење на годишните просечни концентрации на PM10 и PM2.5 – со наведена просечна годишна концентрација на PM10, која се споредува со пропишаната гранична вредност од 40 μg/m^3 – со наведена просечна годишна концентрација на PM2.5 која се споредува со пропишаната гранична вредност од 25 μg/m^3
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – А2 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух **Б** – Б1 ЕЛС
Сет на податоци	– часовни концентрации на PM10, А1, А2, Б1 – часовни концентрации на PM2.5, А1, А2, Б1
Честота на собирање на податоците	**Годишно**
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/EC) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/EC во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/EC (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) • Планови и програми за намалување на загадувањето на воздухот, во согласност со член 23 од CAFÉ директивата 2008/50/EC и одлуката на советот 2004/224/EC во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци (до 31 Декември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година

Достапност на податоците	Податоците од мрежата на Министерството за животна средина и просторно планирање се достапни во реално време на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk Податоците се достапни во Националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B5 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца CO**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Со индикаторот се следи фреквенцијата на надминување на максималната дневна осумчасовна вредност над граничната вредност од 10 mg/m3.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентниот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на измерените часовни концентрации од мониторинг станиците поставени урбаните средини. Се утврдува: – фреквенцијата на надминување на гранична вредност, односно број на денови со максимална осумчасовна средно дневна концентрација на CO поголема од 10 mg/m^3 – тренд на максималните осумчасовни среднодневни концентрации за CO на годишно ниво, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот – максималната осумчасовна среднодневна концентрација на CO дополнително се споредува со пропишаната гранична вредност од 10 mg/m^3 За пресметка на индикаторот се користат само оние податоци, каде што временскиот опфат на податоците е поголем од 75%, што е повеќе од 274 валидни дневни вредности годишно, или 6570 валидни часовни вредности годишно
Единица мерка	– милиграм/m^3 (μg/m^3)
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен број на денови со максимална осумчасовна средна концентрација на CO поголема од 10 mg/m^3 – со наведен тренд на максималната осумчасовна средно дневна концентрација за CO, за период од најмалку 5 години мониторинг на

	квалитетот на воздухот – со наведена максималната осумчасовна средно дневна концентрација на CO, која се споредува со пропишаната гранична вредност од 10 mg/m^3
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – А2 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух **Б** – Б1 ЕЛС
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– часовни концентрации на CO, А1, А2, Б1
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/EC) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/EC во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/EC (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците од мрежата на Министерството за животна средина и просторно планирање се достапни во реално време на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk Податоците се достапни во Националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В6 – Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца бензен С6Н6**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Со индикаторот се следи тренд на просечни годишни концентрации на бензен, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентниот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на измерените часовни концентрации од мониторинг станиците и мерењата извршени во урбаните средини. Се утврдува: – тренд на просечни годишни концентрации на бензен, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот – просечната годишна концентрација на бензен дополнително се споредува со пропишаната гранична вредност од 5 $\mu g/m^3$ За пресметка на индикаторот се користат само оние податоци, каде што временскиот опфат на податоците е поголем од 75%, што е повеќе од 274 валидни дневни вредности годишно, или 6570 валидни часовни вредности годишно
Единица мерка	– микрограм/m^3 ($\mu g/m^3$)
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен тренд за просечната годишна концентрација, за период од најмалку 5 години следење на годишната просечна концентрација на бензен – со наведена просечна годишна концентрација на бензен, која се споредува со пропишаната гранична вредност од 5 $\mu g/m^3$
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – А2 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух **Б**

	– Б1 ЕЛС
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– часовни концентрации на бензен, А1, А2, Б1 – 24-часовни концентрации на бензен, А1, А2, Б1
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA / DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/EC) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/EC во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/EC (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во Националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	1 ВОЗДУХ
Име на индикаторот	B7 – Квалитет на воздух во урбаните средини, тешки метали
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Со индикаторот се следи тренд на просечни годишни концентрации на тешките метали Pb, Cd, As и Ni, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентниот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Директива за арсен, кадмиум, никел и полициклични ароматични јаглеводороди во воздух 2004/107/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	C (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	B
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на средно дневни концентрации од мерењата извршени во урбаните средини. Се утврдува: – тренд на просечни годишни концентрации на тешките метали, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот – просечната годишна концентрација на олово (Pb) дополнително се споредува со пропишаната гранична вредност од 0.5 $\mu g/m^3$ – просечната годишна концентрација на арсен (As) дополнително се споредува со пропишаната целна вредност од 6 ng/m^3 – просечната годишна концентрација на кадмиум (Cd) дополнително се споредува со пропишаната целна вредност од 5 ng/m^3 – просечната годишна концентрација на никел (Ni) дополнително се споредува со пропишаната целна вредност од 20 ng/m^3
Единица мерка	– микрограм/m^3 ($\mu g/m^3$) и нанограм/m^3 (ng/m^3)
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен тренд за просечната годишна концентрација, за период од најмалку 5 години следење на годишната просечна концентрација на тешките

	метали – со наведена просечна годишна концентрација на олово (Pb), која се споредува со пропишаната гранична вредност од 0.5 $\mu g/m^3$ – со наведена просечна годишна концентрација на арсен (As), која се споредува со пропишаната целна вредност од 6 ng/m^3 – со наведена просечна годишна концентрација на кадмиум (Cd), која се споредува со пропишаната целна вредност од 5 ng/m^3 – со наведена просечна годишна концентрација на никел (Ni), која се споредува со пропишаната целна вредност од 20 ng/m^3
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – А2 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух **Б** – Б1 ЕЛС
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– 24–часовни концентрации на тешки метали, А1, А2, Б
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/EC) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/EC во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/EC (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во Националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В8 – Квалитет на воздух во урбаните средини, Полициклични ароматични јаглеводороди**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Со индикаторот се следи тренд на просечни годишни концентрации на бензо (а) пирен, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за арсен, кадмиум, никел и полициклични јаглеводороди во воздух 2004/107/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС – Одлуката на советот во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци 2004/224/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на средно дневни концентрации од мерењата извршени во урбаните средини. Се утврдува: – тренд на просечни годишни концентрации на бензо (а) пирен, за период од најмалку 5 години мониторинг на квалитетот на воздухот – просечната годишна концентрација на бензо (а) пирен дополнително се споредува со пропишаната целна вредност од 1 ng/m^3
Единица мерка	– нанограм/m^3 (ng/m^3)
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен тренд за просечната годишна концентрација, за период од најмалку 5 години следење на годишната просечна концентрација на бензо (а) пирен – со наведена просечна годишна концентрација на бензо (а) пирен, која се споредува со пропишаната целна вредност од 1 ng/m^3
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** нема **Б**

	– Б1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – Б2 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух – Б3 ЕЛС
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– 24–часовни концентрации на бензо (а) пирен, Б1, Б2, Б3
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/ЕС) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/ЕС во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/ЕС (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) • Планови и програми за намалување на загадувањето на воздухот, во согласност со член 23 од CAFÉ директивата 2008/50/ЕС и одлуката на советот 2004/224/ЕС во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци (до 31 Декември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во Националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	1 ВОЗДУХ
Име на индикаторот	**B9 – Процентот на урбаното население кое е изложен на концентрациите на загадувачките супстанции (SO2, O3, PM10, NO2), кои се повисоки од граничните / целните вредности**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 004 – Надминување на граничните вредности за квалитет на воздух во урбани подрачја**
Дефиниција	Со индикаторот се прикажува делот од урбаната популација која што е потенцијално изложена на концентрации на загадувачки супстанции SO_2, PM10, NO_2 и O_3 во амбиентиот воздух над граничните / целните вредности дефинирани за заштита на човеково здравје **Врзани индикатори:** – B1 Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца SO2 – B2 Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца NO2 – B3 Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца O3 – B4 Квалитет на воздух во урбаните средини, загадувачка супстанца PM10 и PM2.5
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентиот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на часовни и/или 24–часовни концентрации на загадувачките супстанци измерени на мониторинг станиците поставени во урбани средини и врз основа на вкупното население кое живее во градовите со најмалку една мерна станица. За градско (урбано) население се смета вкупниот број на луѓе кои живеат во област каде што има најмалку една мониторинг станица. Околу 20% од националното население треба да бидат покриени, вклучувајќи ги и сите поголеми градови, така што избраните градови треба да се географски дисперзирани во рамките на земјата. Се утврдува: – процентот на урбаното население во областите каде што просечната годишна вредност за NO_2 е поголема од 40 $\mu g/m^3$ – процентот на урбаното население во областите каде што среднодневната

	гранична вредност за SO_2 од 125 μg/m^3 е надмината, повеќе од три дена во годината – процентот на урбаното население во областите каде што е надмината среднодневната гранична вредност на PM10 од 50 μg/m^3 повеќе од 35 дена годишно – процентот на урбаното население во областите каде што бројот на денови со максимална дневна осумчасовна средна концентрација на O_3 повеќе од 120 μg/m3, е повеќе од 25 пати во текот на годината За пресметка на индикаторот се користат само оние податоци, каде што временскиот опфат на податоците е поголем од 75%, што е повеќе од 274 валидни дневни вредности годишно, или 6570 валидни часовни вредности годишно
Единица мерка	– микрограм/m^3 (μg/m^3) и процент %
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведен процент на урбаното население во областите каде што е надмината просечната годишна концентрација за NO_2 од 40 μg/m^3 – со наведен процент на урбаното население во областите каде што е надмината средно дневната гранична вредност за SO_2 од 125 μg/m^3 повеќе од три дена во годината – со наведен процент на урбаното население во областите каде што е надмината средно дневната гранична вредност на PM10 од 50 μg/m^3 повеќе од 35 дена годишно – со наведен процент на урбаното население во областите каде што бројот на денови со максимална дневна осумчасовна средна концентрација на O_3 повеќе од 120 μg/m^3, е повеќе од 25 пати во текот на годината
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП – А2 Центар за јавно здравје Скопје, ЦЈЗ Скопје – А3 Центар за јавно здравје Велес, ЦЈЗ Велес – А4 Инсталации кои вршат самомониторинг на квалитет на амбиентен воздух **Б** – Б1 ЕЛС
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– часовни концентрации на SO_2, А1, А4, Б1 – 24–часовни концентрации на SO_2, А2, А3 – часовни концентрации на NO_2, А1, А4, Б1 – часовни концентрации на PM10, А1, А4, Б1

Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/EC) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/EC во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/EC (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците од мрежата на Министерството за животна средина и просторно планирање се достапни во реално време на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk Податоците се достапни во Националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B10 – Квалитет на воздух во руралните средини, загадувачки супстанци SO2, NOx и O3**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Со индикаторот се споредува просечната годишна концентрација на SO_2 и NOx со пропишаните критични нивоа за заштита на вегетацијата. AOT40 е параметар со кој одредува нивото на приземен озон во однос на заштитата на вегетацијата
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива за квалитет на амбиентниот воздух и почист воздух во Европа 2008/50/ЕС – Директива за озон во амбиентен воздух 2002/3/ЕС – Одлука на советот за реципрочна размена на информации и податоци од мрежите и индивидуалните станици за мерење на загадувањето на амбиентниот воздух 97/101/ЕС – Одлуката на советот во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот 2004/461/ЕС – Одлуката на советот во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци 2004/224/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Уредба за гранични вредности за нивоа и видови на загадувачки супстанции во амбиентниот воздух и прагови на алармирање, рокови за постигнување на граничните вредности, маргини и толеранција за гранична вредност, целни вредности и долгорочни цели – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за методологија за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за содржината и начинот на преносот на податоците и информациите за состојбите во управувањето со квалитетот на амбиентниот воздух – Правилник за поблиските услови за вршење на определени видови стручни работи, во поглед на опремата, уредите, инструментите и соодветните деловни простории кои треба да ги исполнуваат субјектите кои вршат определени стручни работи за мониторинг на квалитетот на амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот е подготвен врз основа на часовни концентрации измерени на позадинските мониторинг станиците поставени во рурални области Се утврдува: – со споредување на просечната годишна концентрација со пропишаното критично ниво за SO_2 од 20 $\mu g/m^3$ – со споредување на просечната концентрација за зимскиот период во траење од 1 октомври до 31 март со пропишаното критично ниво за SO_2 од 20 $\mu g/m^3$ – со споредување на просечната годишна концентрација со пропишаното критично ниво за NOx од 30 $\mu g/m^3$ – со споредување на AOT40 со целната вредност за заштита на вегетацијата од 18.000 $\mu g/m^3$*h, како просек од пет години (ако петгодишен просек не може да се утврди врз основа на целосна и последователни серија на годишни податоци, минималните податоци потребни за проверка на усогласеноста со

	целни вредности се валидни податоци за три години) – со споредување на AOT40 со долгорочна цел за заштита на вегетацијата од 6000 µg/m^3*h AOT40 се пресметува како збир на разликата меѓу часовните концентрации поголеми од 80 µg/m^3 (= 40 ppb) и 80 µg/m^{3}за одреден период, земајќи ги во предвид само часовните вредности измерени помеѓу 08:00–20:00 часот по средноевропско време
Единица мерка	– микрограм/m^3 (µg/m^3)
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно: – со наведената просечна годишна концентрација која се споредува со пропишаното критично ниво за SO_2 од 20 µg/m^3 – со наведена просечна концентрација за зимскиот период во траење од 1 октомври до 31 март која се споредува со пропишаното критично ниво за SO_2 од 20 µg/m^3 – со наведена просечна годишна концентрација која се споредува со пропишаното критично ниво за NOx од 30 µg/m^3 – со наведениот AOT40 кој се споредува со целната вредност за заштита на вегетација од 18.000 µg/m^3*h (просек од пет години/минимално 3 години) – со наведен AOT40 кој се споредува со долгорочната цел за заштита на вегетација од 6000 µg/m^3*h
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање, МЖСПП
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– часовни концентрации на SO_2, А1 – часовни концентрации на NO_x, А1 – часовни концентрации на O_3, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV (EC) • Размена на податоците за квалитет на воздухот, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци од сите мрежи и индивидуални станици за мерење на квалитетот на амбиентниот воздух (97/101/EC) (до 01 Октомври тековна година со податоци од претходната) • Надминувања на концентрациите на озон во летниот период, во согласност со барањата на Директивата за озон 2002/3/EC (до 31.10 тековна година со податоци од претходната) • Надминувања на концентрациите на озон во текот на месеците: април, мај, јуни, јули, август и септември, во согласност со барањата на Директивата за озон 2002/3/EC (во текот на месецот, за предходниот месец) • Годишен извештај за оценка и управување со квалитетот на воздухот, во согласност со одлуката на Советот 2004/461/EC во која е даден прашалникот кој се користи за годишно известување за оценката на квалитетот на воздухот согласно барањата од CAFÉ директивата 2008/50/EC (до 30 Септември тековна година со податоци од претходната) • Планови и програми за намалување на загадувањето на воздухот, во согласност со член 23 од CAFÉ директивата 2008/50/EC и одлуката на советот 2004/224/EC во која се дадени насоки за доставување на информации за планови и програми во однос на граничните вредности на загадувачките супстанци (до 31 Декември тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Оценка на квалитет на воздух – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година

Достапност на податоците	Податоците од мрежата на Министерството за животна средина и просторно планирање се достапни во реално време на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk Податоците се достапни во Националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Еднаш месечно и тоа најдоцна до 15ти во тековниот месец, за претходен месец

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B11 – Емисии на супстанци што предизвикуваат киселост**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 001 – Емисии на супстанци што предизвикуваат киселост**
Дефиниција	Индикаторот ги следи трендовите на емисиите од антропогени извори на супстанците што предизвикуваат киселост, односно процеси на закиселување во воздухот. Тоа се азотни оксиди, амонијак и сулфур диоксид, при што моќноста за предизвикување киселост на секоја од нив се мери според потенцијалот за закиселување. Индикаторот, исто така, обезбедува информации за емисиите по сектори: производство и претворање на енергијата, патен и друг транспорт, индустрија (од процеси), енергија, отпад, земјоделство и останати. **Врзани индикатори:** – B13 Таложење на оксидирани (NOx) и редуцирани (NHx) азотни соединенија и таложење на осидирани сулфурни соединенија (SOx) – B15 Изложеност на екосистемите на закиселување, еутрофикација и приземен озон – B16 Емисија на азотни оксиди – NOx – B20 Емисија на амонијак – NH_3 – B18 Емисија на сулфур диоксид – SO_2 – 3E1 Бруто биланс азотот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Закон за шуми. – Закон за хидрометеоролошка дејност. – Закон за водите. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП). – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување на проекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво – Правилник за граничните вредности за дозволените нивоа на емисии и видови на загадувачки супстанции во отпадните гасови и пареи кои ги емитираат стационарните извори во воздухот.

	– Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори . – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух. – Правилник за формата и содржината на образците за достбавување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Методологијата за пресметка на овој индикатор се базира на собирање и пресметка на податоци за емисиите на годишно ниво, на ниво на држава, на SO_2, NH_3 и NO_x, распределени по сектори, односно дејности. Пресметките се во согласност со упатствата на UNECE/CLRTAP, односно методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR како и со употреба на SNAP – селективна номенклатура на аерозагадувањето. Во однос на овој индикатор, бидејќи треба да се изрази особината и потенцијалот на киселост, се користени фактори. Тие се дадени посебно за поедина загадувачка супстанција и тоа за NOx 0.02174, за SO_2 0,03125 и за NH_3 0,05882. Резултатите се изразени во килотони еквивалент на киселост.
Единица мерка	– kt (еквивалент на закиселување)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 Енергетски биланс на земјата – А3 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А4 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А5 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR – А6 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А7 Просторниот план на Република Македонија – А8 Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, број на домашни животни, опожарени површини, А1 – Потрошени горива, А2 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, количина на потрошено гориво и суровини, А3 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, NH_3, А4 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, NH_3 по NFR, А5 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А6 – Податоци за биланс за намена на земјиште, А7 – Количина на увезени и произведени азотни вештачки ѓубрива, А8
Обврски за известување	**Меѓународни**

	– UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В12 – Емисии на озонски прекурсори**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 002 – Емисии на озонски прекурсори**
Дефиниција	Овој индикатор ги следи трендовите на озонските прекурсори: азотни оксиди, јаглерод моноксид, метан и неметански испарливи органски соединенија, предизвикани од антропогените активности, при што секој се мери според својот потенцијал за формирање на тропосферски озон. **Врзани индикатори:** – В16 Емисија на азотни оксиди – NOx – В17 Емисија на неметански лесно испарливи соединенија – NMVOC – В21 Емисија на јаглерод моноксид – CO – ЗЕ 1 Бруто биланс на азот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Закон за шуми. – Закон за хидрометеоролошка дејност – Закон за водите. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП). – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување напроекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за граничните вредности за дозволените нивоа на емисии и видови на загадувачки супстанции во отпадните гасови и пареи кои ги емитираат стационарните извори во воздухот. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух. – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни

	извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Методологијата на пресметка на овој индикатор се базира на собирање и пресметка на податоци за емисиите на годишно ниво на ниво на држава на CO, NMVOC, CH_4 и NOx, распределени по сектори, односно дејности. Пресметките се во согласност со упатствата на UNECE/CLRTAP, односно методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR како и употреба на SNAP – селективна номенклатура на аерозагадувањето. Во однос на овој индикатор, бидејќи треба да се изрази особината за прекурсор на озонот, користени се фактори. Тие се дадени посебно за поедина загадувачка супстанца и тоа за NOx е 1.22, за NMVOC е 1, за CO е 0.11 и за CH_4 е 0.014, а резултатите се изразени во килотони еквивалент на NMVOC.
Единица мерка	– kt (NMVOC – еквивалентно)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А2 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А3 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, NMVOC, А1 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, NMVOC, А2 – Вкупни годишни емисии на SO2, NOx, NMVOC по NFR, А3
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина– годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за колишините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В13 – Таложење на оксидирани (NOx) и редуцирани (NHx) азотни соединенија и таложење на осидирани сулфурни соединенија (SOx)**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го прикажува и следи годишното оптеретување на екосистемите со исталожени соединенија на NOx, NHx и SOx од врнежите на единица површина. Со овој индикатор се пресметува критичното оптоварување на екосистемите како што се шумите, почвата, водата и др. со дадените соединенија и се одредува степенот на закиселување и еутрофикација на животната средина. Овие податоци се користат и за пресметка на плафоните – горните граници на количините на загадувачките супстанции согласно директивата 2001/81/ЕЦ. **Врзани индикатори:** – В15 Изложеност на екосистемите на закиселување, еутрофикација и приземен озон – В16 Емисија на азотни оксиди – NOx – В20 Емисија на амонијак – NH_3 – В18 Емисија на сулфур диоксид– SO_2 – ВОД 16 –Квалитет на реки и езера – ВОД 17– Еколошка состојба на реки и езера
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Закон за шуми. – Закон за хидрометеоролошка дејност – Закон за водите. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП). – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување напроекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за граничните вредности за дозволените нивоа на емисии и видови на загадувачки супстанции во отпадните гасови и пареи кои ги емитираат стационарните извори во воздухот. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на

	катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиентниот воздух. – Правилник за формата и содржината на образците за достбавување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Методологијата на пресметка на индикаторот се базира на податоци од хемиски состав на дождовницата (врнежите), како и податоци за количините на врнежите на поедините локации на кои се мери. Таложење на (S, N_{ox}, N_{rd}) во [mg/m^2] = концентрација на (S, N_{ox}, N_{rd}) во дождовницата во [mg/l] x количина на дождовницата[mm]. Податоците за таложењето може да се собираат дневно, неделно или месечно со цел да се земат примероци за хемискиот состав на дождовницата и количината на истата. Количината и хемискиот состав на дождовницата мора да се однесуваат на истиот период на земање на примерок.
Единица мерка	– Тежина/површина/ eQ/m^2 – (во mg, g, kg, t) на единица површина (m^2, km^2, ha) или во хемиски еквиваленти на единица површина (eQ/m^2)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 УХМР – А3 МЗШВ – А4 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А5 Катастар на шуми – А6 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А7 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR – А8 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А9 Просторниот план на Република Македонија
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, број на домашни животни, опожарени површини, А1 – Вкупен јонски состав на дождовницата, како концентрацијата на сулфати, нитрати и амониум јони во дождовницата, pH на дождовница, количина на дождовницата, А2 – Количина на увезени и произведени азотни вештачки ѓубрива, А3 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, количина на потрошено гориво и суровини, А4 – Брзина на растење на шуми, А5 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, NH_3, А6 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, NH_3 по NFR, А7 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво,

	најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А8 – Биланс за намаена на земјиште,А9
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина– годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B14 – Емисија на примарни суспендирани честички со големина до 10 микрометри PM10 и секундарни прекурсори на истите**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ги прикажува трендовите на антропогените емисии на PM10 и секундарни прекурсори од кои произлегуваат истите. Тој ги опфаќа и емисиите на NOx, NH_3 и SO_2 изразени преку потенцијалот на создавање на суспендираните честички – PM10. **Врзани индикатори:** – B16 Емисија на азотни оксиди – NOx – B20 Емисија на амонијак – NH_3 – B18 Емисија на сулфур диоксид – SO_2 – B19 Емисија на вкупни суспендирани честички
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП). – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување напроекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори . – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух .
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**B**

Методологија на пресметување	Методологијата на пресметка на овој индикатор се базира на собирање и пресметка на податоци за емисиите на годишно ниво на ниво на држава во согласност со упатствата на UNECE/CLRTAP, односно методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR како и со употреба на SNAP – селективна номенклатура на аерозагадувањето. Пресметка се врши така што емисијата треба да се изрази во еквивалент на емисија на честичките. Емисијата на загадувачките супстанци се множи со соодветниот потенцијал за создавање на честички и тоа: NOx = 0,88; NH_3 = 0,64; SO_2 = 0,54
Единица мерка	– kt/година
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	– А1 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А2 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А3 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Вкупни годишни емисии на SO2, NOx, NMVOC, A1 – Вкупни годишни емисии на SO2, NOx, по NFR, A2 – Вкупни годишни емисии на SO2, NOx, NH3 по NFR, A5
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци битни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B15 – Изложеност на екосистемите на закиселување, еутрофикација и приземен озон**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја прикажува вкупната површина на екосистемите која е изложена на штетно влијание на закиселувањето, еутрофикацијата и приземниот озон, а истиот ја прикажува промена на состојбата на екосистемот во однос на закиселувањето, еутрофикацијата и приземниот озон. Ризикот се проценува за одредена локација, а се прикажува во однос на критичните оптеретувања на закиселувањето и еутрофикацијата и критичните нивоа на озонот. Критичните оптеретувања претставуваат квантитативна процена на изложеноста на онечистувањето под кое не се очекува значајно штетно влијание за долг временски период. Потенцијалниот ризик од закиселувањето, еутрофикацијата и приземниот озон се изразува како процент од вкупната површина на екоситемот кој е изложен на покачени критични оптеретувања. Прикажување на промената на потенцијалниот ризик во одреден временски период ја дава промената на состојбата со закиселувањето и еутрофикацијата. Индикаторот може да се прикаже и во однос на целните вредности дефинирани со законски акти, при тоа земајќи ја во обзир дадената година за постигнување на целните вредности. **Врзани индикатори:** – B13 Таложење на оксидирани (NOx) и редуцирани (NHx) азотни соединенија и таложење на осидирани сулфурни соединенија (SOx) – B11 Емисии на супстанци што предизвикуваат киселост – B12 Емисии на озонски прекурсори – B18 Емисија на сулфур диоксид – SO_2 – B16 Емисија на азотни оксиди – NOx – B19 Емисија на вкупни суспендирани честички
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа. – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на

	загадувачките супстанции со цел утврдување напроекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за формата и содржината на образците за достававување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух .
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Критичните оптеретувања за закиселување и хранлив (биоген) азот се проценуваат врз основа на мерења или примена на математички модели. Конвенцијата CLRTAP преку своите центри, како – ICP Mapping & Modelling ги пресметува надминувањата на критичните оптеретувања користејќи национални податоци. Република Македонија нема сеуште утврдено критични оптеретувања па ако е потребно центарот ICP користи податоци од Европската база на позадински критични оптеретувања. При ова се определуваат и гранични вредности согласно максималното оптеретување кое екосистемите можат да го издржат долгорочно без да претрпат штета како и земајќи го во предвид и влијанието на здравјето на луѓето. Врз база на податоците за емисии рапортирани до ЕМЕП се пресметува прекуграничниот пренос на загадувачките супстанци во воздухот за сулфурните и азотните соединенија дадени во грид 50x50 km. Емисијата на загадувачките супстанци се пресметува во согласност со стандардните методи дадени во ЕМЕП/ЕЕА прирачници (EMEP/EEA Air Pollutant Emission Inventory Guidebook "Technical Guidance To Prepare National Emission Inventories" (2009) и на EMEP/CORINAIR Good Practice Guidance, Good practice for CLRTAP emission inventories). Постапката за пресметка на индексот за закиселување се базира на користење на тежински коефициенти: 0.0313 за SO_2, 0.0217 за NO_x и 0.0588 за NH_3. За озон се пресметува вредноста AOT40 која е изразена како збир од разликата помеѓу едночасовните концентрации поголеми од 80 $\mu g/m^3$ (=40 ppb) и 80 $\mu g/m^3$ во текот на одреден временски период, земајќи во обзир само едночасовни вредности измерени секој ден помеѓу 8 и 20 часот по средноевропско време, за шумски предели (подрачја) во милиони хектари по категорија на изложеност на озонот (AOT40, април, септември) и за обработливо земјиште во милиони хектари по категорија на изложеност (AOT40, април, септември).
Единица мерка	– Ризикот за одредена локација се изразува во % од вкупната површина на одредениот екосистем. – Критичното оптеретување, таложењето и надминувањето се изразува како еквивалент на киселост (X+) по хектар годишно. – Промената во одреден временски период се изразува во % на промена во однос на базната година – За озонот: процентот на обработливо земјиште кое е потенцијално изложено на концентрации на озонот во воздухот во однос на целната вредност – AOT40 изразено во $\mu g/m^3$ на час
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 УХМР

	– А3 Катастар на шуми – А4 Енергетски биланс на РМ – Министерство за економија – А5 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А6 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А7 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А8 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR – А9 Просторниот план на Република Македонија
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, број на домашни животни, опожарени површини, А1 – Вкупен јонски состав на дождовницата, како концентрацијата на сулфати, нитрати и амониум јони во дождовницата, Количина на дождовницата, А2 – Брзина на растење на шуми, А3 – Количина на гориво, А4 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, количина на потрошено гориво и суровини, А5 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, , А6 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А7 – Вкупни годишни емисии на SO_2, NO_x, NH_3 по NFR, А8 – Биланс за намена на површините, А9
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фрекфенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В16 – Емисија на азотни оксиди – NOx**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи трендот на вкупните емисии на NOx од антропогено потекло и доприносот на емисиите во главните сектори. **Врзани индикатори:** – В 13 Таложење на осидирани (NOx) и редуцирани (NHx) азотни соединенија и таложење на осидирани сулфурни соединенија (SOx) – В 15 Изложеност на екосистемите на закиселување, еутрофикација и приземен озон – ЗЕ 1 Бруто биланс на азот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕМ) – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување напроекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Методологијата за инвентаризација EMEP/CORINAIR

Единица мерка	– kt/година
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 Енергетски биланс на РМ-Министерство за економија-Министерство за економија-Министерство за економија – А3 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А4 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А5 База на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А6 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, А1 – Количина на гориво, А2 – Вкупни годишни емисии на NO_x, количина на потрошено гориво и суровини, А3 – Вкупни годишни емисии на NO_x, А4 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А5 – Вкупни годишни емисии на NO_x, по NFR, А6
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци битни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B17 – Емисија на неметански лесно испарливи органски соединенија – NMVOC**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи и прикажува трендот на вкупните емисии на NMVOC од антропогено потекло и доприносот на главните сектори во емисиите на NMVOC. **Врзани индикатори:** – B12 Емисии на прекурсори на озонот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long-Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП). – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување на проекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**B**
Методологија на пресметување	Методологијата за инвентаризација EMEP/CORINAIR
Единица мерка	– kt/година
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А)	**A**

Потенцијален извор (Б)	– А1 Државен завод за статистика – А2 Енергетски биланс на РМ-Министерство за економија-Министерство за економија – А3 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А4 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А5 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А6 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, А1 – Количина на гориво, А2 – Вкупни годишни емисии на NMVOC, количина на потрошено гориво и суровини, А3 – Вкупни годишни емисии на NMVOC, А4 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А5 – Вкупни годишни емисии на NMVOC по NFR, А6
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B18 – Емисии на сулфур диоксид – SO_2**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи и прикажува трендот на антропогените емисии на сулфур диоксид – SO_2 **Врзани индикатори:** – B13 Таложење на оксидирани (NOx) и редуцирани (NHx) азотни соединенија и таложење на осидирани сулфурни соединенија (SOx) – B15 Изложеност на екосистемите на закиселување, еутрофикација и приземен озон
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП). – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување на проекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата, содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**B**
Методологија на пресметување	Методологијата за инвентаризација EMEP /CORINAIR
Единица мерка	– kt/година

Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 Енергетски биланс на РМ-Министерство за економија– Министерство за економија – А3 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А4 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А5 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А6 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, А1 – Количина на гориво, А2 – Вкупни годишни емисии на SO_2, количина на потрошено гориво и суровини, А3 – Вкупни годишни емисии на SO_2, А4 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А5 – Вкупни годишни емисии на SO_2, по NFR, А6
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В19 – Емисија на вкупни суспендирани честички**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи и прикажува трендот на антропогените емисии на вкупните суспендирани честички (поголеми од PM10 и PM2.5) **Врзани индикатори:** – В14 Емисија на примарни суспендирани честички со големина до 10 микрометри PM10 и секундарни прекурсори на истите
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП) – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување на проекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух .
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Методологијата за инвентаризација EMEP/CORINAIR
Единица мерка	– kt/година
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно

Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 Јавно претпријатие за управување со шумите–Македонски шуми – А3 Енергетски биланс на РМ-Министерство за економија – Министерство за економија – А4 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А5 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А6 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А7 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи,количина на суровини А1 – Потрошено огревно дрво, А2 – Количина на гориво, А3 – Вкупни годишни емисии на TSP, количина на потрошено гориво и суровини, А4 – Вкупни годишни емисии на TSP, А5 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А6 – Вкупни годишни емисии на TSP по NFR, А7
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В 20 – Емисија на амонијак – NH3**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи и прикажува трендот на годишните емисии на амонијак – NH_3 **Врзани индикатори:** – В13 Таложење на оксидирани (NOx) и редуцирани (NHx) азотни соединенија и таложење на осидирани сулфурни соединенија (SOx) – В11 Емисии на супстанци што предизвикуваат киселост – В14 Емисија на примарни суспендирани честички со големина до 10 микрометри PM10 и секундарни прекурсори на истите – ЗЕ 1 Бруто биланс азот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП). – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување на проекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**

Методологија на пресметување	Методологијата за инвентаризација – ЕМЕП/CORINAIR
Единица мерка	– kt/година
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 МЗШВ – А3 Енергетски биланс на РМ-Министерство за економија – Министерство за економија – А4 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А5 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А6 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А7 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, број на домашни животни, А1 – Количина на потрошени азотни вештачки ѓубрива, А2 – Количина на гориво, А3 – Вкупни годишни емисии на NH_3, количина на потрошено гориво и суровини, А4 – Вкупни годишни емисии на NH_3, А 5 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А6 – Вкупни годишни емисии на NH_3 по NFR, А7
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**B21 – Емисија на јаглерод моноксид – CO**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи и прикажува трендот на годишните емисии на јаглерод моноксид – CO **Врзани индикатори:** – B13 Таложење на оксидирани (NOx) и редуцирани (NHx) азотни соединенија и таложење на осидирани сулфурни соединенија (SOx) – B11 Емисии на супстанци што предизвикуваат киселост – B14 Емисија на примарни суспендирани честички со големина до 10 микрометри PM10 и секундарни прекурсори на истите – 3E 1 Бруто биланс азот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух. – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП). – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување на проекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**B**
Методологија на	Методологијата за инвентаризација EMEP/CORINAIR

пресметување	
Единица мерка	– kt/година
Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 Енергетски биланс на РМ-Министерство за економија – А3 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А4 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А5 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А6 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, А1 – Количина на гориво, А2 – Вкупни годишни емисии на CO, количина на потрошено гориво и суровини, А3 – Вкупни годишни емисии на CO, А4 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А5 – Вкупни годишни емисии на CO по NFR, А6
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци важни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фрекфенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

Тематска целина	**1 ВОЗДУХ**
Име на индикаторот	**В22 – Емисија на тешки метали**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи и прикажува трендот на антропогените емисии на тешки метали олово, жива, кадмиум, арсен, бакар, хром, никел, селен, цинк (Pb, Hg, Cd, As, Cu, Cr, Ni, Se, Zn) и удел на главните сектори во емисиите на истите. **Врзани индикатори:** – В14 – Емисија на примарни суспендирани честички со големина до 10 микрометри PM10 и секундарни прекурсори на истите – В19 – Емисија на вкупни суспендирани честички
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Конвенцијата за далекосежно прекугранично загадување на воздухот, Convention on Long–Range Transboundary Atmospheric Pollution (CLRTAP) – Протокол за долгорочно финансирање на Програмата за соработка за мониторинг и оценување на далекосежното пренесување загадувачки супстанции во воздухот во Европа (ЕМЕП) – Протокол за контрола на испуштањето на азотни оксиди или за нивно прекугранично пренесување – Протокол во врска со понатамошното намалување на емисиите на сулфур – Протокол за контрола на емисиите на испарливите органски соединенија или на нивното прекугранично пренесување – Протокол за намалување на емисиите на сулфур или на нивното прекугранично пренесување најмалку за 30 проценти – Протокол за перзистентни органски загадувачки супстанции – Протокол за тешки метали – Протокол за намалување на закиселувањето, еутрофикација и приземниот озон – Гетеборшки протокол – Директива 2001/81/ЕС за национални горни граници на емисии на поедини загадувачки супстанци **Прописи на РМ:** – Закон за квалитет на амбиентниот воздух – Правилник за методологијата за инвентаризација и утврдување на нивото на емисии на загадувачките супстанции во атмосферата во тони годишно за сите видови дејности, како и други податоци за доставување на Програмата за мониторинг на воздухот на Европа (ЕМЕП) – Правилник за количините на горните граници–плафоните на емисиите на загадувачките супстанции со цел утврдување на проекции за одреден временски период кои се однесуваат на намалувањето на количините на емисиите на загадувачките супстанции на годишно ниво. – Правилник за формата, методологијата и начинот на водење и одржување на катастарот на загадувачи на воздухот. – Правилник за методите, начините и методологијата за мерење на емисии во воздухот од стационарни извори. – Правилник за формата и содржината на образците за доставување на податоци од емисиите во амбиентниот воздух од стационарни извори,начинот и временскиот период на доставување согласно капацитетот на инсталацијата,содржината и начинот на водење на дневник на емисии во амбиентниот воздух.
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Методологијата за инвентаризација EMEP/CORINAIR
Единица мерка	– kt/година

Начин на претставување	Индикаторот се прикажува нумерички и табеларно
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 Енергетски биланс на РМ-Министерство за економија – Министерсво за економија – А3 Катастар за загадувачи и загадувачки супстанци во воздухот – А4 Инсталации кои вршат самомониторинг на емисии во воздух – А5 Базата на податоци за моторни возила на Министерството за внатрешни работи – А6 Инвентар на загадувачките супстанци по методологијата на инвентаризација EMEP/CORINAIR
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Број на население, количина на производи, количина на потрошени суровини, А1 – Количина на гориво, А2 – Вкупни годишни емисии на тешки метали, количина на потрошено гориво и суровини, А3 – Вкупни годишни емисии на тешки метали, А4 – Вид на возило марка, тип на возило, комерцијална ознака/модел, боја на каросерија, земја на производство, година производство, датум на прва регистрација, работна запремина на моторот, сила на мотор, вид на гориво, најголема дозволена маса, сопствена маса на возило, носивост, основна намена, облик или намена на каросерија, број на места, сопственик-општина и километража, А5 – Вкупни годишни емисии на тешки метали по NFR, А6
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/CLRTAP (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) – EEA (до 15.02 тековна година (n) со податоци за (n–2) година) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на порталот за квалитет на воздух www.airquality.moepp.gov.mk, на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците за количините и концентрациите на загадувачките супстанци битни за овој индикатор се доставуваат во пропишан формат во пишана или електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Инсталациите задолжени да вршат самомониторинг на емисиите, податоците ги доставуваат согласно фреквенцијата на мерења дадена во ИСКЗ дозволата

ПАРАМЕТРИ ЗА БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ

Тематска целина	2 ПРИРОДА И БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ
Име на индикаторот	БР 1 – Загрозени и заштитени видови
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 007 – Загрозени и заштитени видови
Дефиниција	Индикаторот покажува колку видови присутни во Република Македонија, а се оценети како глобално загрозени и/или заштитени со европските инструменти, (како што се директивите на ЕУ и Бернска конвенција) се заштитени на национално ниво. Индикаторот во моментов ја претставува состојбата со број на ендемични и загрозени видови на национално ниво, определени во согласност со меѓународните документи и националното законодавство: – Број на ендемични и загрозени диви растителни видови – Број на ендемични и загрозени диви видови лишаи и габи – Број на ендемични и загрозени диви видови животни – Број на строгозаштитени диви видови растенија – Број на строгозаштитени диви видови лишаи и габи – Број на строгозаштитени диви видови животни – Број на заштитени диви видови растенија – Број на заштитени диви видови лишаи и габи – Број на заштитени диви видови животни
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** ЕУ директиви и регулативи за за заштита на биодиверзитетот – Директива за заштита на диви птици бр.147/09 – Директива за заштита на природни хабитати и дива фауна и флора бр. 43/92 – Регулатива за заштита на загрозени диви видови фауна и флора вклучени во тргавија со диви видови (бр. 338/97, 938/97, 1332/05) Меѓународни конвенции и договори за заштита на биодиверзитетот: – Конвенција за биолошка разновидност (Рио де Жанеиро 1992) – Конвенција за заштита на водни живеалишта со меѓународно значење за заштита на водните птици Рамсар 1971) – Конвенција за заштита на диви миграторни животни (Бон 1979) – Конвенција за заштита на дивиот свет и природни живеалишта во Европа (Берн 1979) – Конвенција за меѓународна трговија со диви видови флора и фауна (Вашингтон 1973), – Договор за заштита на популации на лилјаците (Лондон 1990), – Договор за заштита на африканско–евроазиските миграторни видови водни птици (Хаг 1995). **Прописи на РМ:** – Закон за заштита на природата – Закон за животната средина – Закон за ратификација на Конвенцијата за биолошка разновидност – Закон за ратификација на Конвенцијата за заштита на диви миграторни животни – Закон за ратификација на Конвенцијата за меѓународна трговија со загрозени видови од дивата фауна и флора – Закон за ратификација на Конвенцијата за заштита на дивиот свет и природните живеалишта – Уредба за ратификација на Конвенција за заштита на

	водни живеалишта со меѓународно значење за дивите птици – Закон за ратификација на Договорот за заштита на европски популации на лилјаците – Закон за ратификација на Договорот за заштита на афричко–евроазиски миграторни водни птици – Одлука за распоредување на стоките на форми на извоз и увоз – Листи за утврдување на строгозаштитени и заштитени диви видови во РМ
Класификација по ДПСИР	**С/И (Состојба/Импликации)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	– Среднорочно достапен - (С)
Методологија на пресметување	Треба да се спроведуваат следниве активности со цел целосно развивање на индикаторот – Изградба на капацитети за следење на индикаторот – Да се избере индикатор "видови на птици" (др. видови и групи) – Воспоставување на мониторинг шема за избраните видови – Редовно финансирање за следење на индикаторот – Подготовка на програма за мониторинг на биодиверзитетот – Градење на капацитетит за мониторинг на биодиверзитетот – Да се обебедат финансиски средстав за спроведување на индикаторот
Единица мерка	– Број на видови
Начин на претставување	нумерички, табеларно, графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Студија за состојбата со биолошката разновиндост во Република Македонија (МЖСПП 2003) – А2 Стратегија и акционен план за заштита на биолошката разновидност во РМ (МЖСПП 2004), во тек е изработка на нова Стратегија и акционен план за заштита на биолошката разновидност во РМ – А3 Анализа и валоризација на видовиот диверзитет во Република Македонија (Извештај, МЖСПП 2010) **Б** – Б1 Светска црвена листа на загрозеди диви видови флора и фауна (IUCN) – Б2 Европска Црвена листа на загрозени диви видови фауна и флора (EU, IUCN) – Б3 Листи за утврдување на строгозаштитени и заштитени диви видови во Република Македонија (МЖСПП 2011)
Честота на собирање на податоците	**5–годишно**
Сет на податоци	– Број на ендемични и загрозени диви видови растенија, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3 – Број на ендемични и загрозени диви видови габи, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3 – Број на ендемични и загрозени диви видови животни, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3 – Број на строгозаштитени диви видови растенија, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3 – Број на строгозаштитени диви видови лишаи и габи, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3 – Број на строгозаштитени диви видови животни, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3 – Број на заштитени диви видови растенија, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3 – Број на заштитени диви видови лишаи и габи, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3 – Број на заштитени диви видови животни, А1,А2,А3,Б1,Б2,Б3
Обврски за известување	**Меѓународни конвенции и договори** – Секретаријат на CBD при UNEP – Секретаријат на CMS при UNEP – Секретаријат на AEWA при UNEP – Секретаријат на EUROBATS при UNEP – Секретаријат на RCW при UNESCO – Секретаријат на CITES при UNEP

	– Секретаријат ВС при Совет на Европа **Национални** – Извештајза квалитет на животната средина – годишно – Извештај за заштита на природа и биодиверзитет– годишно – Извештај за имплементација на САП за биодиверзитет– годишно – Синтезен извештај за имплементација на САП– биодиверзитет (за 5 години) – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Во електронска и во хартиена форма
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	2 ПРИРОДА И БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ
Име на индикаторот	БР 2 – Заштитени подрачја
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 008 – Заштитени подрачја
Дефиниција	Индикаторот го прикажува процентот на вкупната прогласена област во една земја, која е заштитена врз основа на национални инструменти, во согласност со директивите на ЕУ за птици и живеалишта (Натура 2000 подрачја), односно во согласност со Бернската конвенција (Емералд подрачја), и други меѓународни договори. Индикаторот, исто така, е разложен така што ги прикажува различните трендови во бројот и површината во км^2 прогласени според националното законодавство и според меѓународни договори и иницијативи.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** ЕУ директиви и регулативи за за заштита на биодиверзитетот – Директива за заштита на диви птици бр.147/09 – Директива за заштита на природни хабитати и дива фауна и флора бр.43/92 Меѓународни конвенции и договори за заштита на биодиверзитетот: – Конвенција за биолошка разновидност (Рио 1992) – Конвенција за заштита на водни живеалишта со меѓународно значење за заштита на водните птици Рамсар 1971) – Конвенција за заштита на дивиот свет и природни живеалишта во Европа (Берн 1979) **Прописи на РМ:** – Закон за заштита на природата – Закон за животната средина – Закон за ратификација на Конвенцијата за биолошка разновидност – Закон за ратификација на Конвенцијата за заштита на дивиот свет и природни живеалишта во Европа – Уредба за ратификација на Конвенција за заштита на водни живеалишта
Класификација по ДПСИР	С/И (Состојба/Импликации)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Постапката за идентификација и прогласување на различните категории на заштитени подрачја е заснована на Законот за заштита на природата, директивите на ЕУ и одредбите од меѓународните договори
Единица мерка	– Број на подрачја, ha и %.
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 CDDA – А2 Емералд база наподатоци
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Вкупна (кумулативна) површина на прогласени подрачја заштитени според националните инструменти, според директивите на ЕУ за птици или за живеалишта и според меѓународните договори, во текот на времето , А1 – Број и површина на заштитени подрачја во согласност со националната категоризација, А1 – Процентуална застапеност на поединечни национални категории, заштитени

	подрачја од вкупната заштитена површина, А1 – Промени, во текот на времето, во кумулативната површина на Емералд подрачјата (прогласени според Бернската конвенција)., А1 – Меѓународни инструменти – Број на заштитени подрачја, А1 – Површина на заштитени подрачја, А1 – Процент од територијата на РМ, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – ЕЕА – CDDA – годишно – Секретаријат на Бернска конвенција при Совет на Европа – годишно **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Во електронска и во хартиена форма
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	2 ПРИРОДА И БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ
Име на индикаторот	БР 3 – Разновидност на видови
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 009 – Разновидност на видови
Дефиниција	Индикаторот ќе го покажува трендот на бројноста и дистрибуцијата на одбрани видови или групи на видови на национално ниво, како релативна оценка во однос на иницијалната година на отпочнување на мониторингот Во моментов, групи на видови што се земаат предвид се птиците. Индикаторот ќе го прикажува трендот на обичните видови птици (во развој) и трендот на некои избрани видови грабливи птици. – Број на строгозаштитени диви видови грабливи птици – Број на строгозаштитени диви видови водни птици – Број на строгозаштитени диви видови птици пеачки – Број на заштитени диви видови грабливи птици – Број на заштитени диви видови водни птици – Број на заштитени диви видови птици пеачки
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** ЕУ директиви и регулативи за за заштита на биодиверзитетот – Директива за заштита на диви птици бр.147/09 – Директива за заштита на природни хабитати и дива фауна и флора бр.43/92 – Регулатива за заштита на загрозени диви видови фауна и флора вклучени во трговијата со диви видови (бр.338/97, 938/97, 1332/05) Меѓународни конвенции и договори за заштита на биодиверзитетот: – Конвенција за биолошка разновидност (Рио 1992) – Конвенција за заштита на водни живеалишта со меѓународно значење за заштита на водните птици (Рамсар 1971) – Конвенција за заштита на миграторни животни (Бон 1979) – Конвенција за заштита на европскиот див свет и природните живеалишта (Берн 1979) – Конвенција за меѓународна трговија со диви видови флора и фауна (Вашингтон 1973) – Договор за заштита на европските популации на лилјаците (Лондон 1990) – Договор за заштита на африканско–евроазиските миграторни видови водни птици (Хаг 1995) **Прописи на РМ:** – Закон за заштита на природата – Закон за животната средина – Закон за ратификација на Конвенцијата за биолошка разновидност – Закон за ратификација на Конвенцијата за заштита на диви миграторни животни – Закон за ратификација на Конвенцијата за меѓународна трговија со загрозени видови од дивата фауна и флора – Закон за ратификација на Конвенцијата за заштита на дивиот свет и природните живеалишта во Европа – Уредба за ратификација на Конвенција за заштита на водни живеалишта со меѓународно значење за дивите птици – Закон за ратификација на Договорот за заштита на европски популации на лилјаците – Закон за ратификација на Договорот за заштита на афричко–евроазиски миграторни видови водни птици

	– Одлука за распоредување на стоките на форми на извоз и увоз – Листи за утврдување на строгозаштитени и заштитени диви видови во РМ
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	Среднорочно достапен - (С)
Методологија на пресметување	МЖСПП потребно е да изработи правилник за методологија за мониторинг на биодиверзитет По случаен избор се избрани пробни квадранти (10–15) со површина од 1 км^2 на кои е извршено пребројување на обичните видови птици, според методата на линиски трансект. Пребројувањето се вршеше во период на гнездење (од 15 април до 15 јуни), со интензитет од две пребројувања годишно. Податоците се статистички обработени со што е утврден трендот на популации на видови на национално ниво. Треба да се спроведат активности за целосно развивање на индикаторот – Зајакнување на капацитети за следење на индикаторот – Да се избере индикатор "видови на птици" – Други диви видови и групи – Воспоставување на мониторинг шема за избраните видови – Редовно финансирање за следење на индикаторот – Подготовка на програма за мониторинг на видов диверзитет Јакнење на капацитети за мониторинг на видов диверзитет. - Да се обебедат финансиски средстав за спроведување на индикаторот
Единица мерка	– Број на видови, проценет број на единки
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** А1 Научни трудови од домашни и странски научници **Б** Б1 МЖСПП - Треба да се изработи методологија за мониторинг на биодиверзитет
Честота на собирање податоци	**периодично, годишно**
Сет на податоци	– Број на строгозаштитени диви видови грабливи птици, А1 – Број на строгозаштитени диви видови водни птици, А1 – Број на строгозаштитени диви видови птици пеачки, А1 – Број на заштитени диви видови грабливи птици, А1 – Број на заштитени диви видови водни птици, А1 – Број на заштитени диви видови птици пеачки, А1 – Број на строгозаштитени диви видови цицачи, А1 – Број на строгозаштитени диви видови влекачи, А1 – Број на строгозаштитени диви видови водоземци, А1 – Број на строгозаштитени диви видови риби, А1 – Број на строгозаштитени диви безрбетни животни, А1 – Број на строгозаштитени диви видови растенија, А1 – Број на строгозаштитени лишаи и самоникни габи, А1 – Број на заштитени диви видови грабливи птици, А1 – Број на заштитени диви видови водни птици, А1 – Број на заштитени диви видови птици пеачки, А1 – Број на заштитени диви видови цицачи, А1 – Број на заштитени диви видови влекачи, А1 – Број на заштитени диви видови водоземци, А1 – Број на заштитени диви видови риби, А1 – Број на заштитени диви безрбетни животни, А1 – Број на заштитени диви видови растенија, А1 – Број на заштитени лишаи и самоникни габи , А1
Обврски за известување	**Меѓународни/ национални** – Годишен извештај за квалитет на животна средина – годишно

	– Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година – Национален извештај за заштита на биодиверзитетот на РМ– секоја четврта година – Национален извештај за заштита на диви миграторни животни– секоја трета година – Национален извештај за заштита на водни станишта и миграторни водни птици– секоја трета година – Национален извештај за заштита популации на лилјаци– секоја трета година – Национален извештај за заштита диви видови и природни хабитати– биенално, квартално – Состојба со заштита на природата и биодиверзитетот на РМ– секоја година, биенално и квартално – Синтезен извештај за имплементација на САП за био–диверзитетот на РМ, секоја петта година.
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	

Тематска целина	2 ПРИРОДА И БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ
Име на индикаторот	БР 4 – Шуми и шумско земјиште
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Параметарот ја покажува вкупната површина под шума и другите површини под шуми, односот на оваа површина во вкупната површина на земјата, како и учеството на шумските предели кои се природно обновени и пошумена површина, површина под шуми наменета за производство, како и шуми наменети за заштита на почвата, водата, екосистемот и биодиверзитетот. Под поимот шума се подразбира шумски екосистем кој постои на шумско земјиште обраснато со шумски видови дрвја и грмушки, голини непосредно до шумата, како и други голини и ливади внатре во шумата, шумски расадници, шумски патишта, семенски плантажи, противпожарни просеки во шума, ветрозаштитни појаси на површина поголема од два ари, како и шума во заштитените подрачја. Шумско земјиште е земјиште на кое има шума или кое поради своите природни својства е најповолно за одгледување на шума, како и земјиште на кое се наоѓаат објекти наменети за стопанисување со шумите. Стопански шуми првенствено се користат за трајно производство на дрвни сортименти и други шумски производи и услуги. Шуми во заштитените подрачја се прогласуваат согласно со Законот за заштита на природата.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за заштита на природата – Закон за шумите – Законот за државната статистика и Програмата за статистички истражувања за периодот 2013-2017
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Параметрите се добиваат од извештајните единици кои ги доставуваат со редовните статистички извештаи, со книговодствена евиденција, а се врз основа на посебните планови за стопанисување на шумите
Единица мерка	– km^2, ha и %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Вкупна површина под шума и шумско земјиште, А1 – Вкупна површина под шума, А1 – Вкупна површина на шуми по намена и сопственост, А1 – Вкупна пошумена површина, А1 – Стопански шуми, А1 – Повеќенаменски шуми, А1 – Вкупна површина на шуми во заштитените подрачја, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNECE/FAO – FOREST EUROPE Report on "State of Forests and Sustainable Forest Management in Europe" – FAO Global Forest Resources Assessments (FRA)

	Национални – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Статистички преглед Шумарство на РМ - годишно – Публикација Статистика на животна средина - годишно – Макстат база, Региони на РМ, Македонија во бројки - годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Во електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	**крајот на мај - тековна година**

ПАРАМЕТРИ ЗА ПОЧВА

Тематска целина	4 ПОЧВА
Име на индикаторот	П1 – Зафаќање на земјиште
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 014 – Зафаќање на земјиште
Дефиниција	Промени и тековна состојба во површините на земјоделско, шумско и друго полуприродно земјиште зафатено со урбанистичка и со друга вештачка изградба на земјиштето. Овде се вклучени површини покриени со градби и комунална инфраструктура, како и градски зелени површини и објекти за спорт и рекреација. Главните движечки фактори на зафаќањето на земјиштето се групирани во процеси што резултираат во ширење на: – домување, услуги и рекреација – индустриски и комерцијални зони – транспортни мрежи и инфраструктури – рудници, површински копови и депонии за отпад
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за просторно и урбанистичко планирање
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Оценката на CORINE LandCover во 2000 и 2006 година ги користеше податоците од сателитските снимки. Поради карактеристиките на земјината покривка во Република Македонија, од вкупните можни 44 класификации, идентификувани се 31. Покрај тоа, од истите причини, минималната просторна единица што се третираше во рамките на проектот беше намалена на 20 хектари, наместо на 25 хектари. Основа на процесот е фотоинтерпретација на сателитски снимки кој се состои од: – Обележување на границите на површини што претставуваат единствени единици на земјината површина на снимка со „лажни" бои; – Користење на клучеви за интерпретација, помошна документација и сателитски/авионски снимки за означување на идентификациски број – класа од номенклатурата; – Екстраполација на ова вцртување и идентификација на сите делови на снимката кои изразуваат слични карактеристики: боја, структура и состав. Техничко упатство за изработка на CORINE LandCover изработено од страна на Европската агенција за животна средина.
Единица мерка	– ha или km^2
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 CORINE Land Cover
Честота на собирање на податоците	десет години
Сет на податоци	Согласно 44 можни класификации според Номенклатурата CORINE LandCover Резултатите се презентираат како: – тековна состојба на земјината покривка во согласност со номенклатурата усвоена на европско ниво, на петгодишни интервали, А1 – промени на земјината покривка, во петгодишни интервали, изразени во % од вкупната површина на земјата и % од различните видови на земјина покривка, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – ЕЕА **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година

Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	**4 ПОЧВА**
Име на индикаторот	**П 2 – Напредок во управувањето со контаминирани локалитети**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 015 – Напредок во управувањето со контаминирани локалитети**
Дефиниција	Индикаторот го претставува напредокот во управувањето со контаминираните локалитети со цел да се прикаже намалувањето и елиминирањето на негативните ефекти врз екосистемите и здравјето на луѓето, онаму каде што е докажано дека е нарушена животната средина. Терминот контаминиран локалитет се однесува на одредена површина каде што е потврдено присуството на контаминацијата на почвата и сериозноста на можните влијанија на екосистемите и здравјето на луѓето е таква што е неопходна санација на истиот. Санацијата или чистењето на контаминиринатиот локалитет може да резултира во целосна елиминација или во намалување на овие влијанија. Терминот потенцијално контаминирани локалитети вклучува локалитет каде што контаминацијата на почвата се претпоставува, но не е потврдена и треба да се спроведат дополнителни истражувања
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Европски регистар за испуштање и пренос на загадувачки супстанции (E–PRTR) 166/2006/EEC – Директива за интегрално спречување и контрола на загадувањето96/61/EEC, 2008/1/EEC – Тематска стратегија за почвата (COM (2006)231) – Предлог на Рамковна Директива за почва (COM (2006)232) **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за земјоделско земјиште – Втор Национален Еколошки Акционен План 2006 **Забелешка** На национално ниво сеуште не е усвоена легислатива за почва
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В** **Забелешка** **Д –** Потребно е да се изврши стандардизирање на методата согласно Европската регулатива
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз база на информациите и податоците кои се добиени од Националниот план за управување со отпад и студиите за изводливост 2005, односно од Специјалните студии за Индустриски контаминирани локалитети–жешки точки идентификувани и евалуирани во Македонија и Затварање и повторно искористување на земјиштето кај несоодветно изградените општински депонии. Понатаму од CARDS 2006 проектот за развивање на ремедијациони планови со финансиски барања за елиминација на индустриските жешки точки, како и од Проценката за изводливост и развој на главен технички дизајн за мерките за заштита на водите во рудникот Бучим UNDP Македонија. Податоци и информации се добиваат и од Стратегијата за управување со отпад на Македонија (2008–2014), како и од Планот за управување со отпад на Македонија 2009, како и други проектни извештаи и стратешки документи. Податоци се добиваат и од правните и физичките лица кои управуваат со локалитетите во однос на мерките и активностите кои ги преземаат, како и финансиските средства кои ги употребуваат за да се избегне, намали или елиминира контаминацијата на почвата 1. Индикаторот го прикажува напредокот во пет основни чекори: - Идентификација на локалитетот/прелиминарна студија - Прелиминарно истражување - Главно истражување на локалитетот - Спроведување на санациони мерки - Комплетирање на мерките 2. Индикаторот го прикажува и процентот на економските активности кои

	придонесуваат за контаминација на почвата во однос на вкупниот број на контаминирани локалитети 3. Индикаторот го прикажува и процентниот удел на загадувачките супстанции присутни во вкупниот број на контаминирани локалитети 4. Индикаторот ги прикажува и финансиите потрошени за извршување на петте основни чекори наведени во точка 1. за вкупниот број на контаминирани локалитети
Единица мерка	– Нумерички, процентуален удел %
Начин на претставување	Индикаторот се претставува : – нумерички, табеларно, графички како напредок во управувањето со контаминирани локалитети во однос на напредокот во петте чекори – процентуален удел (%) на економските активности кои придонесуваат за контаминација на почвата во однос на вкупниот број на контаминирани локалитети – процентуален удел (%)на загадувачките супстанции присутни во вкупниот број на контаминирани локалитети – МКД по глава на жител и како процентен удел (%) од БДП/година
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Стратегии, планови за управување со отпад, А1 – Извештаи од проектни активности поврзани со управувањето со отпад, А1 – Податоци од правните и физичките лица кои управуваат со контаминираните локалитети, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – JRS (Заедничкиот истражувачки центар) – EEA (Европската агенција за животна средина)/EIONET **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во Националните индикаторски извештаи за животната средина и Статистики во животната средина Извештаите се достапни во тврда копија како и во електронска форма на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk Податоците се објавени и од страна на Европската агенција за животна средина како публикација за индикаторот Прогрес во управувањето со контаминираните локалитети во Европа во електронска форма на веб страната на Европската агенција за животна средина www.eea.europa.eu
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	4 ПОЧВА
Име на индикаторот	П 3 – Шумски пожари
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 038 – Шумски пожари
Дефиниција	Индикаторот дава информации за бројот на шумските пожари на територијата на Република Македонија. Потоа дава информации за големината на шумските пожари прикажувајќи ја опожарената површина и видот на опожарената дрвна маса како и предизвиканата вкупна штета од пожарот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за шумите – Правилник за посебни мерки за заштита на шумите од пожари – Закон за заштита на природата – Закон за заштита од пожари.
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Податоците и пресметката на индикаторот е направено од страна на Јавното претпријатие за управување со шумите во Република Македонија – Македонски шуми
Единица мерка	– Опожарена површина изразена во ha – Опожарена дрвна маса изразена во m^3 – Вкупна штета од шумските пожари изразена во денари – Број на шумски пожари
Начин на претставување	– Индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Јавно претпријатие за управување со шумите–Македонски шуми
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Опожарена површина, А1 – Опожарена дрвна маса, А1 – Вкупна штета од шумските пожари, А1 – Број на шумски пожари, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	4 ПОЧВА
Име на индикаторот	П 4 – Ерозија на почвата
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја прикажува ерозијата на почвата кој е природен процес и кој геолошки погледнато е значаен за формирање на почвата. Во однос на ерозијата на почвата особено внимание се посветува на забрзаната ерозија каде природната брзина на ерозијата е зголемена како резултат на антропогениот фактор, како примена на несоодветни земјоделски практики, намалување на шумите, шумски пожари, градежни активности итн. Физичките фактори како климата, топографијата и карактеристиките на почвата се исто така значајни во процесот на ерозија. Ерозијата на почвата под дејство на водата е најзастапен и најголем проблем во Европа и во нашата земја. Индикаторот ги прикажува вредностите за ерозија на почвата, врз база на кои може да се одредат регионите зафатени со одреден степен на ерозија и да се развијат мерки за контролирање на проблемот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Тематска стратегија за почвата (COM (2006)231) – Предлог на Рамковна Директива за почва (COM (2006)232) – Кон Тематската Стратегија за заштита на почвите (CEC, 2002) **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина. – Закон за земјоделско земјиште – Втор Национален Еколошки Акционен План 2006 **Забелешка** На национално ниво сеуште не е усвоена легислатива за почва
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	За проценка на ризикот за ерозија на почвата може да се применат различни методи кои воглавно се делат на проценки базирани на експертиза и проценки базирани на модели. 1. Пример на проценка базирана на експертиза е Глобалната проценка на деградација на почвата (Global Assessment of Soil degradation–GLASOD). Оваа методологија е базирана на добивање на одговори од одредни експерти во сите земји и нејзин главен недостаток е контролата врз објективноста на дадените одговори и примената на разни стандарди од страна на различни експерти во различни региони. Со оваа метода се идентификуваат субјективно региони со слична јачина на ерозијата на почвата, не земајќи ги во обзир условите кои доведуваат до тоа 2. Пример за проценка базирана на модел е Пан–Европскиот модел за проценка на ризикот за ерозија (PESERA). Овој модел е мошне соодветен за предвидување на степенот на ерозија на почвата, кој ги зема во предвид врнежите и еродираните седименти, дневните врнежи акумулирани во текот на месецот, месечната вегетациска покривка, одредени климатски информации итн. Хомогени и разбирливи податоци за степенот на ерозија на почвите, вклучително и почвите во нашата земја се оние кои се добиваат со процесот на пресметка и моделирање, при што се користат: - педолошки карти - картата на покривка на земјината површина (Corine Land Cover 2000) - топографски карти - климатски карти со податоци за температурата Со препорака на Европската Комисија ерозијата на почвата може да се одреди преку соодветни препорачани методи на моделирање и врз база на методи кои користат експертска проценка

Единица мерка	– Нумерички, описно, процентуално во однос на останата површина која е земена во предвид (%)
Начин на претставување	Индикаторот се претставува : – нумерички, табеларно, картографски, описно и процентуално во однос на останата површина која е земена во предвид (%)
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Управа за хидрометеролошки работи – А3 Земјоделски институт – А4 Агенција за катастар на недвижности
Честота на собирање на податоците	**десет години**
Сет на податоци	– Картата на покривка на земјината површина, А1 – Климатски карти, А2 – Педолошки карта, А3 – Топографски карти, А4
Обврски за известување	***Меѓународни*** – JRS (Заедничкиот истражувачки центар)/EEA (Европската агенција за животна средина)/EIONET на доброволна основа, известува МИЦЖС/Министерството за животна средина и просторно планирање. ***Национални*** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците за покривката на земјината површина (Corine Land Cover 2000) се достапни во Министерството за животна средина и просторно планирање. Податоците за климатските услови се достапни во Управата за хидрометеролошки работи
Начин на доставување на податоците	
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	4 ПОЧВА
Име на индикаторот	П 5 – Содржината на органски јаглерод во проценти (%) во површинскиот слој на почвата од (0–30) см
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја прикажува содржината на органскиот јаглерод во проценти (%) во површинскиот слој на почвата (0–30) см, кој е јасен параметар на состојбата и квалитетот на почвата. Органските материи во почвата се создаваат од остатоците на растителните и животинските продукти под дејство на микроорганизмите и под влијание на температурата, влажноста и други фактори на почвата. Годишниот губиток на органски материи може да варира значајно во зависност од култивацијата, видот на одгледуваните растителни култури, дренажниот капацитет на почвата, како и временските услови. Факторите кои влијаат врз органските материи во почвата може да се поделат во две групи и тоа природни фактори (клима, градба на почвата, земјина покривка/ вегетација и топографија), како и антропогени фактори (употребата и управувањето на земјиштето и деградацијата). Индикаторот ги прикажува регионите со можни опасности во однос на одржливо управување со почвата и дава соодветни информации за донесување на одлуки врз основа на проценките, надзорот и насоките за употреба и заштита на почвата
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Тематска стратегија за почвата (COM (2006)231) – Предлог на Рамковна Директива за почва (COM (2006)232) – Кон Тематската Стратегија за заштита на почвите (CEC, 2002) **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за земјоделско земјиште – Втор Национален Еколошки Акционен План 2006 **Забелешка** На национално ниво сеуште не е усвоена легислатива за почва
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	С
Методологија на пресметување	Хомогени и разбирливи податоци за содржината на органскиот јаглерод во европските почви, вклучително и почвите во нашата земја се оние кои се добиваат со процесот на пресметка и моделирање, при што се користат: - педолошка карта (од Европската почвена база на податоци во (Europion Soil Data set), размер 1: 1.000.000 каде е користена стандардната интернационална класификација на почвите (FAO) - картата на покривка на земјината површина (Corine Land Cover) - топографски карти (Digital elevation model) - климатски карти со средно годишни податоци за температурата. Со препорака на Европската Комисија содржината на органскиот јаглерод во површинскиот слој на почвата може да се определи преку одредени педо–трансфер функции на почвата, како и одредени препорачани методи
Единица мерка	– Нумерички, процентуален удел %
Начин на претставување	Индикаторот се претставува: – нумерички, табеларно, графички, картографски и описно како количина на органски јаглерод и во проценти (%)
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Управа за хидрометеролошки работи – А3 Земјоделски институт – А4 Агенција за катастар на недвижности
Честота на собирање на податоците	пет години

Сет на податоци	– Картата на покривка на земјината површина, А1 – Климатски карти, А2 – Педолошки карта, А3 – Топографски карти, А4
Обврски за известување	**Меѓународни** – JRS (Заедничкиот истражувачки центар) – EEA (Европската агенција за животна средина)/EIONET **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците за покривката на земјината површина (Corine Land Cover 2000)се достапни во Министерството за животна средина и просторно планирање. Податоците за климатските услови се достапни во Управата за хидрометеролошки работи
Начин на доставување на податоците	
Краен рок за доставување на податоците	

ПАРАМЕТРИ ЗА ОТПАД

Тематска целина	5 ОТПАД
Име на индикаторот	О 1 – Вкупна количина на создаден отпад
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја прикажува вкупната количината на создаден отпад, по видови и дејности во кои се создава. Со овој индикатор се следи остварувањето на стратешките цели и тоа избегнување и во најголема можна мера, намалување на количеството на создаден отпад, спречување на негативните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето, како и висок степен на заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за ратификација на Базелската Конвенција за прекугранично пренесување на опасен отпад и негово отстранување и амандманите на Базелската Конвенција – Правилник за формата и содржината на обрасците за прекугранично пренесување на отпад – Закон за ратификација на Протоколот за регистри на загадувачки и пренос на загадувачки супстанции – Правилник за формата, содржината, методологијата и начинот на водење на регистарот на испуштање и пренесување на загадувачи. – Закон за животната средина – Закон за управување со отпадот – Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад – Правилник за содржината и начинот на водење, чување и одржување на евиденцијата во регистарот на отпад – Листа на видови на отпад – Национална класификација на дејности – Законот за државната статистика – Програмата за статистички истражувања
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В К – воспоставување контрола на квалитетот на податоците
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз база на информациите и податоците кои се добиваат од Годишните извештаи за постапување со отпад од правните и физичките лица кои создаваат опасен отпад, како и од Годишните извештаи за постапување со отпад од градоначалник, согласно Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад. Видот на отпадот се одредува според Листата на видови на отпад, додека за потребите и обврските на Базелската конвенција се користи класификацијата според Базелската Конвенција. Дејностите се одредуваат според Националната класификација на дејности НКД Рев. 2. Податоци се добиваат и од Државниот завод за статистика врз база на статистичките истражувања кои се спроведуваат чии податоци се публикуваат во Соопштенија и Статистистичкиот годишник на Државниот завод за статистика во делот за животна средина. Видот на отпадот се одредува според Листат на видови на отпад, додека дејноста се определува според Националната класификација на дејности НКД Рев. 2.
Единица мерка	– Килограм/Тони, по глава на жител, годишно, процент
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски како вкупна количина на создаден отпад во годината на национално и

	општинско ниво по дејности каде е создаден – Вкупно (kg/t/год.) – Вкупно по националната класификација на дејности (kg/t/год.) – По глава на жител (kg/t /жител/год.)
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Општини – А3 Правни и физички лица – А4 Државниот завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Податоци од обрасците на Годишните извештаи за постапување со отпад од правни и физички лица, А1 – Податоци од годишните извештаи за постапување со отпад од градоначалник, А1 – Податоци за вид и количина на отпад, А2, А3 – Податоци од обрасците на Државен завод за статистика за истражување за отпад по сите сектори на економска активност, А4 – Податоци од статистистички методи за процена на населението од Државен завод за статистика за населението, А4 – Податоци од обрасците –годишен извештај за комунален отпад Државен завод за статистика, А4
Обврски за известување	**Меѓународни** – EUROSTAT – UN (Заеднички прашалник на OECD) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Регионите во Република Македонија – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и Државниот завод за статистика, како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање и Државниот завод за статистика
Краен рок за доставување на податоците	Годишните извештаи за постапување со отпад градоначалниците како и од правните и физичките лица се доставуваат до Министерството за животна средина и простотрно планирање најкасно до 31 Март тековната година со податоци за претходната година. Пополнетите обрасци за истражување за отпад од индустријата и комуналниот отпад, се објавуваат од Државен завод за статистика најдоцна до 30 Јуни тековната година со податоци за пред две години, односно за комунален отпад со податоци од претходната година.

Тематска целина	5 ОТПАД
Име на индикаторот	**О 2 – Создавање на комунален отпад**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 016 – Создавање на комунален отпад**
Дефиниција	Индикаторот го претставува создавањето на комунален отпад, изразено во kg на човек. Комуналниот отпад е неопасен отпад што се создава од физичките лица во домаќинствата и комерцијалниот отпад, а се собира од страна на општините или во нивно име
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за управување со отпадот – Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад – Листа на видови на отпад – Национална класификација на дејности – Законот за државната статистика – Програмата за статистички истражувања
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В** **К** – воспоставување контрола на квалитетот на податоците
Методологија на пресметување	– Индикаторот се изработува врз база на информациите и податоците кои се добиваат од Годишните извештаи за постапување со отпад од градоначалник согласно погоренаведениот правилник. Видот на отпадот се одредува според Листат на видови на отпад – Податоци се добиваат и од Државниот завод за статистика врз база на статистичките истражувања кои се спроведуваат секоја година и чии податоци се публикуваат во Соопштенија и Статистистичкиот годишник на Државниот завод за статистика во делот за животна средина. Видот на отпадот се одредува според Листат на видови на отпад, додека дејноста се определува според Националната класификација на дејности НКД Рев. 2
Единица мерка	– Килограм/Тони, по глава на жител, годишно, процент
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски како вкупна количина на создаден комунален отпад во годината на национално и општинско ниво: • Вкупно (kg/t), • По глава на жител (kg/t/жител/год.),
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Општини – А3 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Податоци од обрасците на Годишните извештаи за постапување со отпад од градоначалник, А1 – Податоци за вид и количина на отпад, А2 – Податоци од обрасците – годишен извештај за комунален отпад Државен завод за статистика, А3 – Податоци од статистистички методи за процена на населението од Државен завод за статистика за населението, А3
Обврски за известување	**Меѓународни** – EUROSTAT – UN (Заеднички прашалник на OECD) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно

	– Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Регионите во Република Македонија – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и Државниот завод за статистика, како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање и Државниот завод за статистика
Краен рок за доставување на податоците	Годишните извештаи за постапување со отпад од градоначалник се доставуваат до Министерството за животна средина и простотрно планирање најкасно до 31 Март тековната година со податоци за претходната година. Пополнетите обрасци за годишните извештаи за управување со комуналниот отпад се доставуваат до Државен завод за статистика најдоцна до 20 Април тековната година со податоци за претходната година

Тематска целина	5 ОТПАД
Име на индикаторот	О 3 – Количина на создаден опасен отпад
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја прикажува количината на создаден опасен отпад, по видови и дејности во кои се создава. Со овој индикатор се следи остварувањето на стратешките целите и тоа избегнување и во најголема можна мера, намалување на количеството на создаден опасен отпад, спречување на негативните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето, како и висок степен на заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за ратификација на Базелската Конвенција за прекугранично пренесување на опасен отпад и негово отстранување и амандманите на Базелската Конвенција – Правилник за формата и содржината на обрасците за прекугранично пренесување на отпад – Закон за ратификација на Протоколот за регистри на загадувачки и пренос на загадувачки супстанции. – Правилник за формата, содржината, методологијата и начинот на водење на регистарот на испуштање и пренесување на загадувачи. – Закон за животната средина – Закон за управување со отпадот – Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад . – Правилник за содржината и начинот на водење, чување и одржување на евиденцијата во регистарот на отпад – Листат на видови на отпад – Националната класификација на дејности – Законот за државната статистика – Програмата за статистички истражувања
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В К – воспоставување контрола на квалитетот на податоците
Методологија на пресметување	– Индикаторот се изработува врз база на информациите и податоците кои се добиваат од Годишните извештаи за постапување со отпад одправните и физичките лица кои создаваат опасен отпад согласно Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад . Видот на отпадот се одредува според Листата на видови на отпад, додека за потребите и обврските на Базелската конвенција се користи класификацијата според Базелската Конвенција. Дејностите се одредуваат според Националната класификација на дејностиНКД Рев. 2 – Податоци се добиваат и од Државниот завод за статистика врз база на статистичките истражувања кои се спроведуваат на две години и чии податоци се публикуваат во Соопштенија и Статистистичкиот годишник на Државниот завод за статистика во делот за животна средина. Видот на отпадот се одредува според Листата на видови на отпад, додека дејноста се определува според Националната класификација на дејности НКД Рев. 2.
Единица мерка	– Килограм/Тони,по глава на жител, годишно, процент
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски како вкупна количина на создаден опасен отпад во годината на национално и општинско ниво по видови и дејности каде е создаден

	– Вкупно (kg/t/год.) – Вкупно по одрден вид според шифрата на видот на отпадот и Базелската номенклатура(kg/t/год.) – Вкупно по националната класификација на дејности (kg/t/год.) – По глава на жител (kg/t/жител/год.)
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Правни и физички лица – А3 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Податоци од обрасците на Годишните извештаи за постапување со отпад од правни и физички лица, А1 – Податоци за видот и количината на опасниот отпад, А2 – Податоци од обрасците на Државен завод за статистика за истражување за отпад од сите сектори на економска активност, А3 – Податоци од статистистички методи за процена на населението од Државен завод за статистика за населението, А3
Обврски за известување	**Меѓународни** EUROSTAT UN (Заеднички прашалник на OECD) **Национални** Годишен извештај за квалитет на животната средина– годишно Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година Статистики во животната средина – секоја втора година Статистички годишник – на две години Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и Државниот завод за статистика, како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање и Државниот завод за статистика
Краен рок за доставување на податоците	Годишните извештаи за постапување со отпад одправните и физичките лица се доставуваат до Министерството за животна средина и простотрно планирање најкасно до 31 јануари тековната година со податоци за претходната година Пополнетите обрасци за истражување за отпад од индустријата, се објавуваат од Државен завод за статистика најдоцна до 30 јуни тековната година со податоци за пред две години

Тематска целина	5 ОТПАД
Име на индикаторот	О 4 – Создавање на отпад од искористени возила
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го претставува создавањето на отпад од искористени возила, изразено нумерички (број на возила) како и масен удел во kg. Индикаторот го прикажува спречувањето на создавање на отпад од искористени возила со можност за нивна повторна употреба, рециклирање и други преработки на искористените возила и нивните компоненти и материјали за да се намали отстранувањето на отпадот и да се зголеми заштитувањето и унапредувањето на животната средина од страна на сите економски оператори кои се вклучени во животниот циклус на возилата, а посебно оние кои се непосредно вклучени во постапување со искористени возила
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за управување со отпад – Правилник за мерките за заштита на животната средина кои мораат да ги преземат производителите, сопствениците и субјектите кои постапуваат со искористени возила, нивните компоненти и материјали, целите и роковите за нивно постигнување и начинот и условите за складирање, формата и содржината на потврдата за преземање на возилото за уништување, формата и содржината на образецот за известување како и начинот на водење на евиденција – Листата на видови на отпад
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В К – воспоставување контрола на квалитетот на податоците
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз база на информациите и податоците кои се добиваат од деловните субјекти кои увезуваат/создаваат и постапуваат со искористени возила и нивни компоненти, врз основа на Извештаите за бројот на произведени/увезени возила, како и Извештаите за постапување со искористени возила, од погоренаведениот правилник. Видот на отпадот се одредува според Листата на видови на отпад
Единица мерка	– Килограм/Тони, по глава на жител, годишно
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички како вкупна количина на создаден отпад во годината на национално ниво: • Вкупно (kg/t) • По глава на жител (kg/t /жител/год.)
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Деловни субјекти кои увезуваат/произведуваат и постапуваат со искористени возила и нивни компоненти – А3 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Податоци од обрасците на деловните субјекти кои увезуваат/произведуваат и постапуваат со искористени возила и нивни компоненти (Извештаите за бројот на произведени/увезени возила, како и Извештаите за постапување со искористени возила, од погоренаведениот правилник), А1 – Податоци за број на произведени/увезени и искористени возила и нивни компоненти, А2 – Податоци за број на жители, А3
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно

	– Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање, како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишните извештаи се доставуваат до Министерството за животна средина и простотрно планирање најкасно до 31 Март тековната година со податоци за претходната година

Тематска целина	5 ОТПАД
Име на индикаторот	О 5 – Број на изработени планови за управување со отпад
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го претставува бројот на изработени планови за управување со отпад на општините и на градот Скопје, како и на регионите утврдени со Планот за управување со отпад на Република Македонија. Индикаторот ја следи целта за обезбедување на здрава животна средина и го покажува спроведувањето на општите принципи и насоки за управување со отпад, како и основање на интегрирана национална мрежа на инсталации за преработка и за отстранување на отпадот Регионалните планови, како и плановите за управување со отпад на општините и градот Скопје се донесуваат за период не помал од три години, а не подолг од шест години. Во постапката за донесување на плановите се врши стратешка процена на влијанието врз животната средина согласно Законот за животна средина, како и одобрување од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за управување со отпадот – Закон за животната средина
Класификација по ДПСИР	Р (Реакција)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз база на информациите за донесените и одобрени планови за управување со отпад кои се добиваат од општините, градот Скопје и регионите утврдени со Планот за управување со отпад на Република Македонија, во согласност со Законот за управување со отпад
Единица мерка	– Нумеричка
Начин на претставување	– Индикаторот се претставува табеларно и графички како вкупен број на донесени и одобрени планови за управување со отпад на регионално ниво и национално ниво: • општини (број/година) • региони (број/година)
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	– А1 Министерство за животна средина и просторно планирање
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Информации за донесени и одобрени планови за управување со отпад на општините/градот Скопје, А1 – Информации за донесени и одобрени планови за управување со отпад на регионите, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање, како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	5 ОТПАД
Име на индикаторот	О 6 – Прекугранично движење на опасен отпад
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го прикажува прекуграничното движење на опасниот отпадот кое се состои од увоз на опасен отпад што потекнува од странска држава на територијата на Република Македонија, извоз на опасен отпад од територијата на Република Македонија во друга странска држава и транзит на опасен отпадот преку територијата на Република Македонија. Увоз, извоз и транзит на опасен отпад во Република Македонија се врши според Базелската конвенција за контрола на прекуграничното пренесување на опасен отпад и на неговото складирање
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за ратификација на Базелската Конвенција за прекугранично пренесување на опасен отпад и негово отстранување и амандманите на Базелската Конвенција – Правилник за формата и содржината на обрасците за прекугранично пренесување на опасен отпад – Закон за управување со отпад – Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад. – Листат на видови на отпад – Законот за државната статистика – Програмата за статистички истражувања
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В К – воспоставување контрола на квалитетот на податоците
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз база на информациите и податоците кои се добиваат од Годишните извештаи за постапување со отпад од правните и физичките лица кои увезуваат, извезуваат и транзитираат опасен отпад, согласно Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад, како и од обрасците за прекугранично пренесување на опасен отпад од Правилник за формата и содржината на обрасците за прекугранично пренесување на опасен отпад. Видот на отпадот се одредува според Листат на видови на отпад, додека за обрасците за прекуграничното пренесување на опасен отпад, видот на отпадот се одредува според одредбите на Базелската Конвенција. Податоци се добиваат и од Државниот завод за статистика врз база на статистичките истражувања кои се спроведуваат чии податоци се публикуваат во Соопштенија и Статистистичкиот годишник на Државниот завод за статистика во делот за животна средина.
Единица мерка	– Килограм/Тони, по глава на жител, годишно, процент
Начин на претставување	– Индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски како вкупна количина на прекугранично пренесен опасен отпад во годината на национално ниво – Вкупно (kg/t/год.) – По глава на жител (kg/t /жител/год.)
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	– А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Правни и физички лица – А3 Државниот завод за статистика во делот за животна средина
Честота на собирање на податоците	годишно

Сет на податоци	– Податоци од обрасците на Годишните извештаи за постапување со отпад од правни и физички лица, А1,А2 – Податоци од обрасците за прекугранично пренесување на опасен отпад, А1, А2 – Податоци од обрасците на Државен завод за статистика, А3, – Податоци од статистистички методи за процена на населението, А3
Обврски за известување	**Меѓународни** – EUROSTAT – UN (Заеднички прашалник на OECD) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и Државниот завод за статистика, како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање и Државниот завод за статистика
Краен рок за доставување на податоците	Годишните извештаи за прекугранично движење на опасен отпад од правните и физичките лица се доставуваат до Министерството за животна средина и простотрно планирање најкасно до 31 март тековната година со податоци за претходната година. Обрасците за прекугранично пренесување на опасен отпад од Правилник за формата и содржината на обрасците за прекугранично пренесување на опасен отпад се доставуваат до 180 дена сметано од денот на приемот на опасниот отпад до Министерството за животна средина и простотрно планирање. Пополнетите обрасци за истражување за пекуграничен промет на опасен отпад, се објавуваат од Државен завод за статистика најдоцна до 30 јуни тековната година со податоци за пред две години

Тематска целина	5ОТПАД
Име на индикаторот	**О 7 – Количина на создадени отпадни батерии и акумулатори**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Со овој индикатор се следи количината на создадениот отпад на батерии и акумулатори по видови, истотака се следи и остварување на целите преку избегнување и намалување на создадениот отпад, постигнување на висок степен на собирање на отпадните батерии и акумулатори, рециклирање и друг вид на преработка на отпадните батерии и акумулатори.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** Директива за батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори 2006/66/ЕС, и измените 2008/12/ЕС, 2008/103/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за управување со отпадот – Закон за управување со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори – Правилник за формата и содржината на образецот на годишниот извештај за постапувањето со отпадните батерии и акумулатори и начинот на неговото доставување, како и формата и содржината на образецот за водење евиденција за количините и видовите на батерии и акумулатори кои се пуштени на пазар во Република Македонија – Правилник за начинот на следење и пресметка на реализацијата на стапките за собирање на отпадни батерии и акумулатори, како и формата и содржината на образецот за следење и пресметка
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В–** Текот на податоците е воспоставен податоците се достапни
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз база на информациите и податоците кои се добиваат од правлилникот за формата и содржината на образецот на годишниот извештај за постапувањето со отпадните батерии и акумулатори и начинот на неговото доставување, како и формата и содржината на образецот за водење на евиденција за количините и видовите на батерии и акумулатори кои се пуштени на пазар во Република Македонија
Единица мерка	– Килограм/годишно, процент
Начин на претставување	– Индикаторот се претставува нумерички, табеларно или графички и тоа: • вкупно за количините и видовите на батерии и акумулатори пуштени на пазар (kg/год)
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	– А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Правни или физички лица
Честотана собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Податоци од образецот на Годишните извештаи за постапување со отпадните батерии и акумулатори, А1 – Податоци од образецот за водење евиденција за количините и видовите на батерии и акумулатори кои се пуштени на пазар, А1 – Податоци за количините и видовите на батерии и акумулатори пуштени на пазар или увезени, А2 – Податоци за постапување со отпадни батерии и акумулатори,А2
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина– годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година

Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишните извештаји за постапување со отпадни батерии и акумулатори и евиденција за количините на батерии и акумулатори пуштени на пазар се доставуваат до Министерството за животна средина и простотрно планирање најкасно до 31 март тековната година со податоци за претходната година

Тематска целина	5 ОТПАД
Име на индикаторот	**О 8 – Количина на отпад создаден од пакување**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Со овој индикатор се следи количината на создаден отпад од пакување. Целта на овој индикатор е да се спречи создавањето на отпад од пакување, намалување на количината на отпад од пакување, да се постигне високо ниво на повторна употреба на пакувањето, рециклирање и други видови на преработка на отпадот од пакување
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** Директива за пакување и за отпад од пакување 94/62/ЕС и измените 2004/12/ЕС **Прописи на РМ:** – Закон за управување со отпадот – Закон за управување со пакување и отпад од пакување – Листа на илустративни примери на пакување – Правилник за начинот на нумерирање и кратенките на кои се заснова системот за идентификација и означувањето на материјалите од кои е произведено пакувањето, како и формата и содржината на ознаката за постапување со пакувањето – Правилник за формата и содржината на образецот на годишниот извештај за видот и количината на пакувањата што се пуштиле или увезеле на пазар во Република Македонија во претходната календарска година и за постапување со отпад од тие пакувања, формата и содржината на образецот на производствената спецификација, формата и содржината на образецот на евиденцијата за вкупното пакување кое е пуштено на пазар или увезено во Република Македонија како и начинот на кој се води евиденцијата – Правилник за начинот на водење, формата и поблиската содржина на базата на податоци и информативниот систем за пакување и отпад од пакување – Правилник за условите за пакувања со долг животен век и видовите на пакувања кои служат како параметри дека пакувањето е со долг животен век – Правилник за начинот на нумерирање и кратенките на кои се заснова системот за идентификација и означувањето на материјалите од кои е произведено пакувањето, како и формата и содржината на ознаката за постапување со пакувањето
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В–** текот на податоците е воспоставен
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз база на Правилникот за формата и содржината на образецот на годишниот извештај за видот и количината на пакувањата што се пуштиле или увезеле на пазар во Република Македонија во претходната календарска година и за постапување со отпад од тие пакувања, формата и содржината на образецот на производствената спецификација, формата и содржината на образецот на евиденцијата за вкупното пакување кое е пуштено на пазар или увезено во Република Македонија како и начинот на кој се води евиденцијата Правилник за начинот на водење, формата и поблиската содржина на базата на податоци и информативниот систем за пакување и отпад од пакување
Единица мерка	– Тони/годишно, %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и тоа како: количина на создаден отпад од пакување односно количина на пакување пуштена на пазар, вкупна количина и по вид на материјал (хартија и картон, стакло, метали, пластика, композитни материјали, дрво и друго)
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	– А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Правни или физички лица
Честота на собирање на податоците	**годишно**

Сет на податоци	– Податоци од образецот на Годишните извештаи за постапување со отпад од пакување, А1 – Податоци од Годишен извештај за пакување пуштено на пазар, А1 – Податоци за видот и количините на Пакувањето пуштено на пазар или увезено, А2 – Податоци за начинот на постапување со отпад од пакување по одделен вид на материјал, А2
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање, како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишните извештаји за постапување со отпад се доставуваат до Министерството за животна средина и простотрно планирање најкасно до 31 март тековната година со податоци за претходната година

Тематска целина	**5 ОТПАД**
Име на индикаторот	**О 9 – Количина на создаден медицински отпад**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја прикажува количината на создаден медицински отпад, по видови. Со овој индикатор се следи остварувањето на стратешките целите и тоа избегнување и во најголема можна мера, намалување на количеството на создаден опасен отпад, спречување на негативните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето, како и висок степен на заштита на животната средина, животот и здравјето на луѓето
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за управување со отпад Правилник за начинот на постапување со медицинскиот отпад, како и начинот на пакување и обележување на медицинскиот отпад – Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапувањеОсо отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад – Листа на видови на отпад – Националната класификација на дејности – Законот за државната статистика – Програмата за статистички истражувања
Класификација по ДПСИР	**П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз база на информациите и податоците кои се добиваат од Правилникот за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за идентификација и транспорт на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишни извештаи за постапување со отпад. Видот на отпадот се одредува според Листата на видови на отпад
Единица мерка	– Килограм/Тони/, годишно
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички како: – вкупна количина на создаден медицински отпад во годината – вкупно по вид според шифрата на видот на отпадот
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	– А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – А2 Правни и физички лица
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Податоци од обрасците на Годишните извештаи за постапување со отпад од правни и физички лица, А1 – Податоци за вид и количина на отпад, А2
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање, како и во електронска
	форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишните извештаи за постапување со отпад се доставуваат до Министерството за животна средина и простотрно планирање најкасно до 31 јануари во тековната година со податоци за претходната година

ПАРАМЕТРИ ЗА КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

Тематска целина	3 КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ
Име на индикаторот	КП 1 – Емисии на стакленички гасови по извори и понори
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 010 –** Емисии и елиминација на стакленички гасови
Дефиниција	Индикаторот ги изразува количествата на емитираните стакленички гасови во атмосферата на национално ниво. Емисиите се презентираат според видот на стакленички гасови. Индикаторот, обезбедува информации за емисиите од секторите: енергија, индустриски процеси, земјоделство, шумарство и промена на употреба на земјиште и отпад.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната конвенција на ОН за климатски промени – UNFCCC и на Протоколот од Кјото **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Инвентарите на стакленички гасови се подготвуваат со употреба на методологијата предвидена во Ревидираните насоки на IPCC од 1996 година за Национални инвентари на стакленички гасови; Извештајот на IPCC од 2000 година за Насоки за добри практики и управување со несигурностите во националните инвентари на стакленички гасови; и ажурираната верзија 1.3.2 на Софтверот на IPCC од 1996 година за национални инвентари на стакленички гасови
Единица мерка	– Тони CO_2–еквивалентно
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Прв национален извештај на Македонија кон UNFCCC, МЖСПП, www.unfccc.org.mk – А2 Втор национален извештај на Македонија кон UNFCCC, МЖСПП, www.unfccc.org.mk – А3 Трет национален план за климатски промени, МЖСПП, www.unfccc.org.mk
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	Емисии на CO_2, CH_4 , N_2O, HFCs, PFCs и SF_6, А1, А2, А3
Обврски за известување	**Меѓународни** – Рамковната конвенција на ОН за климатски промени– UNFCCC **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат по електронски пат во сумарните табели од софтверот на IPCC од 1996 година за национални инвентари на стакленички гасови како и во CRF (вообичаениот формат за известување) табели
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	3 КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ
Име на индикаторот	КП 2 – Проекции за емисии на стакленички гасови во секторот енеретика
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 011 –** Проекции за емисии и елиминација на стакленички гасови
Дефиниција	Индикаторот ги илустрира проектираните трендови во антропогените емисии на стакленички гасови – GHG со употреба на постојните политики и мерки и/или дополнителни политики и мерки. Проектираните трендови се презентираат само во секторот енергетика.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната конвенција на ОН за климатски промени – UNFCCC и на Протоколот од Кјото **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Примена на макро–економска анализа со користење на МАРКАЛ моделот
Единица мерка	– Тони CO_2–еквивалентно
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Трет национален план за климатски промени, МЖСПП, www.unfccc.org.mk
Честота на собирање на податоците	Тековна година до 2050, А1
Сет на податоци	– Прва група – „ЕУ сценарија" според коишто Република Македонија ќе ѝ се приклучи на ЕУ и ќе зачекори по релативно амбициозен пат кон намалување на емисиите – Втора група – „QELRC"– или „Квантифицирани обврски за ограничување или редукција на емисиите". Во овие сценарија, целите се засноваа на кумулативните намалувања на емисиите во текот на периодот споредено со нивото во базната година (1990) – Трета група сценарија – отстапување од основното сценарио (отстапување од референтното сценарио) и вклучуваат проекции за тоа што ќе се случи доколку Република Македонија ублажувањето на климатските промени го дефинира како отстапување од вообичаената политика
Обврски за известување	**Меѓународни** – Рамковната конвенција на ОН за климатски промени – UNFCCC **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните планови за климатски промени Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Преку националните планови за климатски промени
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	3 КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ
Име на индикаторот	КП 3 – Потрошувачка на супстанци што ја осиромашуваат озонската обвивка
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 006 – Проекции за емисии и елиминација на стакленички гасови
Дефиниција	Супстанците што ја осиромашуваат озонската обвивка (ODSs) се соединенија кои предизвикуваат осиромашување на озонската обвивка. Во оваа група се вклучени CFCs, HCFCs, HBFCs CCl4, халони, метилхлороформ, метилбромид. Генерално, многу се стабилни во тропосферата, а се распаѓаат само под влијание на ултравиолетовото зрачење од сонцето во стратосферата. При распаѓањето се ослободуваат хлорни или бромни атоми кои ги уништуваат молекулите на озон во стратосферата. Овој индикатор ја покажува потрошувачката на супстанците што ја осиромашуваат озонската обвивка (квантитативно) во Република Македонија
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Законот за ратификација на Виенската конвенција за заштита на озонската обвивка, со сукцесија е прифатен од страна на Република Македонија во 1994 година – Законот за ратификација на Монтреалскиот протокол за супстанците што ја осиромашуваат озонската обвивка, со сукцесија е прифатен од страна на Република Македонија во 1994 година – Закон за ратификација на Лондонскиот амандман кон Монтреалскиот протокол – Закон за ратификација на Копенхагенскиот амандман кон Монтреалскиот протокол – Закон за ратификација на Монтреалскиот амандман кон Монтреалскиот протокол – Закон за ратификација на Пекинškиот амандман кон Монтреалскиот протокол – Наредба за ограничување на увозот на уреди за климатизација што содржат хлорофлуоројаглеводород (HCFC). – Наредба за ограничување на увозот на супстанците кои ја осиромашуваат озонската обвивка – Наредба за забрана на производството и прометот на супстанците што ја осиромашуваат озонската обвивка како и производство и промет на производи што содржат супстанци што ја осиромашуваат озонската обвивка – Наредба за забрана на увозот и извозот на производи што содржат хлорофлуоројаглеводород (HCFC) – Правилник за супстанциите кои ја осиромашуваат озонската обвивка како производите кои содржат супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка – Правилник за формата и содржината и начинот на доставување на извештајот за увезени и/или извезени супстанци кои ја осиромашуваат озонската обвивка, како и за производите кои содржат супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка – Правилник за начинот на собирање, обновување и рециклирање на супстанциите што ја осиромашуваат озонската обвивка – Наредба за забрана на прометот на средства за ладење во цилиндри за еднократна употреба
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Индикаторот го покажува количеството на потрошени ODSs. До вредноста е дојдено кога вредноста на потрошеното количество изразено во метрички тони е мултиплицирано со потенцијалот на осиромашување на озонската обвивка (ODP).

	Во следната табела дадени се вредностите на ODP за супстанците кои наоѓаат примена во Македонија и чија потрошувачка се редуцира или контролира. Министерството за животна средина и просторно планирање/Канцеларијата за заштита на озонската обвивка располага со податоци за потрошувачката како во метрички, така и во ODP тони
Единица мерка	– Потрошувачката на ODSs е изразена во ODP тони што значи количество во метрички тони (MT) помножено со потенцијалот на осиромашување на озонската обвивка (ODP) за секоја супстанца поодделно
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 МЖСПП/Канцеларија за заштита на озонската обвивка
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– CFC–11, A1 – CFC–12, A1 – CFC–113, A1 – CFC–114, A1 – CFC–115, A1 – Халон–1211, A1 – Халон –1301, A1 – CFC–111, A1 – CCl4, A1 – HCFC–22, A1 – HCFC–141b, A1 – Метилбромид, A1
Обврски за известување	**Меѓународни** – UNIDO – UNEP–Секретаријат за заштита на озонската обвивка – Мултилатерален фонд на Монтреалскиот протокол **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година – Статистички годишник – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	3 КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ
Име на индикаторот	КП 4 – Температура на воздухот
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја покажува средногодишната температура на воздухот, промените во одреден временски период и отстапувањата од долгогодишната средна температура на територија на целата земја или во одредени делови.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за хидрометеоролошка дејност
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Под температурата на воздухот се подразбира температурата на амбиенталниот воздух, мерена на сенка (во метеоролошка кукичка) на висина од 2 метри. Таа се мери со: стандарден стаклен термометар (живин или алкохолен) и електронски сензор. Основни показатели за температурата на воздухот за дадена локација, се: средна дневна температура, максимална дневна и минимална дневна температура. Средната дневна температура се добива со помош на температурите на воздухот измерени во 07, 14 и 21 часот (по месно време) според формулата: Таег = (T7+T14+2*T21)/4 Максимална дневна температура е најголемата температура на воздухот меѓу 21 часот (по месно време) претходниот и 21 часот (по месно време) денешниов ден. Минимална дневна температура е најмалата температура на воздухот меѓу 21 часот (по месно време) претходниот и 21 часот (по месно време) денешниов ден. Обработката на измерните податоци се состои во пресметување средни температури за одреден период и/или наоѓање на најголемите и најмалите вредности.
Единица мерка	– Степени целзиусови (^{0}C)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа за хидрометеоролошки работи
Честота на собирање на податоците	Годишно, А1
Сет на податоци	– Средногодишна температура, А1 – Средномесечна највисока температура, А1 – Средномесечна најниска температура, А1 – Повеќегодишна средна температура, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – **Национални** – Статистички годишник - годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Управата за хидрометеоролошки работи www.meteo.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	**3 КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ**
Име на индикаторот	**КП 5 – Атмосферски врнежи**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Показателот ги покажува годишните врнежи, односно, вкупното количество на воден талог паднат на одредена површина за одреден временски период, во течна или цврста состојба, и отстапувањата од долгогодишните просечни врнежи на територија на целата земја или во одредени делови.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за хидрометеоролошка дејност
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Течните врнежи се мерат со: дождомер, омброграф (плувиограф) и сензор за врнежи (кај автоматска метеоролошка станица). Инструментите се поставени на отворен простор, на висина од 1 метар. Со дождомерот се мерат вкупните акумулирани врнежи за одреден период. Временската резолуција може да биде: 6 часа, 12 часа и 24 часа. Во пракса најчесто се работи со дневната сума врнежи. Под дневна сума врнежи се подразбира количината воден талог паднат во период од 07 часот вчера до 07 часот денес. Омбрографот е механички регистрирен инструмент и го бележи паднатото количество воден талог во тек на времето. Неговата минимална временска резолуција е меѓу 1 и 10 минути, во зависност од типот на инструментот. Автоматскиот сензор за врнежи е електронски сензор. Има променлива временска резолуција, почнувајќи од 1 минута. Врз основа на дневната сума врнежи се врши пресметување на месечните, годишните и повеќегодишните средни суми. Од податоците од омбрографот и автоматскиот сензор за врнежи може да се пресмета интезитетот на врнежите (количината воден талог падната во единица време).
Единица мерка	– милиметри(mm), процент %, литар на метар квадратен, – 1 мм = 1литар/метар квадратен
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Управа за хидрометеоролошки работи
Честота на собирање на податоците	**Годишно, А1**
Сет на податоци	– Годишни суми врнежи, А1 – Месечни суми врнежи, А1 – Сезонски суми врнежи, А1 – Највисоки месечни врнежи, А1 – Најниски месечни врнежи, А1 – Повеќегодишни просечни врнежи, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – **Национални** – Статистички годишник - годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Управата за хидрометеоролошки работи www.meteo.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ВОДА

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 1 – Биланс на води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 018 – Квантитет на водни ресурси
Дефиниција	Билансот на водите претставува количество на слатки води (атмосферски, површински и подземни) со кои располага една држава. Паднатите врнежи на копното (атмосферска вода) трпи трансформации, еден дел испарува, а друг дел се трансформира во површински и подземни текови. Подземните текови на одредени места повторно се појавуваат како површински води, а дел понираат подлабоко. Површинските и подземните води завршуваат во крајните реципиенти (езера, мориња, океани). Водниот биланс може да се изрази со една равенка, при што водно билансната равенка за дел од копното, односно за еден речен слив, може да се напише: $V=I+(-)DV$ каде (V) се влезни води, (I) се излезни води, а (DV) е промена во резервите на вода. Понатака водите се определуваат со: $V=(P+K)+(D_1+D_2+D_3)+R$ $I=(E_1+E_2)+(S_1+S_2+S_3)+(N_1+N_2)$ каде (P) се врнежи, (K) е кондензирана вода, (D_1) е површински дотек, (D_2) е подземен дотек низ порозна средина, (D_3) е подземен дотек низ карстни средини, (E_1) е испарување од водена површина, (E_2) е испарување од копно, (S_1) е површински истек, (S_2) е подземен истек низ порозна средина, (S_3) е подземен истек низ карст, (N_1) е вештачки одведена вода, (N_2) е неповратно потрошена вода, а (R) е вештачки доведена вода. Оваа равенка се користи за глобални оценки на водниот потенцијал и има едноставна форма, но многу е тежок процесот на определување на сите компоненти. Сите членови на оваа равенка можат да се изразат во висина на врнежи (mm), во интензитет (mm/s), во волумен (m^3) или во протек (m^3/s). Пресметка на индикаторот се врши врз основа на измерени и обработени податоци (годишни суми на врнежи, количина на протечени води, добиени и пресметани вредности за испарување) за период од една година (календарска или хидролошка). Поради недостапноста или недоволниот обем на релевантни мерења на одредени метеоролошки процеси и појави, поради комплексноста на хидрогеолошките односи и недоволното и нерамномерно истражување на подземните води, како и слабата опременост на хидрометеоролошките станици, во основните пресметки за билансот на водите воглавно се користат годишните суми на врнежи (mm) измерени на метеоролошките станици и просечните годишни протекувања на вода (m^3/s) измерени на одредени хидролошки станици.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/EEC – Guide to Hydrological Practices 2008 WMO–No168 **Прописи на РМ:** – Закон за хидрометеоролошка дејност – Закон за животната средина – Закон за водите – Закон за државна статистика – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Правилник за методологијата за содржината, начинот и постапката, ревидирањето на водостопанската основа на РМ
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	Среднорочно достапен (2–5 години во зависност од обработените хидролошки податоци и ако е задоволен капацитетот со потребен хидролошки кадар во УХМР)

Методологија на пресметување	Методи со набљудување (мониторинг и мерење) на хидролошки циклус и со пресметување со користење на р–ка на континуитет на маса Водниот биланс може да се изрази со една равенка, при што водно билансната равенка за дел од копното, односно за еден речен слив, може да се напише: V=I+(–)DV каде (V) се влезни води, (I) се излезни води, а (DV) е промена во резервите на вода. Понатака водите се определуваат со: $V=(P+K)+(D_1+D_2+D_3)+R$ $I=(E_1+E_2)+(S_1+S_2+S_3)+(N_1+N_2)$ каде (P) се врнежи, (K) е кондензирана вода, (D_1) е површински дотек, (D_2) е подземен дотек низ порозна средина, (D_3) е подземен дотек низ карстни средини, (E_1) е испарување од водена површина, (E_2) е испарување од копно, (S_1) е површински истек, (S_2) е подземен истек низ порозна средина, (S_3) е подземен истек низ карст, (N_1) е вештачки одведена вода, (N_2) е неповратно потрошена вода, а (R) е вештачки доведена вода. Оваа равенка се користи за глобални оценки на водниот потенцијал и има едноставна форма, но многу е тежок процесот на определување на сите компоненти. Сите членови на оваа равенка можат да се изразат во висина на врнежи (mm), во интензитет (mm/s), во волумен (m^3) или во протек (m^3/s)
Единица мерка	– Волумен (m^3) или протек (m^3/s)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Управа за хидрометеоролошки работи
Честота на собирање на податоците	**1 до 5 години**
Сет на податоци	– Просечен протек на хидролошката станица, А1 • Единици: m3/ s годишно – Просечни врнежи, А1 • Мерна единица: mm – Евапотранспирација, А1 • Мерна единица: mm – Ниво на подземни води, А1 • Мерна единица: cm, (m n.m.) – Биланс на води, А1 • Мерна единица: m^3 вода – во милиони/милијарди
Обврски за известување	**Меѓународни** – **EEA/ROD** • WISE – SoE Water Quantity Reporting **Национални**
Достапност на податоците	Во текот на годината се обработуваат податоци за претходната година (доколку има редовни хидрометриски мерења)
Начин на доставување на податоците	Изработка на Хидролошки Годишници (печатени и дигитална верзија)
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 2 – Водостој и протек на површински води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 018 – Квантитет на водни ресурси
Дефиниција	Индикаторот го следи водостојот и протекот на површинските води во текот на одредено време. Има потреба од систематско прибирање и обработување на податоци од водните ресурси чија основна улога е обезбедување информации до носителите на одлуки за статусот и промените на водните ресурси. Вакви информации може да се побараат за следниве потреби: А) Проценка на државните водни ресурси (количина, квалитет, распределба по време и простор), потенцијалот на развојот врзан со водите и можноста на водоснабдувањето за исполнување на сегашните или предвидените барања; Б) Планирање, дизајнирање и работа со водни проекти; В) Проценување на животната средина, економското и социјално влијание врз постоечките и предложените практитки за управување со водни ресурси и планираните стратегии за водите; Г) Обезбедување сигурност за луѓето и материјалните добра против хазарди врзани со водите, особено на појави на поплави и суши; Д) Распределување на водите меѓу спротиставени корисници, заедно во или надвор од земјата; Ѓ) Исполнување на регулаторни барања. Прекумернато користење на површинските води е честа појава на места каде што има наводнување и може да има појава на различни ефекти врз животната средина, како што се спуштање на нивото на водата во водотекот или езерото до пресушување, појава на зголемена ерозија, засолување и загадување на површинските и подземните води со минерални соли, пресушување на мочуришта итн. Потребно е следење на нивото на водата, разбирање на поединечните водни ресурси, водотеците и езерата, одредени пресметки и моделирање за разбирање на трендовите на промените на водостојот и протекувањата на водните количини, за крајна цел спречување на несаканите ефекти од прекумерното искористување на водите
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/EEC – Guide to Hydrological Practices 2008 WMO–No168 **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Закон за хидрометеоролошка дејност – Правилник за хидролошките и метеоролошките податоци и информации кои претставуваат класифицирани информации
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Индикаторот се пресметува како средногодишна вредност на ниво и протек на површински води
Единица Мерка	– Водостој – cm и Протек – m^3/s
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа за хидрометеоролошки работи – УХМР
Честота на собирање на	годишно

податоците	
Сет на податоци	– Протек на површински води, А1 • Мерна единица: m^3/s – Ниво на површински води, А1 • Мерна единица: cm или (mnm)
Обврски за известување	**Меѓународни:** – EEA/ROD • WISE SoE Water Quantity Reporting **Национални:** – Хидролошки годишник – годишно – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите треба да се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk, Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk и на веб страната на УХМР www.meteo.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатено и електронски
Краен рок за доставување на податоците	Јуни–јули месец од тековната година со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 3 – Ниво на подземни води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 018 – Квантитет на водни ресурси
Дефиниција	Индикаторот го следи просечното ниво на подземните води месечно сезонски и годишно во соодветните пиезометри. УХМР раководи со мрежа на станици (пиезометри) каде на секој 5, 10, 15, 20, 25 и последен ден од месецот, се вршат набљудувања на нивото на водите од првиот аквифер. Во многу области подземните води се важен извор на снабдување со вода и поддржувач на површинското течение на реките. Со цел да се разбере во целост хидролошкиот систем, неопходно е да се разбере системот на подземните води. Генерално, проценката на подземните водни ресурси има неколку клучни компоненти: (а) Одредување на видовите и распределбата на водоносните слоеви во областа на истражување; (б) Евалуација на просторната и временската варијации на подземните водни нивоа за секој аквифер, што резултира од природни и вештачки процеси. Изградба на бунари и мерење на нивото на водата го олеснува овој преглед ; (в) Проценка на големината и дистрибуција на хидраулични својства, како што се порозност и пропустливост, за секој аквифер. Ова е услов за било кој тип на квантитативна проценка; (г) Разбирање на олеснувачките процеси или на оние кои влијаат на дотекот и истекот за секој аквифер. Ова вклучува и ефективна количината на врнежи кои достигнуваат до водното ниво, ефектите од евапотранспирација на нивото на водата, природата на интеракција меѓу подземната и површинската вода, и локацијата на и количината на води од извори и на онаа испумпана од бунари; (д) Интеграција на податоците на подземните води со цел да се потврдат информациите од повеќе извори, за да се разберат во однос на важноста различните процеси во системот, како и да се оцени капацитетот или можноста на системот на подземните води за да ги исполнат општите или специфичните (обично при водоснабдување) цели. Ова може да биде олеснето со развој на алатки за предвидување со користење на различни аналитички опции за воден буџет па се до компјутерски–базирани дигитални модели за подземни водни текови.
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/EEC – Guide to Hydrological Practices 2008 WMO–No168 **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Закон за хидрометеоролошка дејност
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Индикаторот е развиен врз основа на пресметување на аритметичка средина на соодветните податоци споредени со повеќегодишната средна вредност на нивото на подземни води (за најмалку 30 години – LTAA)
Единица мерка	– Ниво на подземни води изразено во cm (m.n.m.) – Количина изразено во m^3
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа за хидрометеоролошки работи - УХМР

Честота на собирање на податоците	**месечно и годишно**
Сет на податоци	– **Н**иво на подземни води изразена во cm (месечна, сезонска и годишна), A1 • Мерна единица: cm, (m.n.m.) – Количина, A1 • Мерна единица – m^3
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD • WISE SoE Water Quantity Reporting **Национални** – Хидролошки годишник – годишноГодишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk, и УХМР www.meteo.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатено и електронски
Краен рок за доставување на податоците	Јуни–јули месец од тековната година со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 4 – Штетни и опасни супстанци во површинските води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го покажува трендот на концентрациите на штетните и опасните супстанции во реките и езерата, како и следењето на ефикасноста на превземените мерки за да се спречи влошување на квалитетот на водните ресурси како резултат на човековата активност
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС – Директивата за третман на урбани отпади води (91/271/ЕЕЦ) – Директива за испуштање на опасни супстанции во водите Директива 76/464/ЕЕС, Директива 86/280/ЕЕС, Директива 82/176/ЕЕС, Директива 83/513/ЕЕС, Директива 84/491/ЕЕС и Директива 84/156/ЕЕС. **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и водните ресурси – Уредба за класификација на водите – Правилник за содржината и начинот на подготвување на информациите на картографските прикази за активностите за мониторинг на водите
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В за реки** **К за езера** (текот на податоците треба да се воспостави во рок од 1–2 години од денот на усвојување на Националната листа на показатели – податоците ќе бидат достапни во рок од 1–2 години)
Методологија на пресметување	За определување на хемиската состојба на површинските води во однос на штетни и опасни супстанции се користи средногодишната концентрација и максимално дозволената концентрација. Хемискиот статус на водното тело е добар доколку концентрациите на хемиските супстанции не ги надминуваат пропишаните вредностите
Единица мерка	– µg/l и mg/l
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа за хидрометеоролошки работи – УХМР – А2 ЈНУ Хидробиолошки завод – Охрид – ХБЗ
Честота на собирање на податоците	**месечно, сезонски и годишно**
Сет на податоци	– Опасни супстанции, А1, А2 • Мерна единица: µg/l и mg/l – Штетни супстанции, А1, А2 • Мерна единица: µg/l и mg/l
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD – годишно • Квалитет на реки EWN1 (до 31.10 тековна година со податоци од претходната) • Квалитет на езера EWN2 (до 31.10 тековна година со податоци од претходната) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година

Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 5 – Еколошки статус на реки
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го прикажува еколошкиот статус на реките врз основа на следниве параметри за квалитет: биолошки елементи, хидроморфолошки параметри кои се јавуваат како поддршка на биолошките елементи, хемиски и физичко–хемиски параметри како поддршка на биолошките елементи и посебни загадувачи
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Правилник за методологијата за проценката на речните сливови – Правилник за содржината и начинот на подготвување на информациите на картографските прикази за активностите за мониторинг на водите
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	С
Методологија на пресметување	Класификацијата на водните тела се врши врз основа на добиените вредности на анализите за биолошките елементи, хидроморфолошки параметри кои се јавуваат како поддршка на биолошките елементи, хемиски и физичко–хемиски параметри како поддршка на биолошките елементи. Според биолошките елементи, за одредување на класификацијата на реките се користи степенот на сапробност по Liebmann, а за одредување на сапробниот индекс се користи методот на Pantle i Buck, преку формулата: $S = \sum s \times h / \sum h$
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа за Хидрометеоролошки работи – УХМР
Честота на собирање на податоците	**четири пати годишно: февруари, април, јули и октомври**
Сет на податоци	– Билошки елементи, А1 а. Состав и изобилство на водната флора б. Состав и изобилство на бентосната без'рбетна фауна в. Состав, избилство и старосна структура на рибна фауна – Хидроморфолошки елементи, А1 а. Хидролошки режим: • обем и динамика на протокот • врска со подземните води • континуитет на реки б. Морфолошки услови: • длабочина и ширина на реки • седимент на дното на реката • структира на крајбрежната зона • Мерна единица: [m] и [m^3] – Физичко – хемиски елементи, А1 а. Топлински услови – температура б. кислородни параметри – растворен О2, сатурација (заситен) на О2, БПК5 и ХПК в. Салинитет г. спроводливост

	д. Алкалитет е. pH ф. Хранителни материи: амонијак, нитрати, нитрити вкупен азот, ортофосфати, г. Приоритетни субстанци: тешки метали, полихлорирани ароматични јаглеводороди (PAH), фталати, азотофосфорни пестициди, полихлорирани бифенили (PCB), органохлорни пестициди и органохлорни компоненти, • Мерна единица: а. [°C] б. [mgO2/L] в. [%] г. [µS/cm] д. [mg CaCO3/L] е. нема ф. [mg N/L], [mg PO4/L] г. [mg/L]
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD – годишно • Квалитет на реки (WISE – SoE River Quality Reporting) • RBMP **Национални** – Изработка на годишен извештај за квалитет на животна средин
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и на Управата за хидрометеоролошки работи www.meteo.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Електронски табели во Word и Exel и хартиена верзија.
Краен рок за доставување на податоците	Краен рок за доставување на месечни извештаи е два месеца од земањето на примероците, а за годишен извештај е крај на првиот квартал од тековната година со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 6 – Еколошки статус на езерата
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го прикажува еколошкиот статус на езерата врз основа на следниве параметри за квалитет: биолошки елементи, хидроморфолошки параметри кои се јавуваат како поддршка на биолошките елементи, хемиски и физичко–хемиски параметри како поддршка на биолошките елементи и посебни загадувачи
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Правилник за методологијата за проценката на речните сливови – Правилник за содржината и начинот на подготвување на информациите на картографските прикази за активностите за мониторинг на водите
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	(К) – текот на податоците треба да се воспостави во рок од 1–2 години од денот на усвојување на Националната листа на параметри – податоците ќе бидат достапни во рок од 1–2 години
Методологија на пресметување	Параметрите се определуваат врз основа на стандардни лимнолошки методи. Вредностите се изразуваат како концентрација на одредена материја на волумен вода. За определување на трофичкиот статус на површинските води се употребува средногодишната концентрација, а за одредени параметри и максимално добиената концентрација
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 ЈНУ Хидробиолошки завод од Охрид - ХБЗ **Б** – Б1 Природно Математички Факултет – Скопје
Честота на собирање на податоците	**месечно и годишно**
Сет на податоци	– Билошки елементи, А1, Б1 а. Состав, изобилство и биомаса на фитопланктон б. Состав, изобилство и биомаса на зоопланктон в. Состав и изобилство на макрофитска вегетација г. Состав и изобилство на бентосна безрбетна фауна д. Состав, изобилство и старосна структура на рибна фауна • Мерна единица: хлорофил *a* μg/l – Хидроморфолошки елементи, А1 а. Хидролошки режим: • количество и динамика на протокот на водата • време на задржување • врска со подземните води б. Морфолошки услови • варијација и длабочина на езерото • седимент на дното на езерото • структира на крајбрежната зона – Физично – хемиски елементи, А1, Б1 а. Прозирност – sechii depth (m) б. Топлински услови – температура в. Кислородни параметри – растворен O2, сатурација (заситен) на O2, БПК5 и ХПК г. Салинитет

	д. Спроводливост е. Алкалитет ф. pH х. Хранителни материи – амонијак, ортофосфати, нитрати, вкупен азот, вкупен фосфор г. Приоритетни субстанци: тешки метали, полихлорирани ароматични јаглеводороди (PAH), фталати, азотофосфорни пестициди, полихлорирани бифенили (PCB), органохлорни пестициди и органохлорни компоненти, • Мерна единица: а. [°C] б. [mg O2 /L] в. [%] г. [µS/cm] д. [mg CaCO3/L] е. нема ф. [µg N/L], [µg P/L] г. [mg/L]
Обврски за известување	**Меѓународни:** – EEA/ROD – годишно • Квалитет на езера (WISE – SoE Lake Quality Reporting) • RBMP **Национални:** – Изработка на годишен извештај за квалитет на животна средина – Изработка на индикатори на животнат средина – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 7 – Супстанци кои конзумираат кислород во површински води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 019 –** Супстанци кои конзумираат кислород во реките
Дефиниција	Клучен индикатор за статусот на оксигенизација на водните тела е биохемиската потрошувачка на кислород (БПК), што претставува потрошувачка на кислород како резултат на активностите на организмите во водата кои ја трошат органската материја. Индикаторот ги илустрира сегашната состојба и трендовите во врска со БПК и концентрациите на амониум (NH_4) во реките
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС – Директивата за нитрати (91/676/ЕЕЦ) – Директивата за третман на урбани отпади води (91/271/ЕЕЦ) – Директивата за индустриско спречување и контрола на загадувањето ИСКЗ (96/61/ЕЕЦ) **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и водните ресурси – Уредба за класификација на водите
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Пресметувањето на индикаторите се базира на методологијата утврдена со WISE – SoE Reporting, детерминирана од страна на Европскиот топик центар за води при Европската агенција за животна средина. Со овој процес дефиниран е начинот на селекција на мониторинг–станиците, утврден е видот на параметри кои се мониторираат како и нивната фреквентност на прибирање
Единица мерка	– Годишниот просек на БПК по 5 или 7 – дневна инкубација (БПК5/БПК7) се изразува во mg O2/l – Вкупните годишни концентрации на амониум се изразуваат во mg N/l
Начин на претставување	Индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа за хидрометеоролошки работи- УХМР – А2 ЈНУ Хидробиолошки завод од Охрид - ХБЗ
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Биохемиска потрошувачка на кислород, А1, А2 • Мерна единица: mg/L – Вкупен амониум во водите, А1, А2 • Мерна единица: mg/L
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD – годишно • Квалитет на реки (WISE – SoE Reporting – Rivers Water Quality) • Квалитет на езера (WISE – SoE Reporting – Lakes Water Quality) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството

	www.moepp.gov.mk и на Управата за хидрометеоролошки работи www.meteo.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Месечно и годишно

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 8 – Нутриенти во водите
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ги прати промените на концентрациите на хранителните материи: вкупен азот, нитрати, нитрити и амонијак, ортофосфат и вкупен фосфор во реките и езерата. Зголемен и неконтралиран внес на горенаведените супстанци може да доведе до еутрофикација и со тоа влошување на еколошката состојба на водите а има и негативно влијание на можноста за користење на водите за различни намени
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната директива за води РДВ (2000/60/ЕЕЦ) – Директивата за нитрати (91/676/ЕЕЦ) – Директивата за третман на урбани отпади води (91/271/ЕЕЦ) – Директивата за индустриско спречување и контрола на загадувањето ИСКЗ (96/61/ЕЕЦ) **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и водните ресурси – Уредба за класификација на водите
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В – за реки** **(К) – за езера** (текот на податоците треба да се воспостави во рок од 1–2 години од денот на усвојување на Националната листа на параметри – податоците ќе бидат достапни во рок од 1–2 години)
Методологија на пресметување	Пресметувањето на индикаторите се базира на методологијата утврдена со WISE – SoE Reporting, детерминирана од страна на Европскиот топик центар за води при Европската агенција за животна средина. Со овој процес дефиниран е начинот на селекција на мониторинг–станиците, утврден е видот на параметри кои се мониторираат како и нивната фреквентност на прибирање
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Управа за хидрометеоролошки работи - УХМР – А2 ЈНУ Хидробиолошки завод од Охрид - ХБЗ
Честота на собирање на податоците	**месечно и годишно**
Сет на податоци	– Концентрациите на вкупен азот, нитрати, нитрити и амонијак, А1, А2 • Мерна единица: mg/l – Концентрациите на ортофосфат и вкупен фосфор, А1, А2 • Мерна единица: mg/l
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD – годишно • Квалитет на реки – WISE SoE – Rivers Water Quality • Квалитет на езера – WISE SoE – Lakes Water Quality **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и на страната на Државниот завод за статистика

	www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 9 – Хемиска состојба на подземните води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ги прати средногодишните вредности на концентрациите на хемиските елементи во подземните води. Индикаторот дава слика за трендот на концентрациите на нитратите и пестицидите во зависност од интензитетот за земјоделското производство
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС – Директива за подземни води 80/68/ЕЕС – Директивата за нитрати (91/676/ЕЕЦ) **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и водните ресурси – Уредба за класификација на водите
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	С
Методологија на пресметување	Се пресметува средногодишна вредност од измерените вредности за концентрација на пестициди (μg/l) и нитрати (mg/l) во текот на годината од сите пиезометри на водното тело на подземната вода
Начин на претставување	– Индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа Хидрометеоролошки работи – УХМР – А2 ЈП Водовод и канализација – Скопје
Честота на собирање на податоците	месечно и годишно
Сет на податоци	– Средномесечна и средногодишна концентрација на нитрати, А1, А2 • Мерна единица: [mg/L] – Средномесечна и средногодишна концентрација на пестициди, А1, А2 • Мерна единица: [μg/L]
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD • Квалитет на подземни води (WISE SoE Groundwater quality) **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk, и на страната на УХМР www.meteo.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 10 – Класификација на состојбата на површинските води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 022** – Нутриенти во вода
Дефиниција	Индикаторот ја прикажува класификацијата на површинските води (реките и езерата) согласно нивната еколошката состојба како и условите на користење на водите за одделни намени **Врзани индикатори:** ВОД 5 – Еколошки статус на реки ВОД 6 – Еколошка статус на езерата ВОД 9 – Хемиската состојба на реките и езерата ВОД 11 – Еутрофикација на реките и езрата
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната директива за води РДВ (2000/60/ЕЕЦ) **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и водните ресурси – Уредба за класификација на водите
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	С
Методологија на пресметување	Класификација на статусот на површинските водни тела се прави врз основа на еколошкиот и хемискиот статус на водните тела
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа за хидрометеоролошки работи – УХМР – А2 ЈНУ Хидробиолошки завод од Охрид – ХБЗ
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Резултати од еколошкиот статус на површински води, А1, А2 – Резултати од хемиската состојба на површински води, А1, А2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD – годишно • Квалитет на реки – WISE SoE – Rivers Water Quality • Квалитет на езера – WISE SoE – Lakes Water Quality **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk, и на страната на УХМР www.meteo.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 11 – Еутрофикација на реки и езера
Поврзаност со усвоените национални индикатори	МК НИ 022 – Нутриенти во водите
Дефиниција	Индикаторот дава информации за состојбата на површинските води во однос на неорганското и органското загадување и потребен е за планирањето на заштитата на водите од еутрофикација од антропогено потекло **Врзани индикатори:** ВОД 7 – Супстанци кои конзумираат кислород во површински води
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС – Директивата за нитрати (91/676/ЕЕЦ) – Директивата за третман на урбани отпади води (91/271/ЕЕЦ) **Прописи на РМ:** – Закон за животна средина – Закон за водите – Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и водните ресурси – Уредба за класификација на водите
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Измерените средногодишни вредности на вкупен фосфор и азот се споредуваат со вредностите на истите пропишани во Уредбата за класификација на водите, Сл. Весник на Р. Македонија 1999 година
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Управа за хидрометеоролошки работи – УХМР – А2 ЈНУ Хидробиолошки завод од Охрид – ХБЗ
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Вкупен фосфор, А1, А2 • Мерна единица: [μg/L] – Вкупен азот N, А1, А2 • Мерна единица: [μg/L] – Хлорофил а, А1, А2 • Мерна единица: [μg/L]
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD • Квалитет на реки – WISE SoE – Rivers Water Quality • Квалитет на езера – WISE SoE – Lakes Water Quality **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и на страната на УХМР www.meteo.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 12 – Цена на води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го прикажува трендот на движење на цените на услугите на претпријатијата кои управуваат со водите за пиење и одведувањето на урбаните отпадни води по сектори (домаќинства и деловни субјекти) на ниво на општини и на ниво на цела територија на Р. Македонија
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Закон за државна статистика – Закон за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води – Методологија за утврдување на цената на водата за пиење и одведување на отпадни води – Уредба за критериуми и постапка за распределба на средства за изградба и одржување на водоснабдителни и канализациони системи од буџетот на РМ – Закон за комунални дејности
Класификација по ДПСИР	Р (реакција)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	С
Методологија на пресметување	Индикаторот се пресметува како вкупна средногодишна цена на водата за пиење и одведувањето на урбаните отпадни води за поедините општини или за цела држава. Цената на водата за пиење и одведувањето на урбаните отпадни води се врши во согласност со пропишаните критериуми во Законот за Води (ќе се изработи тарифник за вода). Во креирањето на цената ќе учествуваат и советот на општините
Единица мерка	Ден/m^3
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Министерство за транспорт и врски – МТВ – А2 Министерство за животна средина и просторно планирање – МЖСПП – А3 Општини
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Број на регистрирани правни субјекти за изведување на водостопанска дејност и одведување на отпадни води, А1, А2, А3 – Унифицирана цена за услугите од претпријатија за вршење на водоснабдување и отстранување на отпадни води за домаќинства, индустрија и земјоделство, А1, А2, А3
Обврски за известување	нема
Достапност на податоците	Општини, МТВ и МЖСПП
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 13 – Вкупни акумулации
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи количеството и промената на вкупната количина на водата во акумулациите во Македонија, и се изразува како процентот на вода од акумулации во вкупниот биланс на води (свежа) во земјата. Користење на вода од акумулациите видно ја намалува количината на апстрахирана вода од природните ресурси (површинските и подземните води), но градењето на брани со цел изградба на акумулации има значително влијание врз промената или губење на природните екосистеми, намалување на биодиверзитетот на водните живеалишта и промена на изгледот на пејзажот **Врзани индикатори:** ВОД 1 – Биланс на води ВОД 3 – Ниво на подземни води
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Закон за хидрометеоролошка дејност – Уредба за управување со водите за 2012
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	С
Методологија на пресметување	– Средногодишна количина на волумен на вода во акумалациите
Единица мерка	– 10^3 m^3
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – МЖСПП – А2 Хидроелектрани – А3 Јавни претпријатија – ЈП
Честота на собирање на податоците	**месечно, сезонски (пролет, лето, есен, зима) и годишно**
Сет на податоци	– Количина на прилив на вода во акумулациите, А1, А2, А3 • Мерна единица: 10^3 m^3 – Количина на одлив на вода во акумулациите, А1, А2, А3 • Мерна единица: 10^3 m^3
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD - годишно • Квантитет на води (WISE SoE – Water Quantity) **Национални**
Достапност на податоците	МЖСПП, Хидроелектрани, ЈП
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 14 – Ефикасност на користење на вода
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја покажува количината на вода која се губи во системите за водоснабдување на оние правни лица кои се регистрирани за црпење на вода за производство или за дистрибуција на води **Врзани индикатори:** ВОД 17 –Користење на водни ресурси ВОД 15 – Индекс на експлоатација на водата (WEI)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната директива за води РДВ (2000/60/ЕЕЦ) **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Закон за државна статистика
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	С
Методологија на пресметување	Споредба на вкупно годишно апстрахирана количина на вода со вкупната годишна количина на вода која се доставува до крајните корисници Тоа е односот помеѓу доставената и зафатената количина на вода За сега во губитоците на вода се вклучени и водата која не се мери (перење на улици, заштита од пожари, наводнување на паркови и зеленила и сл.). Како резултат на што се јавуваат поголеми губитоци од реалните. Резултатот се изразува во %
Начин на претставување	– Индикаторот ги покажува графички процентот на загубите на вода за секое регистрирано претпријатије за снабдување на населението со вода и тоа на ниво на одделни региони, сливови, и вкупно на ниво на држава
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика – ДЗС – А2 Јавни претпријатија – ЈП
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Годишна апстрахирана количина на вода, А1, А2 • Мерна единица: 10^3 m^3/год. – Годишна количина на вода доставена до крајните корисници, А1, А2 • Мерна единица: 10^3 m^3
Обврски за известување	**Меѓународни** – OECD/EUROSTAT • Joint Questionnaire on Waters OECD/EUROSTAT Inland – EEA/ROD – годишно • Квантитет на води (WISE SoE Water Quantity) **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk и на страната на МИнистерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 15 – Индекс на експлоатација на водата (WEI)
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 018 –** Користење на водни ресурси
Дефиниција	Индексот на експлоатација на водата (WEI) претставува средно–годишно вкупно црпење на водата поделено со средно–годишниот вкупен обновлив воден ресурс на ниво на земја (држава), изразено во проценти
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Закон за државна статистика – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Правилник за методологијата за содржината, начинот и постапката, ревидирањето на водостопанската основа на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Податоците се обезбедуваат и обработуваат по сектори и видови на индустрија. Експлоатационият индекс на вода (WEI) се пресметува како процент од средно годишната вредност на вкупните апстракција на вода поделена со вкупната средно годишната вредност на обновливи слатководни ресурси на ниво на држава. WEI (%)=totABS/ LTAA *100 Каде што: totABS = средно годишна вредност на вкупната апстракција на вода за сите намени; LTAA = долгорочна годишна просечна вредност на слатководните ресурси, каде податоците се изразени во просек за период од најмалку 20 последователни години. Единица = %
Единица мерка	– Индекс на експлоатација на водата – WEI (%); црпење на вода за наводнување, водоснабдување, преработувачка индустрија и ладење во енергијата (мил. m^3 годишно)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика – ДЗС – А2 Управа за водостопанство – УВ – А3 ЈП Водовод и канализација – Скопје – ЈП – А4 Управа за хидрометеоролошки работи – УХМР
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Вкупно годишна количина на апстракција на вода за сите намени, А1, А2, А3, А4 • Мерна единица: 10^3 m^3 годишно – Биланс на слатките води, А1, А2, А3, А4 • Мерна единица: $10^3 m^1$ годишно
Обврски за известување	**Меѓународни** – OECD/EUROSTAT • Joint Questionnaire on Inland Waters– – EEA/ROD • Water Exploitation Indeks (WEI) **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година

	– Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 16 – Наводнувано земјиште
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 040 –** Наводнувано земјиште
Дефиниција	Индикаторот го покажува трендот на наводнета површина во даден временски интервал за целата површина на Република Македонија, како и вкупното количество на потрошена вода за целата територија и соодносот на наводнета површина во однос на вкупната обработлива површина
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната директива за води РДВ (2000/60/ЕЕЦ) **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Водостопанска основа на РМ – Национална стратегија за води (2012 - 2042) – Закон за државна статистика – Правилник за методологијата за содржината, начинот и постапката, ревидирањето на водостопанската основа на РМ – Закон за водни заедници – Закон за водостопанства
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Податоците се обезбедуваат и обработуваат по години
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – ДЗС – А2 Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство – МЗШВ
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– површина на наводнето земјиште, А1, А2 • Мерна единица: [h] – количество на вода користена за наводнување, А1, А2 • Мерна единица: [m3/годишно] – % на наводнето земјиште од вкупната обработлива површина, А1, А2 • Мерна единица: [%]
Обврски за известување	**Меѓународни** – OECD/EUROSTAT **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година – Годишен извештај за земјоделство и рурален развој
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 17 – Користење на водни ресурси
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го следи користењето на водните ресурси според нивната употреба во поедините сектори како што се: јавно водоснабдување, наводнување и производство на електрична струја (ладење) **Врзани индикатори:** ВОД 15 – Индекс на експлоатација на водата (WEI) ВОД 14 – Ефикасност на користење на вода
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Програма за статистички истражувања – Закон за водите – Национална стратегија за води (2012 - 2042)
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Индикаторот се пресметува со пресметка на количината на зафатена вода за поедини намени на ниво на статистички региони и на ниво на држава.
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика – ДЗС
Честота на собирање на податоците	месечно и годишно
Сет на податоци	– Вкупна годишна количина на зафатена вода, А1 • Мерна единица: m^3 – Годишна количина на зафатена вода (јавно водостопанство (домаќинства и индустрија), производство на електрична струја (ладење) и наводнување), А1 • Мерна единица: m^3
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD • Индикаторот CSI 018 • WISE–SoE Water Quantity Reporting – OECD/EUROSTAT • Joint Questionarie on Inland Waters **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 18– Сигурна вода за пиење
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот го прикажува уделот на домаќинствата кои имаат континуиран пристап до потребните количини на сигурна вода за пиење. Сигурната вода за пиење ја овозможуваат водоснабдителни претпријатија за јавно водоснабдување на населението. Јавно водоснабдување на населението е снабдување со вода на повеќе од пет домаќинства, односно на повеќе од 20 жители
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за води 2000/60/ЕЕС – Директиваа за вода за пиење (80/778/ЕЕС) и нејзината ревизија (98/83/ЕС што влезе во сила во 2003 година) **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Закон за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	С
Методологија на пресметување	Индикаторот се пресметува со помош на формулата: (Н/П) х100– Каде Н– број на домаќинства кој имаат водоводен приклучок или имаат можност за приклучување на водоводна мрежа а П– вкупен број на домаќинства
Единица мерка	– [%] на домаќинства кои имаат водоводен приклучок (т.с. сигурна вода за пиење)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Министерство за транспорт и врски - МТВ – А2 Институт за јавно здравје на Република Македонија – ИЈЗ – А3 Јавни претпријатија– ЈП
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Број на домаќинства кое има пристап до сигурна вода за пиење, А1, А2, А3 – Вкупен број на домаќинства, А1, А2, А3
Обврски за известување	– Нема
Достапност на податоците	
Начин на доставување на податоците	
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 19 – Потрошувачка на вода од јавен водовод
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот ја следи потрошувачката на вода од јавната водоводна мрежа по глава на жител на ниво на општини и на ниво на држава во текот на подолг временски период, со цел да се има увид во потрошувачките количини на води, кое воедно ќе послужи и како основа за планирање, изградба и одржување на водоводни системи **Врзани индикатори:** ВОД 17 – Користење на водни ресурси ВОД 15 – Индекс на експлоатација на водата(WEI) ВОД 14 – Ефикасност на користење на вода
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната директива за води РДВ (2000/60/ЕЕЦ) **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Закон за државна статистика – Програма за статистички истражувања
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Вкупната количина на вода доставена до граѓаните преку јавен водовод поделена со бројот на жители со водоводен приклучок. Резултатот е изразен како средна вредност на измерените параметри.
Единица мерка	– Лит/ден/жител
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика – ДЗС – А2 Јавни претпријатија – ЈП
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Годишна потрошувачка на вода по жител, А1, А2 • Мерна единица: $10^3 m^3$ – Годишниот износ на вода дадено од страна на системи за водоснабдување, А1, А2 • Мерна единица: $10^3 m^3$
Обврски за известување	**Меѓународни** – OECD/EUROSTAT – EEA/ROD • Квантитет на води (WISE SoE Water Quantity Reporting) **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 20 – Квалитет на водата за пиење
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 039 –** Квалитет на водата за пиење
Дефиниција	Овој индикатор го прикажува надминувањето на граничните вредности според Директивата за вода за пиење (80/778/ЕЕС) и нејзината ревизија (98/83/ЕС што влезе во сила во 2003 година) и Правилникот за безбедноста на водата за пиење („Службен весник на РМ" бр.57/04), како и вредностите од Упатствата за квалитет на водата за пиење од Светската здравствена организација (СЗО, 2004 и 2006). Надминувањето на граничните вредности за квалитет на водата за пиење се појавува кога концентрацијата/дозата на загадувачката материја ги надминува граничните вредности утврдени со горенаведените прописи. Онаму каде што постојат повеќе гранични вредности (види дел за Цели на политиката), индикаторот го користи најстрогиот случај
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директиваа за вода за пиење (80/778/ЕЕС) и нејзината ревизија (98/83/ЕС што влезе во сила во 2003 година) – Правилник за безбедноста на водата за пиење (Сл. Весник на РМ" бр.57/04), – Упатства за квалитет на водата за пиење од Светската здравствена организација (СЗО, 2004 и 2006) **Прописи на РМ:** – Закон за здравствена заштита – Закон за водите – Програма за превентивна здравствена заштита во Република Македонија – Закон за снабдување со вода за пиење и одведување на урбани отпадни води – Уредба за класификација на водите – Закон за безбедност на храната и на производите и материјалите што доаѓаат во контакт со храната – Правилник за безбедност на водата за пиење
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	10–те регионални центри за јавно здравје – Скопје, Куманово, Велес, Штип, Кочани, Струмица, Прилеп, Битола, Охрид и Тетово со своите хигиенско–епидемиолошки станици во соработка со ЈЗУ Институт за јавно здравје – Скопје вршат редовен и континуиран мониторинг на квалитетот на водата за пиење според бројот на мерни места и динамиката дефинирана во Правилникот за безбедност на водата за пиење, (Сл. Весник на РМ" бр.57/04). Заводите вршат основни физичко–хемиски и бактериолошки анализи на примероците на водата за пиење, додека Институт за јавно здравје на РМ врши следење на периодичната физичко–хемиска анализа, анализа на резидуи од пестициди, анализа на контаминенти, паразитолошка и радиолошка анализа
Единица мерка	– Број на аеробни мезофилни бактерии во 1 ml – Број на колиформни бактерии во 100 ml – Број на термотолерантни колиформни бактерии во 100 мл, концентрација на физичко–хемиски загадувачки материи во mg/l – Параметри за радиолошка исправност на водата за пиење во бекерели/l и вкупна индикативна доза во mSV/l
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Институт за јавно здравје на Република Македонија – ИЈЗ
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– % Исправни примероци, А1 – Физичко–хемиски % Неисправни, А1

	– Микробиолошки % Неисправни, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD • Размена на податоците за квалитет на водата за пиење, во согласност со одлуката на Советот за воспоставување на реципрочна размена на информации и податоци за квалитетот на водата за пиење (98/83/ЕС) – Светска здравствена организација (WHO) – ENHIS – годишно • Квалитет на водата за пиење, во согласност со Упатствата на СЗО за квалитет на водата за пиење од 1987 и 2004 година **Национални** – Извештај за реализација на Програмата за превентивна здравствена заштита во Република Македонија – годишно – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година.

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 21 – Квалитет на водата за капење
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 022 –** Квалитет на водата за капење
Дефиниција	Индикаторот ги опишува промените во текот на времето на квалитетот на назначените водни тела за капење, во смисла на придржување кон стандардите за микробиолошките параметри (вкупно колиформи и фекални колиформи) и физичко–хемиските параметри воведени со Директивата на ЕУ за водата за капење (76/160/ЕЕЗ)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Директива на ЕУ за водата за капење (76/160/ЕЕЗ) **Прописи на РМ:** – Закон за водите – Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и водните ресурси – Уредба за класификација на водите
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Според Уредба за класификација на водите и Уредба за категоризација на водотеците, езерата, акомулациите и подземните води
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Институт за јавно здравје на Република Македонија – ИЈЗ
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– % на неисправни и исправни проби според физичко–хемиските параметри, А1 – % на неисправни и исправни проби според микробиолошките параметри, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Светска здравствена организација (WHO) – годишно **Национални** – Извештај за реализација на Програмата за превентивна здравствена заштита во Република Македонија – годишно – Индикатори за животна средина на Република Македонија – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на Република Македонија – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Институт на Јавно Здравје www.iph.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 22 – Емисии на загадувачки супстанции од точкасти извори во води
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Овој индикатор го следи испуштањето на загадувачки материи од најголемите точкасти извори во површинските води по речни сливови и дава податоци за влијанието и притисокот кој истите го вршат врз водите. Сите антропогени активности имаат влијание врз квалитетот на водите. Во точкасти извори на загадување спаѓаат загадувањата од канализационите системи, уредите за прочистување на отпадни води како и индустриските погони кои може да се сведат на една точка на испуштање на отпадните води во реципиентот **Врзани индикатори:** ВОД 4 – Штетни и опасни супстанци во површинските води ВОД 8 – Нутриенти во водите ВОД 9 – Хемиска состојба на подземните води
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната директива за води РДВ (2000/60/ЕЕЦ) – Директивата за третман на урбани отпади води (91/271/ЕЕЦ) – Директивата за индустриско спречување и контрола на загадувањето ИСКЗ (96/61/ЕЕЦ) – Европски регистар на испуштање и пренос на загадувачки материи, Е– ПРТР (ЕУ Регулативата 166/2006/ЕЕС) – Директива за испуштање на опасни супстанции во водите Директива 76/464/ЕЕС, Директива 86/280/ЕЕС, Директива 82/176/ЕЕС, Директива 83/513/ЕЕС, Директива 84/491/ЕЕС, и Директива 84/156/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Правилник за формата, содржината, методологијата и начинот на водење на регистарот на испуштање и пренесување на загадувања. – Правилник за начинот и постапката за користење на тињата, максималните вредности на концентрациите на тешки метали во почвата во која се користи тињата, вредности на концентрациите на тешки метали во тињата, согласно со нејзината намена и максималните годишни количини на тешки метали што може да се внесат во почвата . – Правилник за поблиските услови за собирање, одведување и прочистување, начинот и условите за проектирање, изградба и експлоатација на системите и станици за прочистување на урбаните отпадни води, како и техничките стандарди, параметрите, стандарди на емисијата и нормите за квалитет на предтретман, отстранување и прочистување на отпадни води, имајќи го во предвид оптоварувањето и методот за прочистување на урбаните отпадни води коишто се испуштаат во подрачјата чувствителни на испуштање ма урбани отпадни води. – Правилник за поблиските услови, начинот и максимално дозволените вредности и концентрации на параметрите на прочистени отпадни води за нивно повторно користење . – Правилник за условите, начинот и граничните вредности на емисија за испуштањето на отпадните води по нивното прочистување, начинот на нивно пресметување, имајќи ги во предвид посебните барања за заштита на заштитените зони – Правилник за опасните и штетните материи и супстанции и нивните емисиони стандарди што можат да се испуштат во канализација или во систем за одводнување, во површински или подземни водни тела, како и во крајбрежни земјишта и водни живеалишта – Правилник за условите, начинот и граничните вредности на емисија за испуштањето на отпадните води по нивното прочистување, начинот на нивно пресметување, имајќи ги во предвид посебните барања за заштита на

	заштитените зони – Правилник за критериумите за утврдување на зоните чувствителни на испуштањето на урбани отпадни води
Класификација по ДПСИР	**P (Реакција)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**C**
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз основа на количината на испуштени загадувачки материи од различни дејности (ИСКЗ и друго) изразени во kg/год на ниво на речни сливови и на ниво на држава, и емисии на загадувачки материи од уредите на прочистување на комунални отпадни води (kg/год) према капацитетот на уредот. Годишна емисија на загадувачки материи се пресметува према равенката: E (kg/god)= c (mg/L) x V (m^3/god)/1000. E – годишна количина на испуштени загадувачки материи C – концентрација на емитираните загадувачки материи V – вкупна количина на испуштени отпадни води
Единица мерка и начин на претставување	– kg/год
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Министерство за животна средина и просторно планирање – МЖСПП – А2 Оператори
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– органски параметри, А1, А2 • БПК5, • ХПКCr, • TSS (вкупно суспендирани честички) • Азот (како N–NH4+, N–NO3– , Ntot) • Вкупен Фосфор (Ptot) – приоритетни супстанции, А1, А2 – други значајни загадувачки материи, А1, А2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/ROD • Емисии во води (WISE–SoE Emissions data Reporting) • Европскиот регистар на испуштање и пренос на загадувачи (E–PRTR Reporting) • Директивата за третман на урбани отпадни води (Urban Waste Water treatment Directive (271/1991/EEC) Reporting) **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната

Тематска целина	6 ВОДА
Име на индикаторот	ВОД 23 – Пречистување на отпадни води од јавна канализација
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 024 –** Пречистување на урбани отпадни води
Дефиниција	Показателот ја прати количината на пречистена отпадна вода, приклученоста на населението како и степенот на третман на отпадните води. Индикаторот ги покажува: – промените во пречистувањето на отпадните води – агломерациите во кој отпадните води се пречистуваат – степенот на пречистување
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковната директива за води РДВ (2000/60/ЕЕЦ) – Директивата за третман на урбани отпади води (91/271/ЕЕЦ) – Директивата за индустриско спречување и контрола на загадувањето ИСКЗ (96/61/ЕЕЦ) – Европски регистар на испуштање и пренос на загадувачки материи, Е– ПРТР (ЕУ Регулативата 166/2006/ЕЕС) **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за водите – Правилник за формата, содржината, методологијата и начинот на водење на регистарот на испуштање и пренесување на загадувачи. – Правилник за начинот и постапката за користење на тињата, максималните вредности на концентрациите на тешки метали во почвата во која се користи тињата, вредности на концентрациите на тешки метали во тињата, согласно со нејзината намена и максималните годишни количини на тешки метали што може да се внесат во почвата – Правилник за поблиските услови за собирање, одведување и прочистување, начинот и условите за проектирање, изградба и експлоатација на системите и станици за прочистување на урбаните отпадни води, како и техничките стандарди, параметрите, стандарди на емисијата и нормите за квалитет на предтретман, отстранување и прочистување на отпадни води, имајќи го во предвид оптоварувањето и методот за прочистување на урбаните отпадни води коишто се испуштаат во подрачјата чувствителни на испуштање на урбани отпадни води – Правилник за поблиските услови, начинот и максимално дозволените вредности и концентрации на параметрите на прочистени отпадни води за нивно повторно користење – Правилник за условите, начинот и граничните вредности на емисија за испуштањето на отпадните води по нивното прочистување, начинот на нивно пресметување, имајќи ги во предвид посебните барања за заштита на заштитените зони
Класификација по ДПСИР	**Р (Реакција)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Во согласност со барањата на EUROSTAT
Единица мерка и начин на претставување	– % на население поврзан со станици за пречистување на отпадна вода
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – ДЗС – А2 Јавни комунални претпријатија - ЈКП
Честота на собирање на	**годишно**

податоците	
Сет на податоци	– бројот (процентот) на населениоето позврзан со јавна канализација со и без системи за прочистување на отпадните води, А1, А2 • Мерна единица: %, број – бројот (процентот) на населениоето позврзан со јавна канализација со систем за прочистување на отпадните води, А1, А2 • Мерна единица: %, број – степенот на пречистување кај системите за пречистување на отпаните води, А1, А2 • Мерна единица: %, број
Обврски за известување	**Меѓународни** – OECD/EUROSTAT – Директивата за третман на урбани отпадни води (Urban Waste Water treatment Directive (271/1991/EEC) Reporting) **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатена и електронска форма
Краен рок за доставување на податоците	Март, со податоци од претходната година

ПАРАМЕТРИ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО

Тематска целина	7 ЗЕМЈОДЕЛСТВО
Име на индикаторот	ЗЕ 1 – Бруто биланс на азот
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 025 –** Бруто биланс на азот
Дефиниција	Индикаторот го проценува потенцијалниот вишок на азот во земјоделското земјиште. Ова се добива со пресметување на билансот помеѓу азотот применет на хектар земјоделско земјиште. Индикаторот ги зема предвид сите влезни и излезни материи на земјоделското стопанство (фармата). Влезните материи се состојат од количеството на азот применет преку минерални ѓубрива и арско ѓубриво, како и врзување на азотот од страна на азотофиксаторните растенија, наносите од воздух и од други помали извори. Излезниот азот се содржи во собраните (пожнеани) култури, како и тревите и растенијата што ги јаде стоката. Неконтролираното испуштање на азотот во атмосферата во вид на NO_2 од земјоделството тешко се проценува и затоа не се зема предвид
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за земјоделско земјиште – Законот за заштита на природата – Законот за квалитет и безбедност на ѓубриња, биостимулатори и подобрувачи на својствата на почвата
Класификација по ДПСИР	П (Притисок)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Методологијата за пресметка на индикаторот е земена од OECD/Eurostat national nutrient balances, која ги зема предвид сите влезни и излезни материи на земјоделското стопанство (фармата). Влезните азотни материи се состојат од: 1. Вкупното количество на употребено ѓубриво a. Неорганско ѓубриво b. Органско ѓубриво (се исклучува арското ѓубре) 2. Арско ѓубриво 3. Врзување на азотот од страна на азотофиксаторните растенија 4. Наносите на азот од воздух 5. Други помали извори (семе и друг саден материјал) Излезните азотни материи се состојат од: 1. Собраните (пожнеани) растителни култури, кои се пласирани на пазарот, во кои се вклучени и фуражните култури 2. Тревите и растенијата што ги јаде стоката Неконтролираното испуштање на азотот во атмосферата во вид на NO_2 од земјоделството тешко се проценува и затоа не се зема предвид
Единица мерка	– kgN/година на ha
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– Кличина на употребено неорганско ѓубриво, количина на употребено органско ѓубриво вклучително и арско ѓубриво, количини на азотофиксаторни растенија, количина на одредено семе и саден материјал, количина на наноси од азот во воздухот, количина на непазарни (ожнеани-попасени) одредени растителни култури вклучително и фуражни култури, количини на пазарни нефуражни и фуражни култури, земјоделска површина, А1

Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија настраната на Министерствотоwww.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	7 ЗЕМЈОДЕЛСТВО
Име на индикаторот	**ЗЕ 2 – Површини со органско земјоделство**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 026**–Површини со органско земјоделство
Дефиниција	Индикаторот се пресметува како удел (процент) на површина со органско земјоделство (збир од постојните површини со органско земјоделство и површини во процес на пренамена во органско земјоделство) од вкупната земјоделска површина или вкупната обработлива површина
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулативите (ЕС) 834/2007 и (ЕС) 889/2008 **Прописи на РМ:** – Закон за органско земјоделско производство – Закон за животната средина – Закон за заштита на природата
Класификација по ДПСИР	**Р (Реакција)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Според методата на Европската агенција за животна средина Индикаторот се изразува како збир на површина со органско производство и на површина што се конвертира т.е. пренаменува за органско производство поделена со вкупната обработлива површина или со вкупната земјоделска површина
Единица мерка	– ha, %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство – А2 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Обработлива површина во ha, А2 – Вкупна земјоделска површина во ha, А2 – Производна површина со органоко производствово ha, А1 – Шумски површини, пасишта, необработено земјиште со органско производство во ha, А1 – Површини под конверзија во ha, А1 – Растително органско производство, А1 – Број на оператори, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – ЕЕА **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерствотоwww.moepp.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	7 ЗЕМЈОДЕЛСТВО
Име на индикаторот	ЗЕ 3 – Употреба на минерални ѓубрива
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 08 –** Употреба на минерални ѓубрива
Дефиниција	Минералните ѓубрива се супстанции што ги содржат хемиските елементи неопходни за раст и развој на растенијата, особено азот, фосфор и калиум. Овој индикатор ја покажува употребата на минерални ѓубрива во Република Македонија и тоа вкупните количества во тони од употребуваните супстанции, како и нивната примена на хектар обработлива површина
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за земјоделско земјиште – Законот за квалитет и безбедност на ѓубриња, биостимулатори и подобрувачи на својствата на почвата – Закон за заштита на природата
Класификацијапо ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Примена на одделни групи на минерални ѓубрива како мешани минерални ѓубрива, азотни ѓубрива, фосфорни ѓубрива, калиумови ѓубрива, како и вкупните минерални ѓубрива на хектар обработлива површина, се добива кога вкупното количество на употребуваната група на минерални ѓубрива изразена во kg се дели со вкупната обработлива површина изразена во ha
Единица мерка	– t, kg/ha
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Мешани минерални ѓубрива, А1 – Азотни ѓубрива, А1 – Фосфорни ѓубрива, А1 – Калиумови ѓубрива, А1 – Вкупни минерални ѓубрива, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk Извештај за произведените ѓубриња, биостимулатори и подобрувачи на својствата на почвата од претходната година, како и Извештај за спроведување на Програмата за спроведување на мониторингот во областа на производството, преработката, складирањето, дистрибуцијата, употребата и сообразноста на ѓубриња, биостимулаторите и подобрувачите на својствата на почвата, како и контрола на квалитетот на ѓубриња, биостимулаторите и подобрувачите на својствата на почвата.
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	7 ЗЕМЈОДЕЛСТВО
Име на индикаторот	ЗЕ 4–Употреба на производи за заштита на растенијата
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 09 –** Употреба на средства за заштита на растенијата
Дефиниција	Производите за заштита на растенијата, односно пестицидите се хемиски супстанции кои ги супримираат болестите и штетниците кај растенијата. Овој индикатор ги дава количествата на употребуваните производи за заштита на растенијата како фунгициди, хербициди, инсектициди и категорија вкупно, во која влегуваат, покрај наведените и други производи за заштита на растенијата
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за земјоделско земјиште – Закон за заштита на природата – Закон за производи за заштита на растенијата – Закон за здравјето на растенијата
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Процентуалната застапеност на разни групи на пестициди како фунгициди, хербициди и инсектициди се добива кога количеството на одделната група се дели со вкупното количество на употребуваните пестициди, а потоа добиената вредност се множи со сто. Примена на одделните групи на хектар обработлива површина се добива кога вкупното количество на употребуваната група на пестициди изразена во kg се дели со вкупната обработлива површина во Република Македонија изразена во ha
Единица мерка и начин на претставување	– %, kg/ha
Начин на претставување	– Индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Процентуалната застапеност на разни групи на пестициди како фунгициди, хербициди и инсектициди, А1 – Вкупно употребени средства за заштита на растенијата на вкупно обработлива површина (kg/ha), А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Одржлив развој – годишно – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерствотоwww.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk Извештај за произведените ѓубриња, биостимулатори и подобрувачи на својствата на почвата од претходната година, како и Извештај за спроведување на Програмата за спроведување на мониторингот во областа на производството, преработката, складирањето, дистрибуцијата, употребата, сообразноста на производите за заштита на растенијата и нивни резидуи во примарни земјоделски производи.

Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во тврда копија по пошта или директно во архивата на Министерството за животна средина и просторно планирање како и во електронска форма до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	

ПАРАМЕТРИ ЗА ЕНЕРГИЈА

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 1 – Финална енергетска потрошувачка по сектори
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 027 –** Финална енергетска потрошувачка по сектори
Дефиниција	Финалната енергетска потрошувачка претставува потрошувачка на енергија за енергетски цели на крајните потрошувачи и се пресметува како збир на енергетската потрошувачка на сите сектори и тоа: индустријата, сообраќајот, земјоделството, домаќинствата и друго
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998" – Национална класификација на дејности (НКД Рев.2) („Сл. весник на РМ" бр. 147/2008)
Единица мерка	– илјади тони еквивалент на нафта (ktoe)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– финална енергетска потрошувачка на секој сектор, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 2 – Вкупна енергетска интензивност
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 028 –** Вкупна енергетска интензивност
Дефиниција	Вкупната енергетска интензивност претставува однос помеѓу вкупно потребната енергија со бруто–домашниот производ. Вкупно потребната енергија се пресметува како збир на вкупно потребната енергија од: цврсти горива, нафта, природен гас, електрична енергија (увоз–извоз) и обновливи извори. Бруто–домашниот производ е конвертиран по методот на ценовно приспособен курс (PARE) по методологија на ООН (во 1000 евра со базна година 2000)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Р (Реакција)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – заедничките прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998" – методот на ценовно приспособен курс (PARE) по методологија на ООН
Единица мерка	– килограми еквивалент на нафта на 1000 евра (kgoe/1000€)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– вкупно потребна енергија по видови енергенти, А1 – бруто–домашниот производ во 000евра со базна година 2000, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	**Е 3 – Вкупна потрошувачка на енергија по горива**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 029 – Вкупна** потрошувачка на енергија по горива
Дефиниција	Вкупната потрошувачка на енергија или вкупната потребна енергија, претставува вкупно потребна енергија за задоволување на вкупните национални потреби за: енергетски трансформации, сите потрошувачки во енергетскиот сектор и финална енергетска и неенергетска потрошувачка. Вкупната потрошувачка на енергија се пресметува како збир на вкупната потребна енергија од: цврсти горива, нафта, природен гас, електрична енергија (увоз–извоз) и обновливи извори
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD. – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– илјади тони еквивалент на нафта (ktoe)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– вкупна потребна енергија од цврсти горива, А1 – вкупна потребна енергија од нафта, А1 – вкупна потребна енергија од природен гас, А1 – нето увоз на електрична енергија, А1 – вкупна потребна енергија од обновливи извори, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 4 – Потрошувачка на обновлива енергија
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 030 –** Потрошувачка на обновлива енергија
Дефиниција	Обновливите извори на енергија се дефинираат како обновливи нефосилни извори на енергија како што се: хидро, геотермална, соларна и ветерна енергија; цврста биомаса; биогас; течни биогорива и др. Индикаторот „Потрошувачка на обновлива енергија" се изразува како однос на вкупно потребната енергија од обновливи извори и вкупно потребната енергија од сите енергенти
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Р (Реакција)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD. – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– вкупно потребна енергија од обновливи извори, А1 – вкупно потребна енергија од сите енергенти, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 5 – Обновлива електрична енергија
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 031 –** Обновлива електрична енергија
Дефиниција	Индикаторот „Обновлива електрична енергија" го мери учеството на произведената електрична енергија од обновливи извори во бруто–домашната потрошувачка на електрична енергија. Бруто–домашна потрошувачка на електрична енергија претставува збир на вкупното бруто–производство и увоз на електрична енергија намалено со извозот на електрична енергија
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Р (Реакција)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD. – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– произведена електрична енергија од обновливи извори, А1 – бруто – домашна потрошувачка на електрична енергија (Вкупно бруто производство+увоз–извоз), А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 6 – Вкупно потребна енергија по жител
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Вкупно потребната енергија претставува збир на домашното примарно производство, нето увозот и салдото на залихи. Вкупно потребна енергија по жител се добива како однос помеѓу вкупно потребната енергија и вкупниот број на население во референтната година
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	Д (Движечки сили)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– илјади тони еквивалент на нафта (ktoe) по жител
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– домашното примарно производство, А1 – нето увоз, А1 – салдо на залихи, А1 – вкупно потрбна енергија, А1 – население во референтната година, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 7 – Бруто домашна потрошувачка на електрична енергија по жител
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Бруто домашна потрошувачка на електрична енергија се пресметува како збир на нето увозот и бруто производството на електрична енергија. Бруто производството на електрична енергија во нашата земја претставува збир на бруто производството на термоцентралите и хидроцентралите. Овој индикатор се добива како однос помеѓу бруто домашната потрошувачка на електрична енергија и вкупниот број на население во референтната година
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	Д (Движечки сили)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– KWh по жител
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– бруто домашна потрошувачка на електрична енергија, А1 – население во референтната година, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 8 – Финална потрошена електрична енергија во домаќинствата по жител
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Овој индикатор се пресметува како однос меѓу вкупната финална потрошена електрична енергија во домаќинствата и бројот на жители во референтната година
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	Д (Движечки сили)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– kWh по жител
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– финална потрошена електрична енергија во домаќинствата, А1 – население во референтната година, А1
Обврски за известување	Меѓународни Национални – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 9 – Енергетска зависност
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	**Енергетска зависност** се пресметува како однос помеѓу нето–увозот на енергија и вкупно потребната енергија Врска со меѓународен индикатор ЕНЕР 012
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– нето–увоз на енергија, А1 – вкупно потребната енергија, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 10 – Финална потрошувачка на електрична енергија по сектори
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	**Финална потрошувачка на електрична енергија по сектори** ја опфаќа електричната енергија доставена до крајните потрошувачи (индустрија, домаќинства, транспорт, земјоделство и останатиот сектор) за сите енергетски потреби. Овој индикатор ја исклучува сопствената потрошувачка на електрична енергија од страна на произведувачите на електрична енергија и загубите на електрична енергија во пренос и дистрибуција. Врска со меѓународен индикатор ЕНЕР 018
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	Д (Движечки сили)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– GWh
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– финална енергетска потрошувачка на електрична енергија во секој сектор, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 11 – Учество на обновлива енергија во бруто финална потрошувачка на енергија
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	**Учеството на обновливата енергија во бруто финалната потрошувачка на енергија** е однос меѓу бруто финалната потрошувачка на енергија од обновливи извори и бруто финалната потрошувачка на енергија од сите видови енергенти. **Бруто финалната потрошувачка на енергија од сите видови енергенти** е збир од финалната потрошувачка на енергија, потрошувачката на електрична и топлинска енергија во процесот на производство во секторите за производство на електрична и топлинска енергија како и загубите на топлинска и електрична енергија при пренос и дистрибуција. При пресметките на индикаторот со нормализирани вредности во бруто финалната потрошувачка на електрична енергија се користат пондерирани вредности на произведената електрична енергија во хидроцентралите со цел да се избалансират ефектите од климатските промени. Врска со меѓународен индикатор ЕНЕР 028
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**Годишно**
Сет на податоци	– бруто финалната потрошувачка на енергија од обновливи извори, А1 – бруто финалната потрошувачка на енергија од сите видови енергенти, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** **Национални** – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 12 – Бруто производство на обновлива енергија
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	**Бруто производството на обновлива енергија** го опфаќа вкупното производство на хидроенергија, соларна, геотермална, биомаса и биогориво во тековната година
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– илјади тони еквивалент на нафта (ktoe)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**Годишно**
Сет на податоци	– Бруто производство на обновлива енергија, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD **Национални** – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 13 – Учество на електрична енергија од обновливи извори во бруто домашната потрошувачка на електрична енергија
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Учеството на електрична енергија од обновливи извори во бруто домашната потрошувачка на електрична енергија се пресметува како процентуален однос на електричната енергија добиена од обновливи извори (хидро и соларна енергија) и бруто домашната потрошувачка на електрична енергија
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	Д (Движечки сили)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	Годишно
Сет на податоци	– бруто производство на електрична енергија во хидроцентралите, А1 – бруто производство на електрична енергија во фотоволтаичните централи, А1 – нето увоз на електрична енергија, А1 – вкупно бруто производство на електрична енергија од сите извори, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD **Национални** – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	8 ЕНЕРГИЈА
Име на индикаторот	Е 14 – Учество на електрична енергија од обновливи извори во бруто производство на електрична енергија
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Учеството на електрична енергија од обновливи извори во бруто производството на електрична енергија се пресметува како однос на електричната енергија добиена од обновливи извори и бруто производството на електрична енергија од сите извори
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Регулатива за енергетска статистика (Регулатива бр.1099/2008 на Европскиот парламент и Совет) **Прописи на РМ:** – Закон за државна статистика – Закон за енергетика – Енергетски биланс на Република Македонија
Класификација по ДПСИР	Д (Движечки сили)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Статистичка методологија за пресметка: – Заеднички прашалници за: јаглен, нафта, природен гас, електрична енергија и топлина, обновлива енергија на Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD – „Energy Statistics Methodology Eurostat F4, 1998"
Единица мерка	– %
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– бруто производство на електрична енергија во хидроцентралите, А1 – бруто производство на електрична енергија во фотоволтаичните централи, А1 – вкупно бруто производство на електрична енергија од сите извори, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** Eurostat, ECE/UN и IEA/OECD **Национални** – Публикација "Енергетски статистики" – секоја петта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

ПАРАМЕТРИ ЗА РИБАРСТВО

Тематска целина	9 РИБАРСТВО
Име на индикаторот	Р 1 – Карактеристики на рибниот фонд
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 041** – Карактеристики на рибниот фонд
Дефиниција	Индикаторот покажува колку видови слатководни риби живеат во реките и езерата во Република Македонија и кои видови се застапени во рибниците и се предмет на аквакултурно производство
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за рибарство и аквакултура
Класификација по ДПСИР	С (Состојба)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Стандардна метода за обработка на податоци на Државниот завод за статистика
Единица мерка	– број – kg, t
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	годишно
Сет на податоци	– вкупен улов на риба, А1 – вкупен улов и производство на конзумна риба, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – FAO – Сектор за рибарство и аквакултура **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

ПАРАМЕТРИ ЗА ТРАНСПОРТ

Тематска целина	10 ТРАНСПОРТ
Име на индикаторот	Т 1 – Побарувачка на патнички транспорт
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 035 –** Побарувачка на патнички транспорт
Дефиниција	Индикаторот „побарувачка на патнички транспорт" се презентира на два различни начина: 1) За да се измери разграничувањето на побарувачката на патнички транспорт од економскиот раст, се користи волуменот на патничкиот транспорт во однос на БДП. Индикаторот за разграничување се дефинира како однос помеѓу pkm (копнен транспорт) и БДП (бруто–национален производ со константна година во евра). 2) Удел на патничкиот транспорт: Овој индикатор се дефинира како процентуално учество на секој вид транспорт во вкупниот копнен транспорт. Единицата што се користи е патник–км (pkm), што претставува превезен патник на растојание од еден километар. Тука спаѓа транспорт со патнички автомобили, градски и меѓуградски автобуси и возови. Сите податоци треба да се базираат на движења на домашна територија, без разлика од каде доаѓа возилото. Методологијата на собирање на податоци треба да биде усогласена на ниво на ЕУ
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Законот за превоз во патниот сообраќај – Закон за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај – Закон за железници – Закон за договорите за превоз во железничкиот сообраќај – Закон за агенцијата за регулирање на пазарот на железнички услуги – Закон за безбедност во железничкиот сообраќај – Закон за државна статистика – Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	За да се измери разграничувањето на побарувачката на патнички транспорт од економскиот раст, се пресметува волуменот (т.е. интензитетот) на патничкиот транспорт во однос на БДП. Релативно разграничување се појавува кога побарувачката на патничкиот транспорт расте со стапка помала од онаа на БДП. Апсолутно разграничување се појавува кога побарувачката на патнички транспорт паѓа додека БДП расте или останува константен. Земјите–членки на ЕУ во согласност со Регулативата за податоци за патниот транспорт и Регулативата на (ЕС) No 91/2003 за статистики во железничкиот транспорт се базираат на сите движења на патничкиот транспорт на националната територија
Единица мерка	– Единицата што се користи е патник–км (pkm), што претставува патување на еден патник на растојание од еден километар. Таа вклучува транспорт со патнички автомобили, градски и меѓуградски автобуси и возови – БДП 2000=100, во евра – Побарувачката за патничкиот транспорт и БДП се прикажани на индекс (2000=100) – Учеството по видови транспорт во вкупниот патнички транспорт е прикажано во (%)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Државен завод за статистика – А2 Министерство за внатрешни работи, МВР
Честота на собирање на податоците	**месечно, квартално,годишно**

Сет на податоци	– Патнички километри на поедини видови патнички транспорт во вкупниот патнички транспорт, А1 – односот на патнички километри и БДП, А1 – број на патничките автомобили, А2
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Статистики на транспорт– годишно – Индикатори за патнички транспорт на РМ – секоја втора година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	во електронска форма, табеларно
Краен рок за доставување на податоците	дефинитивните податоци во април, а проценетите во јуни за претходната година

Тематска целина	10 ТРАНСПОРТ
Име на индикаторот	Т 2 – Побарувачка на товарен транспорт
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 036 –** Побарувачка на товарен транспорт
Дефиниција	Индикаторот „побарувачка на товарен транспорт" се презентира на два различни начина: 1) За да се измери разграничувањето на побарувачката на товарниот транспорт од економскиот раст се користи волуменот на товарниот транспорт во однос на БДП. Индикаторот за разграничување се дефинира како однос помеѓу tkm (копнен транспорт) и БДП (бруто–национален производ со константна година во евра). 2) Удел на товарниот транспорт од одделните видови транспорт: Овој индикатор се дефинира како процентуално учество на секој вид транспорт во вкупниот копнен транспорт. Единицата е тон–километар (tkm), која претставува превезен тон стока на растојание од еден километар. Тука е вклучен патен и железнички копнен транспорт. Железничкиот транспорт се базира на движење на национална територија, без разлика на националноста на возилото. Патниот товарен транспорт се базира на сите движења на возилата регистрирани во земјата која известува
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Законот за превоз во патниот сообраќај – Закон за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај – Закон за железници – Закон за договорите за превоз во железничкиот сообраќај – Закон за агенцијата за регулирање на пазарот на железнички услуги – Закон за безбедност во железничкиот сообраќај – Закон за државна статистика – Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	За да се измери разграничувањето на побарувачката на товарен транспорт од економскиот раст, се пресметува волуменот (т.е. интензитетот) на товарниот транспорт во однос на БДП. Релативно разграничување се појавува кога побарувачката на товарниот транспорт расте со стапка помала од онаа на БДП. Апсолутно разграничување се појавува кога побарувачката на товарниот транспорт паѓа додека БДП расте или останува константен. Земјите–членки на ЕУ во согласност со Регулативата за податоци за патниот товарен транспорт (ЕС) No 1172/98 и Регулативата на (ЕС) No 91/2003 за статистики во железничкиот транспорт се базираат на сите движења на товарниот транспорт на националната територија.
Единица мерка	– Единицата што се користи е тон–километар (tkm), која превезен тон стока на растојание од еден километар. Тука е вклучен патен и железнички товарен копнен транспорт. БДП 2000=100, во евра – Побарувачка за товарниот транспорт и БДП се прикажани на индекс (2000=100) – Учеството по видови транспорт во вкупниот товарен транспорт е прикажано во (%)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**месечно, квартално, годишно**
Сет на податоци	– товарен транспорт по видови во тонски километри, А1 – односот на тонски километри и БДП, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat

	Национални – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Статистики на транспорт– годишно – Индикатори за товарен транспорт на РМ – секоја втора година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	во електронска форма, табеларно
Краен рок за доставување на податоците	дефинитивните податоци во април, а проценетите во јуни за претходната година

Тематска целина	10 ТРАНСПОРТ
Име на индикаторот	**Т 3 – Патни моторни возила според видот на горивото**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Овој показател го дефинира бројот на моторни возила расчленети според видот на патното моторното возило (патнички автомобили, мотоцикли, автобуси, товарни автомобили, работни возила, влечни возила и трактори) и типот на горивото (бензин, нафта, мешавина, бензин-гас, електрична енергија) на републичко ниво
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Законот за превоз во патниот сообраќај – Закон за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај – Закон за државна статистика – Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Податоците за показателот се добиваат од бројот на патните моторни возила според видот на гориво и вкупниот број на патни моторни возила според видот на патните моторни возила и се пресметуваат како однос на бројот на патни моторни возила според видот на гориво во однос на вкупниот број на патни моторни возила според видот на возилата (учество). Збирот на учеството (%) од сите видови на патни моторни возила според гориво треба да изнесува 100 (%), во однос на вкупниот број на патни моторни возила според видот на возилата.
Единица мерка	– процент (%)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Министерство за внатрешни работи – А2 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– број на патнички автомобили, мотоцикли, автобуси, товарни автомобили, работни возила, влечни возила и трактори според видот на горивото, А1, А2
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat **Национални** – Статистики на транспорт – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	во електронска форма, табеларно
Краен рок за доставување на податоците	дефинитивните податоци во април

Тематска целина	10 ТРАНСПОРТ
Име на индикаторот	Т 3 – Просечна старост на патните моторни возила
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Овој показател ги класифицира патните моторни возила според видот на моторното возило (патнички автомобили, автобуси, товарни автомобили и влечни возила) и просечната старост на републичко ниво
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Законот за превоз во патниот сообраќај – Закон за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај – Закон за државна статистика – Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата
Класификација по ДПСИР	Д (Движечки сили)
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	В
Методологија на пресметување	Податоците за показателот се добиваат од бројот на патните моторни возила според видот и годината на производство се подготвуваат според старосните групи и се пресметуваат како однос на бројот на патните моторни возила според старосни групи во однос на вкупниот број на патните моторни возила според видот (учество). Збирот на учеството (%) од сите видови на патните моторни возила според старосните групи треба да изнесува 100 (%), во однос на вкупниот број на патните моторни возила според видот на возилата според старосните групи.
Единица мерка	– процент (%)
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	А – А1 Министерство за внатрешни работи – А2 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	месечно, квартално, годишно
Сет на податоци	– патнички автомобили, автобуси, товарни автомобили и влечни возила по старосни групи, А1, А2
Обврски за известување	**Меѓународни** – Eurostat **Национални** – Статистики на транспорт– годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи. Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	во електронска форма, табеларно
Краен рок за доставување на податоците	дефинитивните податоци во април

ПАРАМЕТРИ ЗА ТУРИЗАМ

Тематска целина	**12 ТУРИЗАМ**
Име на индикаторот	**ТУ 1 – Број на туристи**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 047 –** Туристички промет во Република Македонија
Дефиниција	Показателот го следи движењето на бројот на туристи (домашни и странски) на територијата на Република Македонија и по статистички региони
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за туристичката дејност – Закон за угостителската дејност – Правилник за минимално–техничките услови за вршење на угостителска дејност – Национална класификација на дејности НКД Рев. 2.
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)** **П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз основа на податоците од месечни статистички истражувања, како и со петгодишни анкети за патувањето на домашното население и со анкети за странските туристи во сместувачките објекти и за странските посетители на граничните премини
Единица мерка	– **Број,**
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Вкупен број на туристи (домашни и странски), А1 – Вкупен број на странски туристи по земја на припадност, А1 – Држави кои имаат значителен удел во бројот на странски туристи, А1 – Доаѓања на туристи (домашни и странски) според статистички региони, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Годишно до EUROSTAT – Светска туристичка организација WTO **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Годишен статистички преглед за туризам и други услуги – Петтогодишна анкета за странски туристи во сместувачките објекти
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	**12 ТУРИЗАМ**
Име на индикаторот	**ТУ 2 – Број на ноќевања**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 047 –** Туристички промет во Република Македонија
Дефиниција	Показателот го следи трендот на ноќевањата на туристите (домашни и странски) на територијата на Република Македонија и по статистички региони
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за туристичката дејност – Закон за угостителската дејност – Правилник за минимално–техничките услови за вршење на угостителска дејност – Национална класификација на дејности НКД Рев. 2
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)** **П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз основа на податоците од месечни статистички истражувања, како и со петгодишни анкети за патувањето на домашното население и со анкети за странските туристи во сместувачките објекти и за странските посетители на граничните премини
Единица мерка	– **Број,**
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Вкупен број на ноќевања на туристи (домашни и странски), А1 – Вкупен број на ноќевања на странски туристи по земја на припадност, А1 – Ноќевања на туристи (домашни и странски) според статистички региони, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Годишно до EUROSTAT – Светска туристичка организација WTO **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Годишен статистички преглед за туризам и други услуги – Петтогодишна анкета за странски туристи во сместувачките објекти
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	**12 ТУРИЗАМ**
Име на индикаторот	**ТУ 3 – Просечен престој на туристи**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 047 –** Туристички промет во Република Македонија
Дефиниција	Индикаторот го покажува просечниот престој на туристите на територијата на Република Македонија и по статистички региони
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за туристичката дејност – Закон за угостителската дејност – Правилник за минимално–техничките услови за вршење на угостителска дејност – Национална класификација на дејности НКД Рев. 2
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечки сили)** **П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз основа на податоците од месечни статистички истражувања, како и со петгодишни анкети за патувањето на домашното население и со анкети за странските туристи во сместувачките објекти и за странските посетители на граничните премини
Единица мерка	– Број
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Просечен престој на туристи (домашни и странски), А1 – Просечен престој на странски туристи по земја на припадност, А1 – Држави кои имаат значителен удел во просечниот престој на странски туристи, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Годишно до EUROSTAT – Светска туристичка организација WTO **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Годишен статистички преглед за туризам и други услуги – Петтогодишна анкета за странски туристи во сместувачките објекти
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	**12 ТУРИЗАМ**
Име на индикаторот	**ТУ 4 – Број на капацитети за сместување**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 048 –** Туристички обем и динамика на капацитетите
Дефиниција	Индикаторот го покажува бројот на објекти за сместување на територијата на Република Македонија, според категоријата на објектот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за туристичката дејност – Закон за угостителската дејност – Правилник за минимално–техничките услови за вршење на угостителска дејност – Национална класификација на дејности НКД Рев. 2
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)** **П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз основа на податоците од тримесечни, годишни, тригодишни и петгодишни статистички истражувања
Единица мерка	– Број
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Капацитети за сместување – објекти, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Годишно до EUROSTAT – Светска туристичка организација WTO **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Годишен статистички преглед за туризам и други услуги – Петтогодишна анкета за странски туристи во сместувачките објекти
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	**12 ТУРИЗАМ**
Име на индикаторот	**ТУ 5 – Број на соби – по капацитети на сместување**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 048 – Туристички обем и динамика на капацитетите**
Дефиниција	Индикаторот го покажува бројот на соби во објектите за сместување на територијата на Република Македонија, според категоријата на објектот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за туристичката дејност – Закон за угостителската дејност – Правилник за минимално-техничките услови за вршење на угостителска дејност – Национална класификација на дејности НКД Рев. 2
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)** **П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз основа на податоците од тримесечни, годишни, тригодишни и петгодишни статистички истражувања
Единица мерка	– Број
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Капацитети за сместување – соби, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Годишно до EUROSTAT – Светска туристичка организација WTO **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Годишен статистички преглед за туризам и други услуги – Петтогодишна анкета за странски туристи во сместувачките објекти
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	**12 ТУРИЗАМ**
Име на индикаторот	**ТУ 6 – Број на легла – по капацитети на сместување**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 048 –** Туристички обем и динамика на капацитетите
Дефиниција	Индикаторот го покажува бројот на легла во објектите за сместување на територијата на Република Македонија, според категоријата на објектот
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за туристичката дејност – Закон за угостителската дејност – Правилник за минимално–техничките услови за вршење на угостителска дејност – Национална класификација на дејности НКД Рев. 2
Класификација по ДПСИР	**С (Состојба)** **П (Притисок)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Индикаторот се изработува врз основа на податоците од тримесечни, годишни, тригодишни и петгодишни статистички истражувања
Единица мерка	– Број
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Капацитети за сместување – легла, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Годишно до EUROSTAT – Светска туристичка организација WTO **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно – Одржлив развој – годишно – Годишен статистички преглед за туризам и други услуги – Петтогодишна анкета за странски туристи во сместувачките објекти
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

Тематска целина	**12 ТУРИЗАМ**
Име на индикаторот	**ТУ 7 – Учество на туризмот во вкупниот БДП**
Поврзаност со усвоените национални индикатори	**МК НИ 049 –** Местото на туризмот во економијата
Дефиниција	Учеството во БДП претставува процентуално учество на бруто – додадената вредност од областа на туризмот во вкупниот бруто – домашен производ на национално ниво
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** **Прописи на РМ:** – Закон за туристичката дејност – Закон за угостителската дејност – Правилник за минимално–техничките услови за вршење на угостителска дејност – Национална класификација на дејности НКД Рев. 2
Класификација по ДПСИР	**Д (Движечка сила)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**В**
Методологија на пресметување	Статистички пресметки
Единица мерка и начин на претставување	– **%**
Начин на претставување	– индикаторот се претставува нумерички, табеларно и графички
Извор на податоци (А) **Потенцијален извор (Б)**	**А** – А1 Државен завод за статистика
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Учество на туризмот во вкупниот БДП, А1
Обврски за известување	**Меѓународни** – Годишно до EUROSTAT – Светска туристичка организација WTO **Национални** – Индикатори за животна средина на РМ – секоја втора година – Статистики во животната средина – секоја втора година – Статистички годишник – годишно
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Печатени и електронски
Краен рок за доставување на податоците	

ПАРАМЕТРИ ЗА БУЧАВА

Тематска целина	БУЧАВА
Име на индикаторот	Б 1 – Вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн)
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот за бучава за ден–вечер–ноќ Lдвн во децибели (dB(A)), преставува просечно еквивалентно ниво на бучава за периодот ден, вечер, ноќ или за едно денонокие **Врзан показател** Б 2 – Изложеност на бучава преку ноќ (Lн) Б 3 – Изложеност на бучава преку ден (Lд) Б 4 – Изложеност на бучава во текот на вечерта (Lв)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за бучава 2002/49/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за заштита од бучава во животната средина – Правилник за формата и содржината на жигот на Државниот инспекторат за животна средина, овластениот инспектор за животна средина на општината и општината во градот Скопје и овластениот инспектор на градот Скопје – Одлука за утврдување под кои случаи се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава – Правилник за формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведување на едукацијата, како и начинот на водење на единствената евиденција за спроведената едукација – Правилник за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина – Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина – Правилник за максимално дозволена јачина на бучава односно максимално дозволено количество емисија на гасови кои се создаваат при полетување, во текот на летот и при слетување на воздухоплови – Правилник за локациите на мерните станици и мерните места – Правилник за поблиските услови во поглед на потребната опрема која треба да ја поседуваат овластени научни стручни организации и институции како и други правни и физички лица, за вршење на определени стручни работи за мониторинг за бучава – Правилник за начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на мрежите, методологијата и начинот за мониторинг, како и условите, начинот и постапката за доставување на информациите и податоците од мониторингот на состојбата во областа на бучавата – Правилник за поблиската содржина на стратешките карти на бучава и акционите планови за бучава, начинот на изработка и начинот на собирање на податоци за изработка на стратешките карти за бучава и акциони планови за бучава, како и начинот на нивното собирање, чување и евидентирање – Правилник за начинот на соработката на органите надлежни за изработка на стратешки карти за бучава и акциони планови за бучава со органите надлежни за донесување на стратешки карти за бучава и изработка на акционите планови за бучава од соседната држава – Уредба за агломерациите, главните патишта, главните железнички пруги и главните аеродроми за кои треба да се подготвуваат стратешки карти за бучава
Класификација по ДПСИР	**И (Импликации)**

Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**К**
Методологија на пресметување	Индикаторот за вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн) се пресметува со следната равенка: $$L_{dvn} = 10 \cdot log \frac{1}{24}\left(12 \cdot 10^{\frac{L_d}{10}} + 4 \cdot 10^{\frac{L_{v+5}}{10}} + 8 \cdot 10^{\frac{L_{n+10}}{10}}\right)$$ каде што: 1. Индикаторот за бучава преку ден или дневно ниво на бучава – Lд претставува А–долготрајно просеч– но еквивалентно ниво на звук дефинирано во ISO 1996–2:1987, определено преку целокупните дневни периоди на една година. 2. Индикаторот за бучава во текот на вечерта или вечерно ниво – Lв претставува А–долготрајно просечно еквивалентно ниво на звук дефинирано во ISO 1996– 2:1987, определено преку целокупните вечерни перио– ди на една година. 3. Индикаторот за бучава преку ноќ или ноќно ниво – Lн претставува А–долготрајно просечно еквивалентно ниво на звук дефинирано во стандардот МКС ISO 1996–2:2010, определено преку целокупните ноќни периоди на една година, при што ноќта е осум часови определена согласно член 20 од Законот за заштита од бучава во животната средина; – се зема предвид инцидентниот звук, утврден согласно стандардот МКС ISO 1996–2:2010; – точката на оценување е иста како за Lдвн; – година претставува релевантна година во однос на емисијата на звук и средна година во однос на метеоролошките услови. При пресметките зе земаат во предвид и останатите одредби од Правилникот за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина.
Единица мерка	Децибел – dB(A)
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Градски заводи за здравствена заштита **Б** – Б1 Министерство за животна средина и просторно планирање (Државна мрежа за мониторинг) – Б2 Единици на локална самоуправа (Локална мрежа за мониторинг)
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Lн – Изложеност на бучава преку ноќ, А1, Б1, Б2 – Lд – Изложеност на бучава преку ден, А1, Б1, Б2 – Lв – Изложеност на бучава во текот на вечерта, А1, Б1, Б2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV(EC) – годишно • NoiseDirectiveDF4_8 • NoiseDirectiveDF6 • NoiseDirectiveDF7 **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија (Стратешки карти и акциони планови) до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишно и секоја петта година

Тематска целина	БУЧАВА
Име на индикаторот	Б 2 – Изложеност на бучава преку ноќ (Lн)
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот за бучава за ден–вечер–ноќ Lдвн во децибели (dB(A)), преставува просечно еквивалентно ниво на бучава за периодот ден, вечер, ноќ или за едно денонокие **Врзан показател** Б1 – Вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн) Б 3 – Изложеност на бучава преку ден (Lд) Б 4 – Изложеност на бучава во текот на вечерта (Lв)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за бучава 2002/49/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина. – Закон за заштита од бучава во животната средина – Правилник за формата и содржината на жигот на Државниот инспекторат за животна средина, овластениот инспектор за животна средина на општината и општината во градот Скопје и овластениот инспектор на градот Скопје – Одлука за утврдување под кои случаи се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава – Правилник за формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведување на едукацијата, како и начинот на водење на единствената евиденција за спроведената едукација – Правилник за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина – Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина – Правилник за максимално дозволена јачина на бучава односно максимално дозволено количество емисија на гасови кои се создаваат при полетување, во текот на летот и при слетување на воздухоплови – Правилник за локациите на мерните станици и мерните места – Правилник за поблиските услови во поглед на потребната опрема која треба да ја поседуваат овластени научни стручни организации и институции како и други правни и физички лица, за вршење на определени стручни работи за мониторинг за бучава – Правилник за начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на мрежите, методологијата и начинот за мониторинг, како и условите, начинот и постапката за доставување на информациите и податоците од мониторингот на состојбата во областа на бучавата – Правилник за поблиската содржина на стратешките карти на бучава и акционите планови за бучава, начинот на изработка и начинот на собирање на податоци за изработка на стратешките карти за бучава и акциони планови за бучава, како и начинот на нивното собирање, чување и евидентирање – Правилник за начинот на соработката на органите надлежни за изработка на стратешки карти за бучава и акциони планови за бучава со органите надлежни за донесување на стратешки карти за бучава и изработка на акционите планови за бучава од соседната држава – Уредба за агломерациите, главните патишта, главните железнички пруги и главните аеродроми за кои треба да се подготвуваат стратешки карти за бучава
Класификација по ДПСИР	И (Импликации)

Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**К**
Методологија на пресметување	Индикаторот за бучава за ноќ Lн се пресметува согласно стандардите дадени во одредбите од Правилникот за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина
Единица мерка	Децибел – dB(A)
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Градски заводи за здравствена заштита **Б** – Б1 Министерство за животна средина и просторно планирање (Државна мрежа за мониторинг) – Б2 Единици на локална самоуправа (Локална мрежа за мониторинг)
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Lн – Изложеност на бучава преку ноќ, А1, Б1, Б2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV(EC) – годишно • NoiseDirectiveDF4_8 • NoiseDirectiveDF6 • NoiseDirectiveDF7 **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија (Стратешки карти и акциони планови) до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишно и секоја петта година

Тематска целина	БУЧАВА
Име на индикаторот	Б 3 – Изложеност на бучава преку ден (Lд)
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот за бучава за ден–вечер–ноќ Lдвн во децибели (dB(A)), преставува просечно еквивалентно ниво на бучава за периодот ден, вечер, ноќ или за едно денонокие **Врзан показател** Б1 – Вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн) Б 2 – Изложеност на бучава преку ноќ (Lн) Б 4 – Изложеност на бучава во текот на вечерта (Lв)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за бучава 2002/49/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за заштита од бучава во животната средина – Правилник за формата и содржината на жигот на Државниот инспекторат за животна средина, овластениот инспектор за животна средина на општината и општината во градот Скопје и овластениот инспектор на градот Скопје – Одлука за утврдување под кои случаи се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава – Правилник за формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведување на едукацијата, како и начинот на водење на единствената евиденција за спроведената едукација – Правилник за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина – Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина – Правилник за максимално дозволена јачина на бучава односно максимално дозволено количество емисија на гасови кои се создаваат при полетување, во текот на летот и при слетување на воздухоплови – Правилник за локациите на мерните станици и мерните места – Правилник за поблиските услови во поглед на потребната опрема која треба да ја поседуваат овластени научни стручни организации и институции како и други правни и физички лица, за вршење на определени стручни работи за мониторинг а бучава – Правилник за начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на мрежите, методологијата и начинот за мониторинг, како и условите, начинот и постапката за доставување на информациите и податоците од мониторингот на состојбата во областа на бучавата – Правилник за поблиската содржина на стратешките карти на бучава и акционите планови за бучава, начинот на изработка и начинот на собирање на податоци за изработка на стратешките карти за бучава и акциони планови за бучава, како и начинот на нивното собирање, чување и евидентирање – Правилник за начинот на соработката на органите надлежни за изработка на стратешки карти за бучава и акциони планови за бучава со органите надлежни за донесување на стратешки карти за бучава и изработка на акционите планови за бучава од соседната држава – Уредба за агломерациите, главните патишта, главните железнички пруги и главните аеродроми за кои треба да се подготвуваат стратешки карти за бучава
Класификација по ДПСИР	И (Импликации)

Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**К**
Методологија на пресметување	Индикаторот за бучава за ден Lд се пресметува согласно стандардите дадени во одредбите од Правилникот за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина
Единица мерка	Децибел – dB(A)
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Градски заводи за здравствена заштита **Б** – Б1 Министерство за животна средина и просторно планирање (Државна мрежа за мониторинг) – Б2 Единици на локална самоуправа (Локална мрежа за мониторинг)
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Lд – Изложеност на бучава преку ден, А1, Б1, Б2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV(EC) – годишно • NoiseDirectiveDF4_8 • NoiseDirectiveDF6 • NoiseDirectiveDF7 **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија (Стратешки карти и акциони планови) до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишно и секоја петта година

Тематска целина	БУЧАВА
Име на индикаторот	Б 4 – Изложеност на бучава во текот на вечерта (Lв)
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Индикаторот за бучава за ден–вечер–ноќ Lдвн во децибели (dB(A)), преставува просечно еквивалентно ниво на бучава за периодот ден, вечер, ноќ или за едно денонокие **Врзан показател** Б1 – Вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн) Б 2 – Изложеност на бучава преку ноќ (Lн) Б 3 – Изложеност на бучава преку ден (Lд)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за бучава 2002/49/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за заштита од бучава во животната средина – Правилник за формата и содржината на жигот на Државниот инспекторат за животна средина, овластениот инспектор за животна средина на општината и општината во градот Скопје и овластениот инспектор на градот Скопје – Одлука за утврдување под кои случаи се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава – Правилник за формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведување на едукацијата, како и начинот на водење на единствената евиденција за спроведената едукација – Правилник за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина – Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина – Правилник за максимално дозволена јачина на бучава односно максимално дозволено количество емисија на гасови кои се создаваат при полетување, во текот на летот и при слетување на воздухоплови – Правилник за локациите на мерните станици и мерните места – Правилник за поблиските услови во поглед на потребната опрема која треба да ја поседуваат овластени научни стручни организации и институции како и други правни и физички лица, за вршење на определени стручни работи за мониторинг а бучава – Правилник за начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на мрежите, методологијата и начинот за мониторинг, како и условите, начинот и постапката за доставување на информациите и податоците од мониторингот на состојбата во областа на бучавата – Правилник за поблиската содржина на стратешките карти на бучава и акционите планови за бучава, начинот на изработка и начинот на собирање на податоци за изработка на стратешките карти за бучава и акциони планови за бучава, како и начинот на нивното собирање, чување и евидентирање – Правилник за начинот на соработката на органите надлежни за изработка на стратешки карти за бучава и акциони планови за бучава со органите надлежни за донесување на стратешки карти за бучава и изработка на акционите планови за бучава од соседната држава – Уредба за агломерациите, главните патишта, главните железнички пруги и главните аеродроми за кои треба да се подготвуваат стратешки карти за бучава
Класификација по ДПСИР	И (Импликации)

Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**К**
Методологија на пресметување	Индикаторот за бучава за вечер Lв се пресметува согласно стандардите дадени во одредбите од Правилникот за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина
Единица мерка	Децибел – dB(A)
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Градски заводи за здравствена заштита **Б** – Б1 Министерство за животна средина и просторно планирање (Државна мрежа за мониторинг) – Б2 Единици на локална самоуправа (Локална мрежа за мониторинг)
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– Lв – Изложеност на бучава во текот на вечерта, А1, Б1, Б2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV(EC) – годишно • NoiseDirectiveDF4_8 • NoiseDirectiveDF6 • NoiseDirectiveDF7 **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија (Стратешки карти и акциони планови) до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишно и секоја петта година

Тематска целина	БУЧАВА
Име на индикаторот	Б 5 – Еквивалентно ниво на бучава за одреден временски период (LAeq)
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Еквивалентно ниво на бучава за одреден временски период (LAeq, T) преставува пресметана големина од измерените нивоа на бучава, за одреден временски интервал со енергија еднаква на енергијата на измерена та бучава **Врзан показател** Б1 – Вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн) Б 2 – Изложеност на бучава преку ноќ (Lн) Б 3 – Изложеност на бучава преку ден (Lд) Б 4 – Изложеност на бучава во текот на вечерта (Lв)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за бучава 2002/49/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за заштита од бучава во животната средина – Правилник за формата и содржината на жигот на Државниот инспекторат за животна средина, овластениот инспектор за животна средина на општината и општината во градот Скопје и овластениот инспектор на градот Скопје – Одлука за утврдување под кои случаи се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава – Правилник за формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведување на едукацијата, како и начинот на водење на единствената евиденција за спроведената едукација – Правилник за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина – Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина – Правилник за максимално дозволена јачина на бучава односно максимално дозволено количество емисија на гасови кои се создаваат при полетување, во текот на летот и при слетување на воздухоплови – Правилник за локациите на мерните станици и мерните места. – Правилник за поблиоките услови во поглед на потребната опрема која треба да ја поседуваат овластени научни стручни организации и институции како и други правни и физички лица, за вршење на определени стручни работи за мониторинг а бучава – Правилник за начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на мрежите, методологијата и начинот за мониторинг, како и условите, начинот и постапката за доставување на информациите и податоците од мониторингот на состојбата во областа на бучавата – Правилник за поблиоката содржина на стратешките карти на бучава и акционите планови за бучава, начинот на изработка и начинот на собирање на податоци за изработка на стратешките карти за бучава и акциони планови за бучава, како и начинот на нивното собирање, чување и евидентирање – Правилник за начинот на соработката на органите надлежни за изработка на стратешки карти за бучава и акциони планови за бучава со органите надлежни за донесување на стратешки карти за бучава и изработка на акционите планови за бучава од соседната држава – Уредба за агломерациите, главните патишта, главните железнички пруги и главните аеродроми за кои треба да се подготвуваат стратешки карти за бучава

Класификација по ДПСИР	**И (Импликации)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**К**
Методологија на пресметување	Еквивалентно ниво на бучава за одреден временски период (LAeq, T) преставува пресметана големина од измерените нивоа на бучава, за одреден временски интервал со енергија еднаква на енергијата на измерената бучава пресметана според следната формула LAeq, T = $10 \cdot lg\left[\frac{1}{N}\sum_{i=1}^{N} 10^{0.1\cdot(LAeq.T)i}\right]$ каде – N е бројот на мерењата за периодот T; – (LAe,T)i – еквивалентното продолжено А–мерено ниво на бучавата во i–тиот интервал на мерење; – T – периодот на мерење. При пресметките зе земаат во предвид и останатите одредби од Правилникот за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина
Единица мерка	Децибел – dB(A)
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Градски заводи за здравствена заштита **Б** – Б1 Министерство за животна средина и просторно планирање (Државна мрежа за мониторинг) – Б2 Единици на локална самоуправа (Локална мрежа за мониторинг)
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– LAeq – Еквивалентно ниво на бучава за одреден временски период, А1, Б1, Б2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV(EC) – годишно • NoiseDirectiveDF4_8 • NoiseDirectiveDF6 • NoiseDirectiveDF7 **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија (Стратешки карти и акциони планови) до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишно и секоја петта година

Тематска целина	БУЧАВА
Име на индикаторот	Б 6 Максимално ниво на бучава (LAmax)
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Максимално ниво на бучава – LAmax, преставува максимално –оредено ниво на бучава, максимална вредност на моментното А–одредено ниво на бучава за одреден временски период **Врзан показател** Б1 – Вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн) Б 2 – Изложеност на бучава преку ноќ (Lн) Б 3 – Изложеност на бучава преку ден (Lд) Б 4 – Изложеност на бучава во текот на вечерта (Lв)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за бучава 2002/49/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за заштита од бучава во животната средина – Правилник за формата и содржината на жигот на Државниот инспекторат за животна средина, овластениот инспектор за животна средина на општината и општината во градот Скопје и овластениот инспектор на градот Скопје – Одлука за утврдување под кои случаи се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава – Правилник за формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведување на едукацијата, како и начинот на водење на единствената евиденција за спроведената едукација – Правилник за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина – Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина – Правилник за максимално дозволена јачина на бучава односно максимално дозволено количество емисија на гасови кои се создаваат при полетување, во текот на летот и при слетување на воздухоплови – Правилник за локациите на мерните станици и мерните места – Правилник за поблиоките услови во поглед на потребната опрема која треба да ја поседуваат овластени научни стручни организации и институции како и други правни и физички лица, за вршење на определени стручни работи за мониторинг а бучава – Правилник за начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на мрежите, методологијата и начинот за мониторинг, како и условите, начинот и постапката за доставување на информациите и податоците од мониторингот на состојбата во областа на бучавата – Правилник за поблиоката содржина на стратешките карти на бучава и акционите планови за бучава, начинот на изработка и начинот на собирање на податоци за изработка на стратешките карти за бучава и акциони планови за бучава, како и начинот на нивното собирање, чување и евидентирање – Правилник за начинот на соработката на органите надлежни за изработка на стратешки карти за бучава и акциони планови за бучава со органите надлежни за донесување на стратешки карти за бучава и изработка на акционите планови за бучава од соседната држава – Уредба за агломерациите, главните патишта, главните железнички пруги и главните аеродроми за кои треба да се подготвуваат стратешки карти за бучава

Класификација по ДПСИР	**И (Импликации)**
Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**К**
Методологија на пресметување	Индикаторот за бучава Максимално ниво на бучава – LAmax се пресметува согласно стандардите дадени во одредбите од Правилникот за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина
Единица мерка	Децибел – dB(A)
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Градски заводи за здравствена заштита **Б** – Б1 Министерство за животна средина и просторно планирање (Државна мрежа за мониторинг) – Б2 Единици на локална самоуправа (Локална мрежа за мониторинг)
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– LAeq – Еквивалентно ниво на бучава за одреден временски период, А1, Б1, Б2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV(EC) – годишно • NoiseDirectiveDF4_8 • NoiseDirectiveDF6 • NoiseDirectiveDF7 **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија (Стратешки карти и акциони планови) до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишно и секоја петта година

Тематска целина	БУЧАВА
Име на индикаторот	Б 7 – Ниво на изложеност на звук (SEL)
Поврзаност со усвоените национални индикатори	
Дефиниција	Ниво на изложеност на звук – SEL, преставува измерено ниво на звучен притисок за поедниечен бучен настан за одреден временски интервал **Врзан показател** Б1 – Вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина (Lдвн) Б 2 – Изложеност на бучава преку ноќ (Lн) Б 3 – Изложеност на бучава преку ден (Lд) Б 4 – Изложеност на бучава во текот на вечерта (Lв)
Правна покриеност	**Прописи на ЕУ и други меѓународни прописи:** – Рамковна Директива за бучава 2002/49/ЕЕС **Прописи на РМ:** – Закон за животната средина – Закон за заштита од бучава во животната средина – Правилник за формата и содржината на жигот на Државниот инспекторат за животна средина, овластениот инспектор за животна средина на општината и општината во градот Скопје и овластениот инспектор на градот Скопје – Одлука за утврдување под кои случаи се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава – Правилник за формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведување на едукацијата, како и начинот на водење на единствената евиденција за спроведената едукација – Правилник за примената на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина – Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина – Правилник за максимално дозволена јачина на бучава односно максимално дозволено количество емисија на гасови кои се создаваат при полетување, во текот на летот и при слетување на воздухоплови – Правилник за локациите на мерните станици и мерните места – Правилник за поблиоките услови во поглед на потребната опрема која треба да ја поседуваат овластени научни стручни организации и институции како и други правни и физички лица, за вршење на определени стручни работи за мониторинг а бучава – Правилник за начинот, условите и постапката за воспоставување и работење на мрежите, методологијата и начинот за мониторинг, како и условите, начинот и постапката за доставување на информациите и податоците од мониторингот на состојбата во областа на бучавата – Правилник за поблиската содржина на стратешките карти на бучава и акционите планови за бучава, начинот на изработка и начинот на собирање на податоци за изработка на стратешките карти за бучава и акциони планови за бучава, како и начинот на нивното собирање, чување и евидентирање – Правилник за начинот на соработката на органите надлежни за изработка на стратешки карти за бучава и акциони планови за бучава со органите надлежни за донесување на стратешки карти за бучава и изработка на акционите планови за бучава од соседната држава – Уредба за агломерациите, главните патишта, главните железнички пруги и главните аеродроми за кои треба да се подготвуваат стратешки карти за бучава
Класификација по ДПСИР	И (Импликации)

Степен на приоритет за воспоставување на податоците	**К**
Методологија на пресметување	Ниво на изложеност на звук – SEL, преставува измерено ниво на звучен притисок за поедниечен бу– чен настан за одреден временски интервал, пресметана според следната формула $SEL_{\mathrm{AE}} = 10 \cdot log\left[\left(\frac{1}{t_0}\right) \cdot \int_{t_1}^{t_2} \frac{p_{A\,(t)^2}}{p_0^2} d_t\right], dB(A)$ каде – pA(t) е А–измерен звучен притисок во паскали (Pa); – p0 – референтен звучен притисок во паскали – (p0=20 μPa); – t = t2 – t1 – период кој ги опфака сите карактеристични моменти на еден звучен настан, започнувајки – во време t1 и завршувајки во t2; – t 0 = 1 s
Единица мерка	Децибел – dB(A)
Начин на претставување	индикаторот се претставува нумерички, табеларно, графички и картографски
Извор на податоци (А) Потенцијален извор (Б)	**А** – А1 Градски заводи за здравствена заштита **Б** – Б1 Министерство за животна средина и просторно планирање (Државна мрежа за мониторинг) – Б2 Единици на локална самоуправа (Локална мрежа за мониторинг)
Честота на собирање на податоците	**годишно**
Сет на податоци	– LAeq – Еквивалентно ниво на бучава за одреден временски период, А1, Б1, Б2
Обврски за известување	**Меѓународни** – EEA/DG ENV(EC) – годишно • NoiseDirectiveDF4_8 • NoiseDirectiveDF6 • NoiseDirectiveDF7 **Национални** – Годишен извештај за квалитет на животната средина – годишно – Статистики во животната средина – секоја втора година – Состојба на животната средина на РМ – секоја четврта година
Достапност на податоците	Податоците се достапни во националните извештаи Извештаите се достапни во електронска верзија на страната на Министерството www.moepp.gov.mk и Државниот завод за статистика www.stat.gov.mk
Начин на доставување на податоците	Податоците се доставуваат во електронска форма и во тврда копија (Стратешки карти и акциони планови) до Министерството за животна средина и просторно планирање
Краен рок за доставување на податоците	Годишно и секоја петта година

II. Оваа книга се објавува во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 13-6366/3
28 септември 2015 година
Скопје

Министер за животна средина
и просторно планирање,
Нурхан Изаири, с.р.

Службен весник на Република Македонија

www.slvesnik.com.mk contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о. - Скопје
бул. „Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
в. д. директор и одговорен уредник – м-р Тони Трајанов
телефон: +389-2-55 12 400
телефакс: +389-2-55 12 401

Претплатата за 2015 година изнесува 10.100 денари.
„Службен весник на Република Македонија" излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД – Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

Цената на овој број е 280 денари.

ISSN 0354-1622

2015189